

Arina Damian, Eugenia Caramalău

Limba și literatura română

pentru clasa a **IV**-a
caiet de lucru

- lecturi
- exerciții de comunicare
- exerciții de vocabular
- noțiuni teoretice
- metode moderne interactive de învățare

NUME și PRENUME: .....

CLASA: .....

editura ELICART

UNITATEA 1

Recapitularea cunoștințelor din clasa a III-a

Citește cu atenție textul de mai jos:

Tu începi să înțelegi poezia școlii, Enrico, dar, deocamdată tu nu vezi școala decât dinăuntru ei; ți se va părea mult mai frumoasă peste treizeci de ani, când o vei vedea din afară, așa cum o văd eu acum când vin să te iau pe tine la ieșire. De la o fereastră aud vocea unei învățătoare spunând: „Cumpără cincizeci de metri de stofă... cu patru lire și cincizeci fiecare... le-a revândut cu...”.

Din clasa apropiată se aude ceva ca un ciripit a sute de păsărele, ceea ce înseamnă, desigur, că învățătorul a ieșit un moment. Merg înainte și, după colț, se aude un școlar care plânge și în același timp glasul învățătoarei care îl dojenește, pesemne după aceea îl mângâie. De la alte ferestre se aud versuri, nume ale unor oameni iluștri.

Apoi urmează momente de tăcere, în care s-ar spune că acea clădire este goală, după care se aude o explozie de râsete, stârnite de gluma unui învățător în toane bune... Și oamenii care trec se opresc să asculte și toți întorc capul cu simpatie spre clădirea aceea, fiindcă ea este simbolul tinereții și al atâtor speranțe.

După aceea, se aude un zgomot surd, o agitare de cărți și de ghiozdane, un tropăit de pași, un zumzet ce se propagă din clasă în clasă; pedagogul trece peste tot, anunțând sfârșitul orelor. Și, la rumoarea aceea, o mulțime de femei, de bărbați, de băieți se adună ca să-și aștepte copiii, nepoții, frații, în timp ce pe ușile claselor tâșnesc afară, în hol, școlarii cei mai mici. Și, în sfârșit, ies, în șiruri lungi, tropăind. Toți părinții atunci îi asaltează nerăbdători, cu tot felul de întrebări:

— Ai știut lecția? Ce ți-a dat la lucrare? Ce aveți pentru mâine?

Și se neliniștesc sau se bucură și pun tot felul de întrebări învățătorilor.

— Ce frumoase sunt toate acestea, dragul meu Enrico!

(Cuore, fragment – Edmondo de Amicis)

DICȚIONAR: (*) rumoare = zgomot confuz de voci care se aud în același timp, produs de o masă de oameni.

1 Marchează cu „x” caseta corespunzătoare răspunsului corect:

• Autorul prezintă ceea ce observă privind școala:

din interior; din exterior; de la fereastra unei clase; de la fereastra cancelariei.

• Dintr-o clasă se aude „parcă ar ciripi o sută de păsărele” pentru că:

profesorul dictează lecția; profesorul a ieșit din clasă;
 profesorul vesel face o glumă; pedagogul anunță sfârșitul orelor.

• O mulțime de oameni se strânge la poarta școlii așteptându-și frații, nepoții:

la începutul orelor; în timpul orelor; în timpul pauzelor; la sfârșitul orelor.

• Școala i se pare autorului:

interesantă; plictisitoare; frumoasă; veselă.

2 Ordonează ideile textului:

- Toți trecătorii sunt atrași de zgomotele școlii.
- Autorul observă școala cu nostalgie.
- Sfârșitul orelor face ca agitația să crească.
- Părinții îi așteaptă nerăbdători pe copii și îi asaltează cu întrebări.

3 Completează propozițiile cu ortogramele „sau/s-au”, „ia/i-a”.

- Ai fost la film _____ la teatru ieri seară?
- Mă întreb de ce _____ chemat pe la el pe cei doi frați!
- — Maria, _____ cartea de pe masă, altfel o s-o murdărești!
- Mihai și Anton _____ certat fără niciun motiv.

4 Explică folosirea semnelor de punctuație în propoziția:

— Ce frumoase sunt toate acestea, dragul meu Enrico!

---

5 Găsește cuvinte cu sens/ințeles opus pentru:

ieșire ≠ _____   apropiată ≠ _____   tinerețe ≠ _____
cumpără ≠ _____   zgomot ≠ _____   sfârșitul ≠ _____

6 Analizează cuvintele subliniate în text (ce sunt ca părți de vorbire) și scrie tot ce știi despre ele.

---

7 Scrie familiile de cuvinte pentru: **școlar** și **a învăța**.

---

8 Scrie cuvinte cu sens/ințeles asemănător pentru:

vocea = _____   învățător = _____   rumoare = _____
școlar = _____   zumzet = _____   ilustra = _____

9 Scrie câteva expresii frumoase din textul citit:

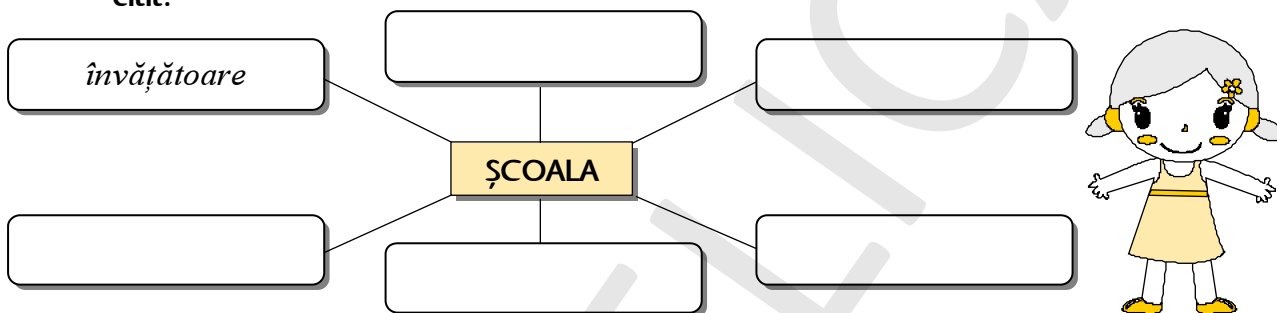
---

10 Completează rubricile jurnalului cu dublă intrare:

JURNAL CU DUBLĂ INTRARE

Fragmentul care mi-a plăcut cel mai mult este:	Am ales acest fragment pentru că...

11 Completează *ciorchinele* cu elemente care au legătură cu „școala” și care apar în textul citit.

12 Autorul spune că școala este „simbolul tinereții și al atâtor speranțe”. Tu cum ai defini școala?

---

13 Scrie care dintre cărțile citite de tine în vacanță ți-a plăcut cel mai mult. Argumentează.

---

14 Spune-ți părerea! De ce crezi că sunt importante cărțile?

AUTOEVALUEAZĂ-TE!

Foarte bine!

Bine!

Puteam mai bine!

UNITATEA 2

Textul narativ

SĂ NE AMINTIM!

- Propoziția este o comunicare **spusă (orală)** sau **scrisă**. Primul cuvânt din propoziție se scrie întotdeauna cu **literă mare**.
- Mai multe propoziții legate prin înțeles alcătuiesc un **text**.
- Orice text are un **titlu**, care se scrie cu literă inițială mare, în partea de sus a textului, la mijloc.
- Când se începe o idee nouă, în text, se scrie cu **alineat**.

Reține! Textul narativ (narațiunea) este o **povestire** a unei întâmplări. La întâmplarea care se petrece într-un anumit **loc** și **moment** participă **personajele** textului.

Câteva tipuri de texte care conțin narațiuni:

■ **Poveștile, basmele** – *Cenușăreasa*, de Charles Perault, *Frumoasa și bestia*, de Oscar Wilde – sunt texte de scurtă dimensiune în care lumea reală se amestecă cu lumea imaginară

■ **Romanele** – *Marele uriaș prietenos*, de Roald Dahl, *Aventurile lui Tom Sawyer*, de Mark Twain, *Vrăjitorul din Oz*, de Frank Baum – reprezintă texte de mari dimensiuni, cu o acțiune complexă.

Amintește-ți câteva dintre textele narative (povești, basme sau romane) pe care le-ai citit și completează tabelul cu informațiile cerute.

Poveste/roman	Personajele	Acțiunea pe scurt	Ți-a plăcut?
<i>Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici</i>			
<i>Ursul păcălit de vulpe</i>			
<i>Muzicanții din Bremen</i>			
<i>Exemplul 1</i>			
<i>Exemplul 2</i>			

Frații Trandafir

De când se știa, Dragoș, care are zece ani, fusese nevoit să aibă grijă de sora lui, Teodora. Pentru că era băiat, mama lui îi tot repeta încă de când avea vreo cinci ani: „Tu ești mai puternic, te rog să ai grijă de sora ta!” Uneori era însă neplăcut să meargă cu sora lui peste tot: și pe terenul de fotbal, și la cursurile de karate, și când se întâlnea la joacă cu prietenii lui... Unde mai pui că cei doi frați erau și colegi de clasă!

Dragoș și Teodora erau frați gemeni și semănau ca două picături de apă. Asemănarea dintre ei era atât de mare încât, dacă îi puneai Teodorei pantaloni, ai fi zis că e Dragoș.

După cum v-ați dat seama, Dragoș era cam nemulțumit că are o soră geamănă! Asta până într-o bună zi, când lucrurile s-au schimbat.

Într-o după-amiază, băiatul se străduia de vreo oră să completeze arborele genealogic¹ al familiei din *Caietul de lucru la Istorie*. Teodora, mai conștiincioasă², terminase și acum se uita la televizor. Dragoș stătea plictisit, cu capul în mâini. Deodată, îi veni o idee năstrușnică³. „Ce-ar fi dacă mâine nu m-aș duce la școală, iar Teodora s-ar îmbrăca în hainele mele și-ar răspunde în locul meu la istorie? Semănăm așa de bine, că doamna învățătoare nici n-ar ști că nu sunt eu!” își zise ștrengarul⁴.

Așa se face că a doua zi, Teodora s-a dus la școală deghizată în Dragoș! Bineînțeles, a spus că „sora lui” era „bolnavă” și că rămăsese acasă. În timpul orelor, fetița a stat cuminte în bancă și a fost numai ochi și urechi la tot ce spunea doamna învățătoare. A răspuns corect la toate întrebările ce i-au fost puse. Doamna învățătoare era uimită de schimbarea lui Dragoș, devenit dintr-odată atât de atent și de silitor!

Întoarsă acasă, Teodora s-a simțit foarte fericită. Jucase atât de bine rolul fratelui ei, încât nimeni nu-și dăduse seama de schimbare. Dragoș, la rândul lui, era în culmea fericirii! Planul său fusese perfect, acum avea un calificativ de „Foarte Bine” la istorie. Ce-și putea dori mai mult?

A doua zi însă, la prima oră, învățătoarea i-a ridicat pe amândoi în picioare.

Dicționar

1) *arbore genealogic* = reprezentare grafică (de forma unui arbore) care arată legăturile de rudenie dintre membrii unei familii;

(2) *conștiincioasă* = care își face datoria;

(3) *năstrușnică* = neobișnuită, ciudată;

(4) *ștrengar* = copil zburdalnic, care se ține de pozne.

— Dragii mei, voi doi semănați fizic perfect: amândoi aveți ochii ca cerul senin, amândoi sunteți blonzi, cu părul ca razele soarelui. Între voi există însă niște deosebiri de caracter! Teodora este foarte cuminte și sânguincioasă¹. Dragoș e puțin mai neastâmpărat, dar este un băiat inteligent, cu multe idei bune. Pe scurt, mi-am dat seama că cel care n-a venit ieri la școală a fost Dragoș. Dar trebuie să recunosc: Teodora a jucat aproape perfect rolul fratelui ei! Are talent! Am să vă rog pe amândoi să nu repetați această pozna! Fiecare dintre voi are abilitățile² sale! Nu trebuie să vă doriți să fiți altcineva, ci trebuie să încercați să vă puneți în valoare aptitudinile³ cu care v-ați născut! De aceea, propun ca luna următoare să punem în scenă o piesă de teatru, în care fiecare dintre elevii clasei va avea un rol, iar Dragoș va fi regizor.

Toții copiii au fost atât de încântați de idee, încât au început să aplaude. Cei mai bucuroși erau însă Teo și Dragoș!

Dicționar

- (1) *sânguincioasă* = silitoare, harnică;
- (2) *abilitate* = îndemânare, iscusință;
- (3) *aptitudine* = pricepere, îndemânare de a face ceva.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Răspunde la întrebări:

Cine sunt Dragoș și Teodora?

Ce temă aveau de făcut cei doi frați?

Ce i-a propus băiatul surorii lui?

Ce a făcut Teodora?

Cu ce idee a venit învățătoarea?

Cum s-a încheiat întâmplarea?

2

Textul „Frații Trandafir” este un text narativ? Încearcă să găsești răspunsul, completând tabelul de mai jos:

Întâmplările	Personajele	Locul	Timpul
1. Dragoș încearcă să rezolve tema la istorie.	Dragoș	casa familiei Trandafir	ziua 1 după-amiaza
2. Băiatul o convinge pe sora lui să accepte un schimb de roluri.			
3. Teodora își îndeplinește cu succes misiunea.			
4. Teodora se întoarce acasă cu un calificativ „Foarte Bine” și Dragoș este fericit.			
5. Doamna învățătoare le propune elevilor organizarea unei piese de teatru.			

➤ Textul *Frații Trandafir* conține:

- întâmplări
- personaje care participă la aceste întâmplări
- locuri în care întâmplările se desfășoară
- momente (timpul) în care întâmplările au loc

CONCLUZIE:

Textul *Frații Trandafir* este un text narativ.

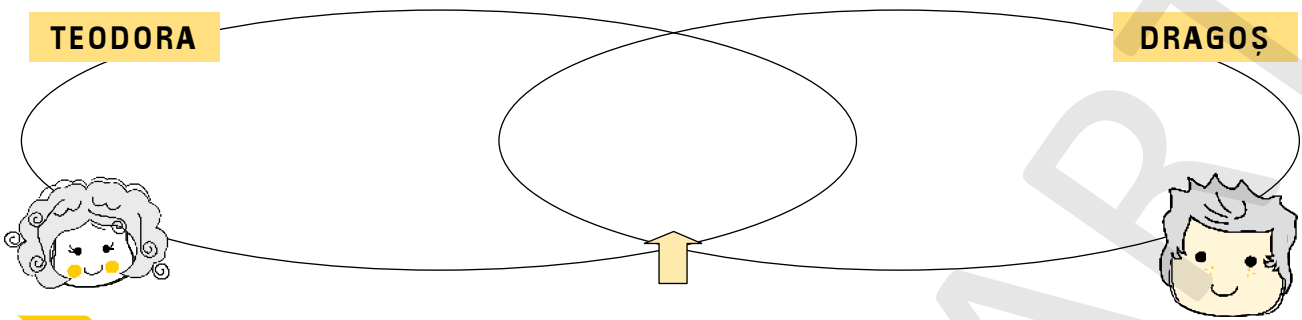
3

Completează propozițiile, folosind cuvinte din textul citit:

(să încerce, aptitudinile, abilitățile)

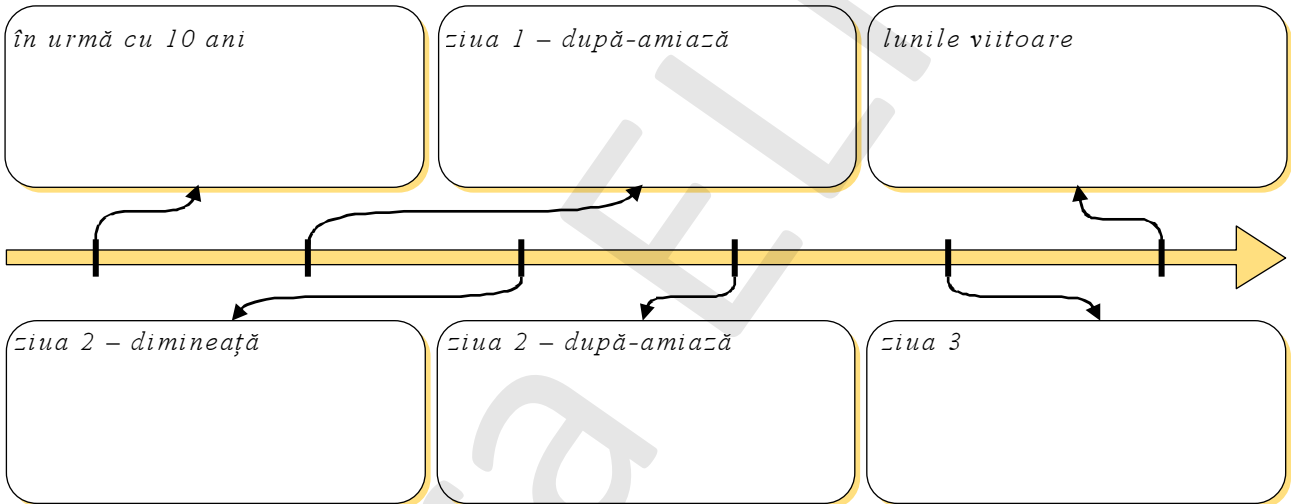
Doamna învățătoare le spune celor doi frați că fiecare are _____ sale și nu trebuie _____ să fie altcineva. Ei ar trebui să-și pună în valoare _____ cu care s-au născut.

- 4** Completează diagrama Venn de mai jos pentru a evidenția deosebirile și asemănările dintre cei doi frați gemeni.

- 5** Așază evenimentele din text pe axa timpului:

- Dragoș și Teodora s-au născut în urmă cu 10 ani.
- Dragoș o determină pe Teodora să joace „rolul” lui la școală.
- Teodora se duce la școală deghizată în Dragoș.
- Cei doi frați sunt fericiți de realizările lor.
- Doamna învățătoare îi scoate în fața clasei și le spune că și-a dat seama de jocul lor.
- Vor juca o piesă de teatru în care fiecare va avea un rol.

- 6** Completează rubricile jurnalului cu dublă intrare:

JURNAL CU DUBLĂ INTRARE

Fragmentul care mi-a plăcut cel mai mult este:	Am ales acest fragment pentru că...
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

- 7** Explică mai jos următoarele expresii întâlnite în text:

- „semănați ca două picături de apă” = _____
- „părul ca razele soarelui” = _____
- „deosebiri de caracter” = _____

8

Ești de acord cu „schimbul de roluri” al Fraților Trandafir? Completează tabelul cu păreri PRO și/sau CONTRA, apoi discută cu colegii tăi despre fapta lor. Ei ce părere au?

PRO	CONTRA

B. ELEMENTE DE SCRIERE FUNCȚIONALĂ

Afișul

SĂ NE AMINTIM!

Afișul este un text nonliterar/informativ prin care se aduce la cunoștința publicului un eveniment.

Afișul trebuie astfel construit încât să atragă atenția. Informațiile de pe afiș trebuie să fie ușor de citit și să conțină date esențiale legate de eveniment: **numele evenimentului, data, ora și locul de desfășurare.**

1 Observă afișul alăturat și rezolvă cerințele date:

● Ce informații ai aflat din afișul alăturat?

- locul desfășurării
- data desfășurării
- numele organizatorului
- numele tuturor actorilor
- numele regizorului
- prețul

● Ce este o „rezervare”? Dar un „regizor”? Caută sensurile acestor cuvinte în dicționar și notează-le.

rezervare:

---

regizor:

Teatrul PRICHINDEL

prezintă piesa:

La cireșe

adaptare după Ion Creangă

În rolurile principale:

Vlad Popescu

Ana Ionescu

Regizor:

Maria Dumitru

**Te așteptăm în
Sala Mare a teatrului!**

în zilele de sâmbătă 15 și 22
octombrie de la ora 10:00

Pentru rezervări sunați la
07XX XXX XXX!

● De ce este scris numărul de telefon pe afiș?

2

Clasa celor doi frați gemeni pregătește o piesă de teatru. Lucrează în pereche cu colegul de bancă sau în echipe de 4-5 copii pentru a realiza afișul piesei respective.

lucru în echipă

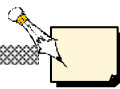

ETAPE DE LUCRU

1. Alegerea piesei (gândește-te la textele pe care le-ai citit și alege unul pe care ți-ar plăcea să-l vezi transformat într-o piesă de teatru).
2. Realizarea schiței afișului – text + imagini (ce informații ar trebui să conțină afișul și ce ilustrații l-ar face mai atrăgător).
3. Realizarea afișului.
4. Afișarea acestuia în fața clasei.

3

După ce toate perechile/echipele expun afișele, se realizează **TURUL GALERIEI** (vezi pagina următoare).

Invitația

SĂ NE AMINTIM!

Invitația este un text scris prin care o persoană (sau un grup de persoane) este chemată să participe la un eveniment important pentru cel care o trimite.

În invitație trebuie să fie clar precizate: evenimentul, data, ora și locul desfășurării.

1

Observă invitațiile de mai jos și răspunde la întrebări:

Dragi părinți,

Vineri, 23 decembrie, la ora 17:00, vă invităm în sala de festivități a școlii noastre, pentru a sărbători împreună venirea lui Moș Crăciun.

Vă așteptăm cu drag!

Elevii clasei a IV-a

1. Cui se adresează invitația?

---

2. Care este evenimentul la care sunt invitați?

---

3. În ce dată și la ce oră va avea loc?

---

4. Care este locul de desfășurare?

---

5. Cine adresează invitația?

Dragi colegi,

Duminică, 26 noiembrie, începând cu ora 13:00, vă aștept la Park Aventura pentru a petrece împreună ziua mea de naștere.

Vă promit aventuri de neuitat!

Tudor

2. Care este evenimentul la care sunt invitați?

3. În ce dată și la ce oră va avea loc?

4. Care este locul de desfășurare?

1. Cui se adresează invitația?

5. Cine adresează invitația?

2

Realizează și tu un text prin care să inviți părinții, colegii din celelalte clase a IV-a, pe doamna sau domnul director la piesa de teatru pregătită de clasa lui Dragoș și a Teodorei (cea pentru care ai realizat afișul). Lucrează în pereche cu colegul de bancă.

lucru în pereche

_____

_____

_____

_____

_____

_____

• Prezintă invitația în fața clasei.

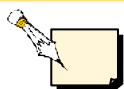
C. ACTE DE VORBIRE

TURUL GALERIEI

- Sub fiecare afiș realizat și expus se lipește câte o coală albă A4.
- Toți elevii fac „turul galeriei” și notează pe coala albă observații, aprecieri, întrebări legate de afișul respectiv.
- După ce toată clasa a făcut „turul”, fiecare pereche/echipă citește comentariile făcute de colegi, răspunde la întrebările formulate, argumentează alegerile făcute.

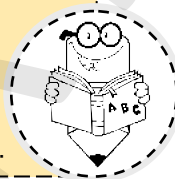
D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Cuvântul

Reține!

Cuvântul reprezintă unitatea de bază a unei comunicări. În general, cuvintele au un **sens/înțeles** și o **formă**. Cea mai mică parte a unui cuvânt este **sunetul**. **Litera** este simbolul caligrafic al unui sunet. Alfabetul limbii române este format din 31 de litere.

SĂ NE AMINTIM!

Sunetele se împart în **vocale** (a, e, i, o, u, ă, î / â) și **consoane** (b, c, d, f, g, h, j, l, m, n, p, r, s, ș, t, ț, v, z). Există sunete care se scriu cu ajutorul **grupurilor de litere** (ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi), dar și litere (x, k) care transcriu două sunete (cs/gz, ca).

1 Imaginează-ți câte o replică pentru fiecare personaj de mai jos, după ce doamna învățătoare le propune organizarea unei piese de teatru. *Atenție, fiecare replică trebuie să fie alcătuită din numărul de cuvinte dat!*

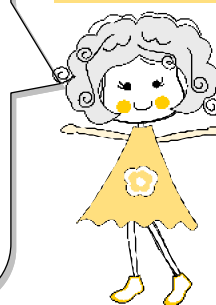
DRAGOȘ

Blank speech bubble for Dragoș with 5 horizontal lines.

9 cuvinte

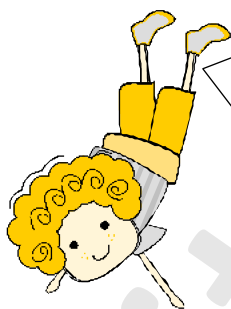
TEODORA

Blank speech bubble for Teodora with 5 horizontal lines.

11 cuvinte

colegul de bancă al lui Dragoș

Blank speech bubble with 5 horizontal lines.

10 cuvinte

colega de bancă a Teodorei

Blank speech bubble with 5 horizontal lines.

12 cuvinte

2 Formulează enunțuri despre Dragoș și/sau Teodora care să aibă numărul de cuvinte indicat:

- 4 cuvinte → _____
- 5 cuvinte → _____
- 7 cuvinte → _____
- 9 cuvinte → _____

3

Scrive cuvinte înrudite (familia de cuvinte) pentru:

grijă

istorie

școală

MODEL

a îmbrăca → îmbrăcat, neîmbrăcat, îmbrăcăminte, îmbrăcare

4

Formulează trei idei principale ale textului *Frații Trandafir* și stabilește câte cuvinte are fiecare.

Idea 1

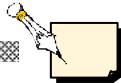
Idea 2

Idea 3

Cuvinte cu sens/înțeles asemănător

1

Când prezintă înfățișarea celor doi frați gemeni, învățătoarea spune: „amândoi aveți ochii ca cerul senin și părul ca razele soarelui! Și amândoi aveți trupurile ca florile.”

■ Rescrie cuvintele învățătoarei și înlocuiește expresiile subliniate, folosind cuvinte cu sens/înțeles asemănător.

■ Realizează un desen care să-l illustreze pe unul dintre frați.

2

Găsește cuvinte cu sens/înțeles asemănător pentru cuvintele date:

prietenii – _____

ștregar – _____

năstrușnică – _____

conștiincioasă – _____

deosebiri – _____

poznă – _____

abilități – _____

sânguincioasă – _____

3 Realizează corespondența între expresiile din partea stângă și cuvintele sau expresiile cu sens/înțeles asemănător din partea dreaptă:

„a umbla cu cioara vopsită”

„colac peste pupăză”

„a-și da seama”

„a o lua la sănătoasa”

„a ieși basma curată”

„a pune la cale”

„a face din țânțar armăsar”

• în plus

• a exagera

• a minți

• a fugi

• a observa

• a plănuși

• a scăpa

4 Încearcă să găsești diferite expresii care să sugereze culorile de mai jos:

MODEL

negru → *ca pana corbului, ca smoala topită, ca cerul nopții*

■ roșu → _____

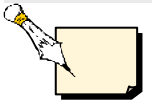
■ verde → _____

■ alb → _____

E. SĂ SCRIM CORECT!

SEMNELE ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE

Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării. Două puncte.
Virgula. Linia de dialog. Cratima

SĂ NE AMINTIM

- **Punctul** (•) se folosește la sfârșitul unei propoziții enunțative, prin care se transmite o informație.
- **Semnul exclamării** (!) (sau semnul mirării) se utilizează la sfârșitul unui enunț care arată:
  - ◆ o exclamație
  - ◆ o poruncă
  - ◆ un salut
  - ◆ o urare
  - ◆ un îndemn
  - ◆ o rugămintă.
- **Semnul întrebării** (?) se folosește la sfârșitul propoziției interogative.
- **Două puncte** (:):
  - ◆ se folosesc înaintea unei enumerări;
  - ◆ anunță vorbirea directă a unei persoane.
- **Virgula** (,) se utilizează:
  - ◆ între cuvintele unei enumerări;
  - ◆ pentru a despărți o strigare de restul propoziției;
  - ◆ pentru a despărți o explicație de restul propoziției.
- **Linia de dialog** (—) marchează începutul vorbirii unei persoane care ia parte la dialog.
- **Cratima** (liniuța de unire) (-) unește două cuvinte care se pronunță împreună.

1 Scrie o propoziție enunțiativă despre școală.

2 Scrie o propoziție exclamativă care să arate o poruncă.

3 Scrie un enunț în care să folosești două puncte și virgula.

4 Scrie un dialog dintre tine și colegul/colega de bancă. Dialogul presupune o convorbire telefonică. În textul tău folosește câte două propoziții enunțiativă, exclamative și interogative, iar una dintre propoziții să fie negativă. Pune titlul potrivit.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5 Folosește cratima și rescrie propozițiile după modelul dat:

MODEL Andrei vrea să îți aducă pantofii. → Andrei vrea să-ți aducă pantofii.

- Maria vrea să o luăm cu noi. → _____
- Vreau să îți spun o poveste. → _____
- Vor să își aducă sora cu ei. → _____
- Cred că am văzut un iepure. → _____

6 Completează textul următor cu semnele de punctuație și ortografie corespunzătoare:

„ I auzi măi leneșule dă răspuns cucoanei

Dar muietți s posmagii

Ce a zis întreabă cucoana pe săteni

Întreabă dacă muietți s posmagii

Dar el nu poate să și i moaie

Auzi mă leneșule te prinzi să moi posmagii ori ba

Ba răspunse leneșul ” (Povestea unui om leneș – Ion Creangă)

7

Scrive după model grupurile de cuvinte, folosind cratima:

MODEL 1 le cântă → cântă-le

îmi citește → _____

te uiți → _____

îl mănâncă → _____

o bea → _____

MODEL 2 nu a sosit → n-a sosit

nu am pictat → _____

nu ai scris → _____

nu ați cules → _____

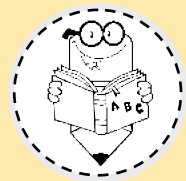
nu au auzit → _____

Ghilimelele. Punctele de suspensie

Reține!

● **Ghilimelele** sau **semnele citării** („ ”) se întrebuițează când reproducem întocmai cuvinte, titluri, enunțuri sau texte scrise, spuse sau gândite de altcineva.

● **Punctele de suspensie** (...) indică: întreruperea vorbirii, emoțiile cuiva, lipsa sau întârzierea unui răspuns. Punctele de suspensie mai pot marca lipsa unei părți dintr-un text. [...]

Exemplu: „În vremea veche [...] trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.”

(*Făt-Frumos din lacrimă* – Mihai Eminescu)

1

Pune semnele de punctuație care lipsesc:

De prin grajduri, de prin vii,

Cintezoi aurii

Zis-au din ciripitură

Unei tufe de răsură:

Soro, fă, deșteaptă-te

Și spre soare-ndreaptă-te,

So-ro

(*Barza* – Duiliu Zamfirescu)

— Andrei, tu ai spart geamul

— Nu Andrei l-a spart! intervine Anca.

— Poți să-mi spui tu, Anca, cine?

— Păi

— Ai auzit ce te-am întrebat?

— Da, dar

Duminică, la cinematograful Poveste de Crăciun .

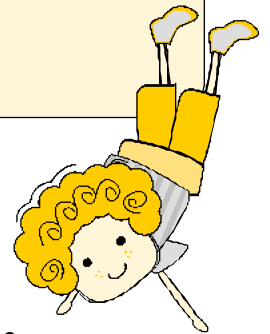
2

Completează enunțurile și folosește semnele de punctuație necesare:

a) În lectura _____ personajul principal este Goe.

b) Rezolvăm multe probleme din revista _____.

c) Școala mea se numește _____.

O cină cu peripeții

Pentru că lui Dragoș și Teodorei le plăcea foarte mult să stea seara la masă cu adulții, părinții lor au hotărât să cineze întotdeauna împreună.

Bineînțeles că la începutul mesei amândoi se purtau cuviincios, dar uneori, pe parcurs, copiii fiind, începeau să râdă. Teodora se amesteca în discuțiile adulților, ținând să-și exprime părerea, iar Dragoș studia cu atenție mâncarea de parcă ar fi vrut să descopere ce vitamine conține fiecare aliment din farfurie.

Într-o zi, tatăl lor i-a invitat la cină pe câțiva colegi de serviciu. După ce i-a instruit pe amândoi cum trebuie să se poarte la masă, mama i-a îmbrăcat pe cei doi gemeni așa cum se cuvenea pentru o cină cu musafiri. Când au sosit, colegii tatălui lor i-au măsurat admirativ din priviri. Doar un domn mai în vârstă i-a privit neîncrezător.

Pe la mijlocul cinei, Teodora, care până atunci stătuse ca pe ace nerăbdătoare să povestească și ea o întâmplare foarte interesantă de la școală, nu s-a mai putut abține:

— Asta nu-i nimic! a spus ea, întrerupându-l tocmai pe domnul ce părea mai în vârstă și mai sever. Să vă povestesc ce-a pățit o colegă de-a noastră...

În acel moment, tata s-a uitat aspru la ea, iar mama i-a amintit că nu e frumos să întrerupi pe cineva. Teodora a înghițit în sec și a tăcut mîlc.

După ce a gustat din toate felurile de mâncare, lui Dragoș i s-a făcut poftă de pâine cu dulceață și unt. A luat o chiflă și a tăiat-o pe din două. Untul era tocmai pe partea cealaltă a mesei, în fața domnului exigent. Dragoș s-a întins cu cuțitul peste masă, a reușit să ia o bucățică, dar, nenorocire!, abia a luat-o că a și scăpat-o în paharul cu apă al domnului mai în vârstă. Băiatul a încremenit și, rușinat, l-a privit pe musafir:

— Vă rog frumos să mă scuzați...

Teodora a izbucnit în râs. Invitații, după ce s-au uitat ba la chipul nemulțumit al colegului lor, ba la fața speriată a băiatului, au început și ei să râdă.

Atunci, tatăl celor doi gemeni a început să le vorbească pe un ton grav:

— Teodora și Dragoș, vă amintiți de Ionel, personajul lui Ion Luca Caragiale? Ei bine, eu nu cred deloc că sunteți copii mofturoși sau obraznici. Și nici n-aș vrea să fiți văzuți astfel de colegii mei! Voi sunteți deja mari și nu cred că v-ar plăcea să fiți tratați ca la grădiniță și să vi se explice încă o dată care sunt bunele maniere la masă!

Teo și Dragoș tăceau, știind că greșiseră. Le părea rău de purtarea lor și voiau să își răscumpere greșeala în fața invitaților. După câteva minute de gândire, i-au întrebat respectuos dacă vor să urmărească o scenetă jucată de ei. Musafirii au acceptat încântați. Cei doi frați gemeni au interpretat schița lui Caragiale, *Vizită*. Teodora a jucat rolul doamnei Popescu, mama cea mult prea indulgentă, iar Dragoș a fost Ionel, băiatul obraznic. De fiecare dată când „Ionel” făcea o trăsnaie, „Madam Popescu” îl pupa pe amândoi obraji în loc să-l mustre. Musafirii s-au amuzat copios și, la sfârșit, au aplaudat. Dragoș și Teo au salutat ceremonios publicul și au încheiat:

— Familia Trandafir nu seamănă deloc cu a lui Ionel! Mama și tata nu ne cântă nicio dată în strună, iar noi nu suntem deloc răzgâiați. Astăzi ne-am învățat lecția și vă rugăm să mai poftiți la noi la cină!

Oaspeții au zâmbit și au felicitat gazdele pentru copiii lor isteți și politicoși. Teo și Dragoș erau mulțumiți că, până la urmă, au reușit să facă o impresie bună oaspeților.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Completează harta textului:

<p><i>Personajele</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Locul</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Timpul</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p><i>Titlul</i></p> <hr/> <hr/>		
<p><i>Evenimentul principal</i></p> <hr/> <hr/>		
<p><i>Ordinea întâmplărilor</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Concluzia</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Desen reprezentativ</i></p>

2 Ce „lucruri nepotrivite” fac cei doi frați în timpul cinei?

<i>Teodora</i>	<i>Dragoș</i>
 <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

3 Ce ar fi putut face Teodora și Dragoș pentru a demonstra că sunt politicoși?

Teodora	Dragoș

4 Citește fragmentul de mai jos din schița *Vizită*, de Ion Luca Caragiale:

„Dintre toate, maiorul alege o trâmbiță și o tobă. Atârnă toba de gât, suie pe un superb cal vânăt rotat, pune trâmbița la gură și, legănându-se călare, începe să bată toba cu o mână și să sufle-n trâmbiță. Madam Popescu îmi spune ceva; eu n-aud nimica. Îi răspund totuși că nu cred să mai ție mult gerul așa de aspru; ea n-aude nimica.

— Ionel! Ionel!! Ionel!!! Du-te dincolo, mamă; spargi urechile dumnealui! Nu e frumos, când sunt musafiri!

Iar eu, profitând de un moment când trâmbița și toba tac, adaug:

— Și pe urmă, dumneata ești roșior, în cavalerie.

— Maior! strigă mândrul militar.

— Tocmai! zic eu. La cavalerie nu e tobă; și maiorul nu cântă cu trâmbița; cu trâmbița cântă numai gradele inferioare; maiorul comandă și merge-n fruntea soldaților cu sabia scoasă.

Explicația mea prinde bine. Maiorul descalecă, scoate de după gât toba, pe care o trânteste cât colo; asemenea și trâmbița. Apoi începe să comande:

— Înaintel marș!

Și cu sabia scoasă începe să atace strașnic tot ce întâlnește-n cale. În momentul acesta, Jupâneasa cea răgușită intră cu tava aducând dulceață și cafele. Cum o vede, maiorul se oprește o clipă, ca și cum ar vrea să se reculeagă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă, și maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului. Inamicul dă un țipăt de disperare.

— Ține-l, conită, că mă dă jos cu tava!

Madam Popescu se repede să taie drumul maiorului, care, în furia atacului, nu mai vede nimic înaintea lui. Jupâneasa este salvată; dar madam Popescu, deoarece a avut imprudența să iasă din neutralitate și să intervină în război, primește în obraz, dedesubtul ochiului drept, o puternică lovitură de spadă.”

(*Vizită* – Ion Luca Caragiale)

- Ce asemănări și deosebiri există între comportamentul celor doi frați și comportamentul lui Ionel? Completează tabelul.

Asemănări	Deosebiri

5 Turnirul întrebărilor

Formulează două întrebări legate de textul *O cină cu peripeții*: o întrebare prin care să ceri informații din text și una prin care ceri părerea legată de ceva întâmplat în text. Roagă trei colegi să răspundă și notează răspunsul cel mai interesant.

Întrebarea 1

_____

_____

_____

Răspuns:

_____

_____

Întrebarea 2

_____

_____

_____

Răspuns:

_____

_____

6 Eseul de cinci minute. Scrie în câteva rânduri ce învățături ai tras tu din textul *O cină cu peripeții*. Prezintă-le și colegilor.

_____

_____

_____

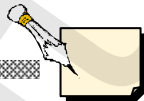
_____

_____

_____

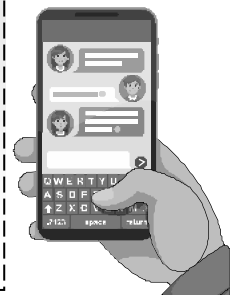
B. ELEMENTE DE SCRIERE FUNCȚIONALĂ

MESAJUL TEXT (SMS-UL)

Reține!

SMS-ul este o modalitate de comunicare folosită în telefonie mobilă, care presupune trimiterea unui scurt mesaj de tip text. Într-un SMS sunt folosite, în general, multe prescurtări și corectitudinea limbii este neglijată. Este bine să trimitem mesaje corecte, care să fie clare și înțelese de cei care le primesc.

1 Observă SMS-urile de mai jos și rezolvă sarcinile:

De la: Ana
Vii în parc într-o jumătate de oră? Aștept un răspuns.

De la: Matei
Mulțumesc că m-ai așteptat la ieșirea de la cursuri. Măine aduc o ciocolată!

De la: Mami
Nu uita să iei pâine când te întorci de la școală. Te aștept cu prăjitura ta preferată drept mulțumire.

De la: 074X XXX XXX
Bună ziua,
Vă informăm că aveți un colet care va ajunge la dumneavoastră astăzi, în jurul orei 17:00.
Curierat AAA

■ 1. De ce unele dintre SMS-uri nu sunt semnate?

■ 2. Ce observi în unele SMS-uri în afară de text?

■ 3. Ce rol au emoticoanele?

ȘTIAI CĂ...?

Emoticonul este o reprezentare grafică a unei fețe umane. El exprimă diverse emoții (bucurie, fericire, tristețe, nerăbdare, furie etc.).

■ Uneori emoticonul este numit și „față zâmbitoare”.

■ Cel mai simplu emoticon este format dintr-un cerc galben (fața), două puncte negre (ochii) și o jumătate de cerc (gura).

2 După ce invitații au plecat, fiecare dintre cei doi frați a trimis câte un SMS prietenilor pentru a le transmite impresii. Ce mesaje crezi că au trimis? Completează!

TEODORA

Către:

DRAGOȘ

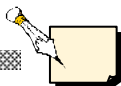

Către:

E-MAILUL

1

■ Observă e-mail-ul de mai jos și părțile lui componente.

Mesaj nou

Către axb@aaa.com; mbe@aaa.com

Subiect Cină

Dragi colegi,

Vă mulțumesc pentru că ați onorat invitația mea la cină și sper că v-ați simțit bine. Îmi cer scuze dacă, uneori, Dragoș și Teodora au fost nepoliticoși, dar sper că „sceneta” jucată de ei v-a binedispus.

Cu prietenie,
T. Trandafir

Trimitop

Etichete: adrese de mail, subiectul mesajului, mesajul, semnătura

formula de adresare

formula de încheiere

■ Ce răspunsuri crezi că a primit domnul Trandafir la e-mail-ul trimis?

Mesaj nou

Către trandafir@aaa.com

Subiect RE: Cină

Trimitop

Mesaj nou

Către trandafir@aaa.com

Subiect RE: Cină

Trimitop

2

■ Scrie un e-mail în care doamna Trandafir îți povestește prietenei sale ce s-a întâmplat la cină.

Mesaj nou

Către prietenă@aaa.com

Subiect Cină cu peripeții

Trimitop

C. ACTE DE VORBIRE

JOC DE ROL

- Dramatizează împreună cu colegii fragmentul anterior din schița *Vizită*, de I.L. Caragiale.
- Poți confecționa elemente de recuzită (sabia, trâmbița, toba) din carton.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Cuvinte cu sens/înțeles opus

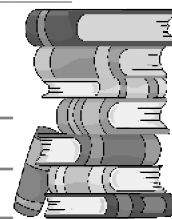
1 Formează perechi de cuvinte cu înțeles opus:

- *adeseori*, enervat, îmbolnăvit, margine, palid, șansă, țese, umezi
- *destramă*, îmbujorat, *rareori*, uscați, calmat, vindecat, centru, ghinion

<i>adeseori</i>	≠	<i>rareori</i>	_____	_____
_____	≠	_____	_____	_____
_____	≠	_____	_____	_____
_____	≠	_____	_____	_____

2 Găsește cuvinte cu înțeles opus pentru:

calm	→	_____	folositor	→	_____
hain	→	_____	sătul	→	_____
recent	→	_____	satisfacție	→	_____
victorie	→	_____	a zidi	→	_____
ajută	→	_____	natural	→	_____

3 Transcrie enunțurile de mai jos, înlocuind cuvintele subliniate cu altele cu înțeles opus.

- Am fost încurajat de colegii lui. → *Am fost **descurajat** de colegii lui.*
- Tata a venit obosit de la serviciu. → _____
- Râul limpede șerpua printre sate. → _____
- Daniel este un copil ascultător. → _____
- Clădirea gigantă umbrea parcul. → _____
- Toamna aceasta este îmbelșugată. → _____

4 Formează cuvinte cu înțeles opus, adăugând în fața cuvântului:

(ne) (in) (a)

competent	→	_____	credibil	→	_____
răbdător	→	_____	complet	→	_____
normal	→	_____	atent	→	_____
lămurit	→	_____	liniștit	→	_____
comod	→	_____	accentuat	→	_____

5 Folosind silabele **des** sau **dez** vei obține cuvinte cu înțeles opus. Scrie-le!

umflă →   dezumflă

sigilează → _____

prinde → _____

aprobă → _____

lipește → _____

leagă → _____

coase → _____

nădejde → _____

6 Formulează enunțuri folosind cinci dintre cuvintele nou formate la exercițiul de mai sus.

_____

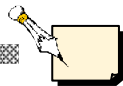
_____

_____

_____

_____

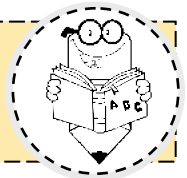
_____

Familia de cuvinte

Reține!

Toate cuvintele înrudite ca înțeles, care s-au format de la un cuvânt de bază, prin adăugarea unor sunete, poartă denumirea de familie de cuvinte.

1 Privește modelul nostru, apoi scrie și tu familiile de cuvinte corespunzătoare.

Exemplu: *copil* → *copilaș, copilăros, copilăresc, a copilări, copilărie*

a cânta → _____

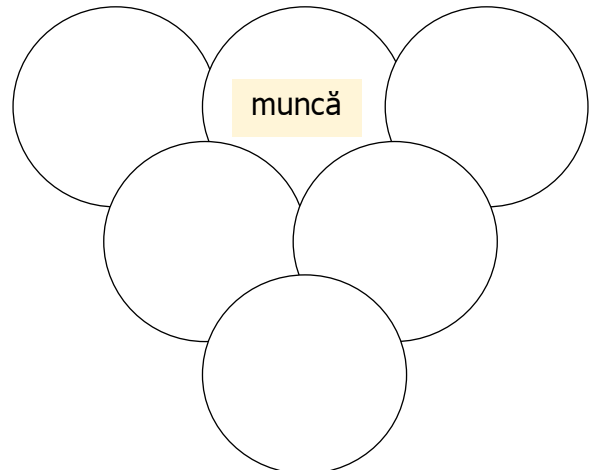
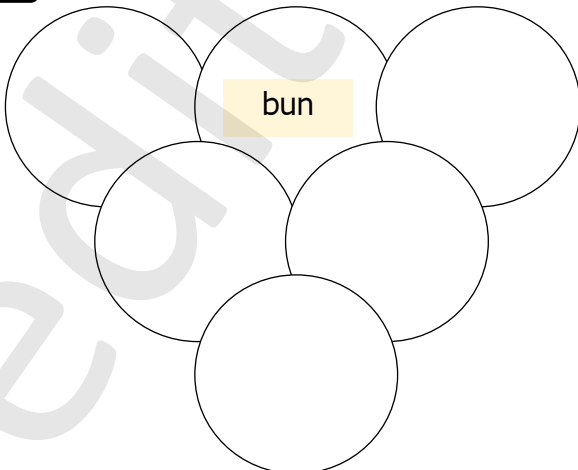
tânăr → _____

a scrie → _____

roșu → _____

vorbă → _____

2 Scrie pe „ciorchine” familia cuvintelor de mai jos.

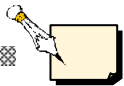
3 Cuvântul „frunză” își caută familia! Ajută-l tu, încercuindu-i rudele!

împădurit; frunzuliță; pădure; copac; înfrunzit; desfrunzi;
frunziș; frumos; rădăcină; tulpină; înfrunzire.

4 Înlocuiește cuvintele dintre paranteze, folosind cuvinte potrivite din aceeași familie de cuvinte.

Exemplu: Straietele împăratului erau (podoabă) împodobite cu fire (aur) aurii și (argint) argintii.

- Aș vrea să mă (sănătate) _____ cât mai (grabă) _____.
- Toamna în pădurea (umbră) _____ toți copacii (frunze) _____.
- În camera (întuneric) _____ lucrurile par (spaimă) _____.

Cuvinte cu aceeași formă, dar înțeles diferit

1 Formulează enunțuri în care cuvintele date să aibă înțelesuri diferite:

- a) bate _____
_____
- b) acru _____
_____

2 Scrie înțelesul cuvintelor subliniate:

MODEL

Tata a ieșit din tură (schimb). Pe tablă mai era doar o tură albă (piesă de șah).

Când nu se mai așteptau au dat de uscat. (_____)

Pământul era uscat în poieniță. (_____)

Vlad n-a pus ochelarii în toc și i-a spart. (_____)

Pe toc avea noroi. (_____)

3 Stabilește ce parte de vorbire sunt cuvintele subliniate:

MODEL

Bunicul a arat un acru de pământ.

acru = substantiv

- a) Un suc acru nu este bun de băut. _____
- b) Cartea are 200 de foi. _____
- c) Elevul se foi pe scaun. _____
- d) Ieri, soarele a apus la ora 20. _____
- e) Spre apus s-au strâns norii. _____
- f) Strigând la poartă, vecina a sculat tot satul. _____
- g) Moș Crăciun poartă an de an sacul cu jucării. _____
- h) Mă doare piciorul drept. _____
- i) Are dreptul să fie supărat. _____

E. SĂ SCRITEM CORECT!

Să ne amintim ortogramele învățate!

1 Încercuiește forma corectă.

- $\frac{\text{Într-o}}{\text{Întro}}$ zi din $\frac{\text{m-ai}}{\text{mai}}$ merg $\frac{\text{la}}{\text{l-a}}$ București. ■ $\frac{\text{la}}{\text{l-a}}$ vino să-ți arăt ce $\frac{\text{i-a}}{\text{ia}}$ făcut!
- $\frac{\text{Mai}}{\text{M-ai}}$ luat cu tine ca să vizităm un $\frac{\text{neam}}{\text{ne-am}}$ de-al tatei?
- Dacă mama $\frac{\text{sa}}{\text{s-a}}$ a plecat cu el, înseamnă că $\frac{\text{sa}}{\text{s-a}}$ dus tot la școală?
- $\frac{\text{Într-un}}{\text{Întrun}}$ sertar din bibliotecă ai pus caietul $\frac{\text{sau}}{\text{s-au}}$ în altă parte?
- $\frac{\text{Neam}}{\text{Ne-am}}$ întâlnit în parc cu sora lui. ■ Băieții $\frac{\text{sau}}{\text{s-au}}$ adunat în pauză.

2 Alege enunțul scris corect și corectează enunțurile scrise greșit:

- Ca să scape de gura sa, Țupa-Țup l-a luat și să vedeți ce sa întâmplat...
- Ca să scape de gura s-a, Țupa-Țup la luat și să vedeți ce s-a întâmplat...
- Ca să scape de gura sa, Țupa-Țup l-a luat și să vedeți ce s-a întâmplat...

3 Completează corect cu: s-a/sa; la/l-a; sau/s-au; mai/m-ai; săi/să-i; nai/n-ai.

- a) _____ îndreptat către casa _____. b) Turcii _____ năpustit asupra românilor. c) Buburuza _____ așezat pe o frunză verde. d) Câte o vrabie _____ o cioară sparge liniștea toamnei. e) Ograda _____ este plină de animale. f) _____ duci, te rog, pantofii _____ ! g) Ai spus că _____ bani pentru ciocolată. h) leri _____ auzit cântecul privighetorii. i) Aș vrea _____ cumpăr o rochie mamei. j) _____ văzut cumva cartea mea? Solistul cântă la _____. k) Dacă _____ lua cu tine, ai vedea că am dreptate.

4 Continuă enunțurile:

- N-ai vrea _____ ? Pe seară s-a arătat _____ .
- V-a chemat _____ ? L-a cercetat _____ .
- Bunicul m-a _____ . Unde s-a _____ ?

5 Formulează enunțuri folosind ortogramele: într-o, într-un, s-a, l-a, m-ai, ne-am.

Scriitor în devenire

De la o vreme încoace, Dragoș a început să inventeze fel de fel de întâmplări: odată a susținut că a cunoscut un astronaut care îl va lua în Cosmos, altădată că pisica lor a căpătat grai omenesc și i-a povestit cum decurge ziua ei. Nimeni nu știa de ce, dar Dragoș îi înșira surorii lui o mulțime de aventuri incredibile. Teodora a înțeles imediat că Dragoș pur și simplu născocеște¹ cele mai fanteziste² istorii.

La un moment dat, fratele ei i-a povestit c-a adormit și, când s-a trezit, era pe Lună!

— Ai visat! i-a răspuns scurt Teo.

— Așa am crezut și eu când m-am trezit lângă un crater și am realizat că sunt pe Lună, dar m-am ciupit și nu m-am trezit! E clar, cumva am călătorit în spațiu! Eram singur și am cercetat întreaga planetă. Am descoperit fel de fel de tuneluri subterane în care locuiau niște ființe numite „lunaticii”.

— Aventura ta îmi amintește foarte mult de cartea *Aventurile baronului Münchhausen!* Personajul principal povestește cum, într-una dintre aventurile sale, a ajuns pe Lună. Pe când era paznic la un stup de albine, câțiva urși i-au dat târcoale, încercând să fure mierea. Baronul a aruncat o secure înspre ei cu atâta forță, încât unealta s-a înfipt în Lună. Atunci, baronul a sădit o plantă despre care știa că poate căpăta dimensiuni uriașe. S-a cățărat pe tulpina ei și a ajuns pe Lună, de unde și-a recuperat securea!

— E o născocire! Eu chiar am fost pe Lună! i-a spus Dragoș, cu un ton hotărât.

— Povestea asta nu e nimic în comparație cu celelalte! a continuat răsând Teodora. În altă istorioară se povestește cum a încercat baronul să se strecoare în tabăra inamică³. Era în timpul războiului, iar baronul trebuia să afle ce pun dușmanii la cale. Însă cetatea acestora era atât de bine apărată de ziduri și metereze⁴, încât nimeni nu putea pătrunde în ea. Și-atunci ce s-a gândit baronul? S-a apropiat de un tun care bombardea cetatea și, în clipa când din țeava acestuia a ieșit o ghiulea⁵, a sărit călare pe ea. În timpul zborului însă, i s-a făcut frică și s-a răzgândit. Zărind o ghiulea inamică, care desigur se îndrepta în cealaltă direcție, baronul a făcut o tumbă⁶ și a sărit pe aceasta. Astfel, s-a întors printre camarazii lui.

— Dar așa ceva nu se poate întâmpla în realitate! strigă revoltat⁷ Dragoș. Personajul acesta este inventat!

Dicționar

- 1) *născocеște* = inventează ceva, scornește;
- (2) *fanteziste* = care nu au nimic în comun cu realitatea;
- (3) *inamic* = dușman;
- (4) *metereze* = ziduri de apărare, fortificații;
- (5) *ghiulea* = proiectil de tun;
- (6) *tumbă* = rostogolire peste cap.
- (7) *revoltat* = necăjit, supărat.

— Nu e cu totul inventat! Personajul din carte e inspirat de un nobil din secolul al XVIII-lea. Era un om ca toți oamenii până în ziua când a început să născocască fel de fel de istorii, care mai de care mai trăsnete. Acum este cunoscut ca fiind cel mai mare mincinos al tuturor timpurilor!

— Dar eu nu sunt mincinos! a strigat, înfuriat de-a binelea, Dragoș.

— *Aventurile baronului Münchhausen* au rămas în istoria literaturii. Sunt povești extraordinar de amuzante, ca și ale tale, de altfel, a spus Teodora.

Auzind că sora lui îl laudă, Dragoș a recunoscut de ce scornea toate poveștile acelea: voia să devină scriitor și începuse să-și exerseze imaginația inventând aventuri și peripeții nemaipomenite.

Auzind discuția celor doi copii, mama lor interveni:

— Dragoș, dar este minunat! Poveștile, inventate sau nu, sunt adevărate comori pentru cititori! Felicitări pentru imaginație! Îți voi cumpăra un caiet în care să scrii toate aventurile tale! Ar mai fi ceva de adăugat: chiar și cei mai mari scriitori au fost, mai întâi, foarte buni cititori. Așa că primul meu sfat este să citești cât mai mult! a spus doamna Trandafir.

Dragoș zâmbi gândindu-se deja la capodoperele pe care le va scrie și deschise cartea frumos ilustrată, pe care scria cu litere mari: *Aventurile baronului Münchhausen*.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Răspunde la întrebări:

Ce se întâmplă cu Dragoș în ultima vreme?

Unde a călătorit Dragoș în poveștile lui imaginare?

Cu ce personaj îl aseamănă Teodora?

De ce începuse Dragoș să inventeze fel de fel de povești?

Ce îi propune mama?

2

Recitește primul fragment subliniat în text, care povestește una dintre aventurile baronului Münchhausen. Așază enunțurile în ordinea întâmplărilor.

☐ Baronul a sădit o plantă care devenea uriașă.	☐ Urșii au venit să fure mierea.
☐ Baronul a aruncat cu securea în ei.	☐ S-a cățărat pe plantă până la Lună.
☐ Baronul și-a recuperat securea.	☐ Securea s-a înfipt în Lună.

3 Pot fi și eu ilustrator!

- Copiii sunt împărțiți în echipe de câte 6. Fiecare membru al echipei realizează o ilustrație reprezentativă pentru fiecare moment al narațiunii (primul fragment marcat).
- Ilustrațiile sunt așezate pe o axă a timpului și fiecare echipă prezintă produsul final în fața clasei.

lucru în echipă

4 Caută în dicționar următoarele cuvinte și notează definițiile găsite. Reține-le!

baron _____

crater _____

5 EXPLOZIA STELARĂ. Formulează întrebări legate de primul fragment marcat care să înceapă cu termenii dați.

Cine? _____

Ce? _____

Unde? _____

Aventurile
baronului
Münchhausen

De ce? _____

Când? _____

6 Dacă tu ai fi fost în locul baronului și ai fi dorit să afli planurile inamicilor, ce ai fi făcut? Scrie pe spațiul dat, apoi prezintă ideea ta în fața clasei.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

7 Recitește al doilea fragment marcat în text. Completează tabelul cu ceea ce crezi că este *real* și *imaginar* în fragmentul citit.

Real	Imaginar

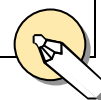
8 Al doilea fragment marcat reprezintă o narațiune? Completează și explică:

- **personajele** → _____
  - **locul** → _____
  - **timpul** → _____
  - **evenimentele** → _____
- _____
- _____
- _____

9 Completează jurnalul cu triplă intrare, alegând unul din cele două fragmente marcate.

JURNAL CU TRIPLĂ INTRARE

Fragmentul ales	Am ales acest fragment deoarece...	Ilustrație reprezentativă

10 Transformă replica mamei din text în cuvintele autorului.

Mama i-a spus lui Dragoș că... _____

_____

_____

_____

B. ELEMENTE DE SCRIERE IMAGINATIVĂ

VREI SĂ SCRII ȘI TU O POVEȘTE?

Nu este întotdeauna ușor să scrii un scurt text, ce să mai spunem de o poveste! Iată opt etape care îți vor permite să începi să redactezi texte mai ușor.

ETAPA 1 – Căutarea ideilor

Se începe prin găsirea temei generale a poveștii și căutarea ideilor. Ideile pot fi luate din viața de zi cu zi, de la persoanele pe care le cunoști, din întâmplările pe care le-ai trăit. Poți, de asemenea, să te inspire din poveștile care există deja și pe care le-ai citit.

ETAPA 2 – Rezumatul poveștii

În general, toate poveștile pot fi rezumate în felul următor:

1. Un personaj simpatic (eroul)...
2. ...se confruntă cu o problemă (o situație îngrijorătoare, un conflict, un inamic).
3. ...și sfârșește prin a o rezolva.

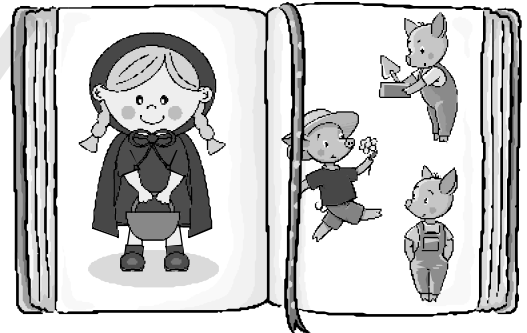

ETAPA 3 – Precizarea cadrului general al poveștii

1. Locul : Unde se întâmplă acțiunea? (la oraș, la țară, la școală...)
2. Timpul: Când are loc acțiunea? (în prezent, cu mult timp în urmă...)
3. Personaje: Cine participă la acțiune?
  - eroul;
  - prietenii eroului (aliații, familia...);
  - inamicii (cei care îl împiedică pe erou să-și atingă ținta)

ETAPA 4 – Personajele poveștii

1. Descrierea fizică (statură, culoarea părului, îmbrăcăminte...)
2. Caracterul lor (simpatic, vesel, rău, trist...)
3. Relațiile dintre personaje.

ETAPA 5 – Părțile componente ale poveștii

1. Introducerea: prezentare generală (locul, timpul, personajele)
2. Cuprinsul (desfășurarea acțiunii): aventura, problema, conflictul
3. Încheierea: concluzia poveștii

ETAPA 6 – Redactarea pe ciornă

După ce te-ai gândit la cele cinci etape precedente, poți începe prin a scrie povestea, dar pe ciornă! Astfel, ai posibilitatea să-ți corectezi greșelile, să adaugi ceea ce ai uitat.

ETAPA 7 – Recitirea

Înainte de a scrie povestea pe curat, trebuie să citești cu atenție ceea ce ai scris. (Ai grijă la scrierea corectă a cuvintelor, la semnele de punctuație, adaugă adjective, clarifică anumite idei). Nu uita să-i oferi un titlu potrivit!

ETAPA 8 – Transcrierea pe curat

Nu-ți mai rămâne decât să transcrii povestea pe curat, având grijă la aspect! Spor la scris!

1

Scrive o poveste, urmărind etapele de redactare prezentate anterior.

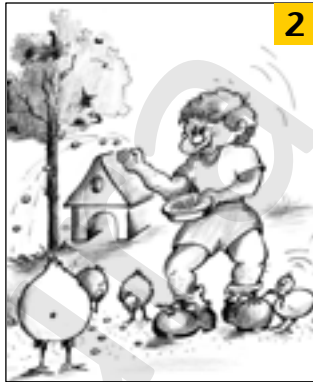
Blank writing area for the story.

Observații

Blank writing area for observations.

2

Scrive un text pornind de la șirul de ilustrații de mai jos. Alege un titlu potrivit.

Blank writing area for the text based on the illustrations.

C. ACTE DE VORBIRE

Prezintă povestea creată la exercițiul 1, pag. 34, în fața clasei. Roagă-i pe colegi să ofere alte soluții pentru a-l ajuta pe eroul tău să reușească. Notează-le la rubrica „Observații” și încearcă să le introduci în povestea creată. De multe ori, scriitorii revin asupra textelor și le modifică.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

■ ■ ■ ■ ■ VERBUL ■ ■ ■ ■ ■

Numărul și persoana verbului

Reține!

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea, existența ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii.

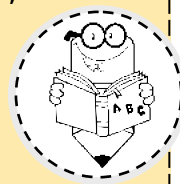
Persoana și numărul verbului se află după autorul acțiunii exprimate de verb.

Dacă acțiunea este făcută de:

- *eu, noi* → verbul este la **persoana I**
- *tu, voi* → verbul este la **persoana a II-a**
- *el, ea, ei, ele* sau *substantive* ce pot fi înlocuite cu aceste pronume → verbul este la **persoana a III-a**

Dacă acțiunea este făcută de:

- *eu, tu, el, ea* → verbul este la **numărul singular**
- *noi, voi, ei, ele* → verbul este la **numărul plural**

1 Subliniază cu două linii verbele din textul de mai jos. Analizează-le după model.

„Chiar atunci a apărut un vânător cu patru câini după el. Pisica, ageră, a sărit într-un vârf de copac. Vulpea însă a rămas jos, lângă tulpina copacului. Câinii parcă erau din ce în ce mai aproape. De frică, aceasta a zbughit-o în pădure. Astfel, au scăpat amândouă ca prin urechile acului.”

(*Vulpea și pisica* – Frații Grimm)

MODEL *a apărut* = verb, persoana a III-a, numărul singular

---

2 Completează textul cu verbul potrivit din coloana din partea dreaptă. Trece-l la persoana și numărul potrivit.

Copiii _____ pentru concursul de natație. Ei _____ în dreptul culoarelor marcate. Matei _____ cu atenție indicațiile antrenorului.

— Tu _____ pe culoarul trei! Îi _____ antrenorul.

Concursul _____.

Matei _____ pe locul I. _____ foarte fericit.

a spune

a asculta

a fi

a se pregăti

a se așeza

a înota

a începe

a termina

3 Subliniază cu două linii verbele din textul de mai jos.

„Deodată, tăcerea tristă o tăie glasul lui Emil:

— Noroc? El n-are noroc? Ba noi n-avem noroc. Și știți de ce? Fiindcă norocul și-l face omul cu mâna, iar noi stăm ca niște nevolnici...”
(Ultima oră pentru copii – Victor Ion Popa)

Dintre verbele subliniate, scrie-le pe cele care sunt la:

persoana I, numărul plural: _____

persoana a III-a, numărul singular: _____

persoana a II-a, numărul plural: _____

4 Formulează enunțuri în care:

• verbul „a merge” să fie la persoana a III-a, numărul plural

• verbul „a începe” să fie la persoana a III-a, numărul singular

• verbul „a coborî” să fie la persoana I, numărul plural

• verbul „a picta” să fie la persoana a II-a, numărul singular

• verbul „a uda” să fie la persoana I, numărul singular

• verbul „a repara” să fie la persoana a II-a, numărul plural

• verbul „a scrie” să fie la persoana I, numărul plural

5 Completează rubricile tabelului:

persoana I, singular	persoana a II-a, singular	persoana a II-a, plural	persoana a III-a, plural
urc			
	citești		
			aleargă
		colindați	
	anunți		
scriu			
			gândesc

6 Construieste enunțuri în care să introduci verbele:

pregătim

luasem

vor participa

ați ales

frământa

am sosit

---

7 Transformă substantivele în verbe după model:

lătratul → a lătra

pictatul → _____

sosirea → _____

tăiatul → _____

condusul → _____

îmbrăcatul → _____

prepararea → _____

tricotatul → _____

8 Găsește un verb care să înlocuiască grupurile de cuvinte subliniate:

Mihai a tras mâța de coadă toată ziua.

→ _____

I-a părut rău de fapta făcută.

→ _____

Cu greu s-a dat jos din copac.

→ _____

De emoție nu a pus geană pe geană.

→ _____

La vederea ursului, au luat-o la sănătoasa cât îi țineau picioarele.

→ _____

Grănicerul stătea de pază la hotarele țării.

→ _____

9 Rescrie propozițiile, trecând verbele subliniate la numărul plural.
Fă toate modificările necesare.

• El a citit textul de două ori.

• Eu voi alege situația cea mai bună.

• Tu nu ai participat la această competiție.

• Ea scrie o felicitare și el împachetează un cadou.

• Acum eu mănânc un tort, iar tu bei un suc.

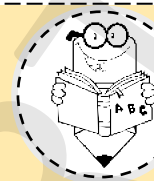

Timpurile verbului

Reține! Acțiunea exprimată de un verb se poate petrece la timpurile:

- **trecut** (ieri) (Exemplu: *am desenat, desenam, desenai, desenasem*)
- **prezent** (azi) (Exemplu: *desenez*)
- **viitor** (mâine) (Exemplu: *voi desena*)

1 Subliniază verbele din enunțurile de mai jos și așază-le în tabel la locul potrivit:

- Furtuna se iscase parcă din senin.
- Noi scriem întotdeauna enunțurile.
- Cauciucul a explodat pe autostradă.
- Voi sosi cu trenul la ora 18:00.
- Bunicul le-a citit nepoților povești cu personaje de demult.
- Câinele latră neîncetat.
- Lunile verii vor trece repede.
- Veți participa la paradă?
- Vântul spulberă frunzele de pe străzi.

Timpul trecut	Timpul prezent	Timpul viitor

2 Rescrie propozițiile trecând verbele la timpul viitor.

• Sătenii au cules roadele coapte din livezi.

• Tu ești atent la regulile concursului.

• El a răspuns la toate întrebările reporterului.

• Voi adunați flori din poienița înverzită.

• Am citit cartea, apoi am făcut rezumatul lecturii.

3 Completează tabelul:

Timpul trecut	Timpul prezent	Timpul viitor
	aleargă	
au înverzit		
	recitați	voi spune
culegeai		

4

Construiește enunțuri în care verbele date să se afle la forma cerută:

• *a vedea* – timpul trecut, persoana I, numărul singular• *a poposi* – timpul viitor, persoana a III-a, numărul singular• *a întreba* – timpul prezent, persoana a II-a, numărul plural• *a trece* – timpul trecut, persoana a III-a, numărul plural• *a vorbi* – timpul prezent, persoana I, numărul plural• *a aduce* – timpul viitor, persoana a II-a, numărul singular**5**

Analizează verbele din enunțurile de mai jos după model:

MODEL*Magazinele s-au deschis la ora 8:00.**s-au deschis = verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul plural*

• Părinții mei se întorc târziu acasă.

• Voi ați adunat fragi și mure din codrul des.

• Noi vom sărbători Anul Nou la munte.

• În zori de zi, vântul adie ușurel.

• Pe etajera din dormitor, jucăriile stau cumiți.

• Eu am dormit în hamac, în grădină.

• Măine vei merge în excursie la Slănic Prahova.

E. SĂ SCRITEM CORECT!

ortogramele „nea / ne-a”

REȚINE!

→ Scriem **nea** atunci când:

- are sens de **zăpadă, omăt** (substantiv comun). Exemplu: Peste câmpii s-a așternut un strat de **nea** pufos.
- are înțeles de **nenea, unchiul** (substantiv comun). Exemplu: **Nea** Ilie va sosi mâine la București.

→ Scriem **ne-a** când după **ne- (nouă)** urmează o acțiune. Exemplu: Sorina **ne-a** cumpărat o carte.

1 Încercuiește forma corectă:

■ Am crezut că $\frac{\text{nea}}{\text{ne-a}}$ văzut ieri.

■ Fulgii de $\frac{\text{nea}}{\text{ne-a}}$ plutesc ușor prin văzduh.

■ Crezi că $\frac{\text{nea}}{\text{ne-a}}$ crezut?

■ Fratele meu a făcut un om de $\frac{\text{nea}}{\text{ne-a}}$.

2 Subliniază greșelile din enunțuri și explică oral cum este corect.

■ Tata nea dat câteva cărți cu povești.

■ Ramurile brazilor s-au acoperit cu ne-a.

■ Când vine ne-a Simion la noi?

■ Învățătoarea nea lăudat pe amândoi.

3 Completează după model:

nea chemat

nea pufoasă

nea Matei

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

4 Scrie ortograma potrivită: ne-a / nea.

- Domnul director _____ urât succes în noul an școlar.
- _____ Marin are trei cai.
- Iustin _____ trimis o scrisoare.
- Iarna, copiii se joacă cu bulgări de _____.
- Bunicul _____ povestit aventurile lui din tinerețe.
- Vom merge diseară la film cu _____ Mirel.

5 Compune un enunț cu ortogramele **nea** și **ne-a**.

6 Scrie un scurt text cu titlul „Fulgii de nea”, în care să folosești ortogramele „nea/ne-a”.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Roagă-l pe colegul de bancă să corecteze textul și să-ți de o notă!

ortogramele „cam / c-am”

REȚINE!

cam = aproximativ

c-am → că am

Exemplu: Am în buzunar **cam** zece lei.

Exemplu: Am observat **c-am** cântat fals.

1 Taie forma greșită:

■ Știu $\frac{\text{cam}}{\text{c-am}}$ întârziat ieri.

■ Ieri au fost $\frac{\text{cam}}{\text{c-am}}$ douăzeci și unu de grade.

■ Credeam $\frac{\text{cam}}{\text{c-am}}$ întârziat!

■ Noi am aflat $\frac{\text{cam}}{\text{c-am}}$ cât ai lucrat.

2 Bifează propozițiile scrise corect:

Fetele credeau c-am luat jucăriile.

M-am cam speriat atunci!

Aveam c-am zece lei la mine.

Părea înalt cam de 2 metri.

3 Formulează propoziții folosind ortograma „c-am”, după model:

MODEL

Eu știu c-am dansat frumos.

Tu știi c-am _____.

El știe _____.

Ea știe _____.

Noi _____.

Voi _____.

Ei _____.

4 Alege ortograma potrivită: c-a, c-am, c-au, c-ați, c-ai.

- Ele cred _____ scris frumos.
- Am văzut _____ pictat floarea.
- Ei cred _____ venit devreme.
- Sper _____ deschis geamul.
- Noi am auzit _____ fost la magazin.
- El credea _____ gândit bine problema.
- Noi știm _____ învățat poezia.

5 Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele subliniate cu „cam” sau „c-am”.

- Mama a cumpărat aproximativ zece kilograme de legume pentru zacuscă.

- Am aflat că am o nouă colegă de clasă.

- Nu știa că am câștigat concursul.

- Mai avem de parcurs circa douăzeci de kilometri.

UNITATEA 3

Textul descriptiv

SĂ NE AMINTIM!

- **Textul descriptiv** prezintă scene, persoane, obiecte, emoții și se concentrează asupra detaliilor acestora. Textul conține multe informații despre elementele prezentate.
- Există texte care sunt în majoritate descriptive. Dar, de cele mai multe ori, fragmente de text descriptiv sunt inserate într-un text narativ.

LECTURA **1** Citește cu atenție textul de mai jos:

Calculatorul fermecat

Dragoș și Teodora se întorceau de la școală, ca în fiecare zi. Fetița mergea înainte, grăbită să ajungă acasă, iar Dragoș era mult în urma ei, studiind cu atenție fel de fel de lucruri interesante. Uneori, descoperea pietre cu forme ciudate care semănau cu diverse animale sau obiecte. Alteori, cerceta norii de pe cer și încerca să ghicească care dintre ei va ajunge primul într-un anumit punct.

În ziua aceea, Dragoș se opri să analizeze apa din balta pe lângă care treceau. Teodora încetini pasul și se uită în urmă, la fratele ei. Acesta stătea ghemuit și cerceta cu atenție la ceva.

— Hai mai repede! Mama ne-a rugat să nu întârziem! îi strigă Teodora.

— Stai! Vino aici! Am descoperit niște ființe ciudate!

Teo știa că fratele ei are o imaginație foarte bogată, dar faptul că pomenise despre niște făpturi ciudate îi trezi interesul. Când ajunse lângă el, izbucni în râs. Prin apa mîloasă, abia se puteau vedea niște ființe minuscule, ca niște peștișori.

— Dragoș, sunt doar niște mormoloci. Nu-i nimic ciudat la ei!

— Mormoloci?

— Da, mormolocii sunt pui de broască! râse Teodora. Hai, am o surpriză pentru tine!

Cei doi copii plecară grăbiți. Când ajunseră acasă, fetița porni imediat calculatorul.

— Vino lângă mine! Am descoperit că acest calculator este fermecat! a spus Teodora.

— Nu te cred! Așa ceva există doar în povești!

— Uite, dacă navigăm pe Internet, ne poate duce în orice loc vrei și în orice perioadă din istorie!

— Pot să călătoresc în timp și să-l cunosc, de exemplu, pe Decebal, regele dacilor? întrebă Dragoș, cucerit de idee.

— Desigur! Poți să călătorești și în timp, și în spațiu, poți să mergi chiar și pe Lună sau să te scufunzi în adâncul oceanelor! spuse fetița, entuziasmată.

Teodora activă o iconiță¹ de pe ecranul calculatorului și imediat se auzi melodia unei muzici feerice². Camera lor dispăruse cu totul, ca prin minune, și cei doi frați se treziră pe malul unui lac cristalin, plin cu nuferi albi. Aerul proaspăt al dimineții îi învălui într-o mireasmă fermecătoare. Razele gingașe ale soarelui sclipeau pe luciul apei într-un joc fascinant de lumini. Bobițe de rouă, ce stăteau agățate ca niște diamante strălucitoare de firele verzi de iarbă, le gădilară picioarele. Dragoș o întrebă pe sora lui unde se aflau.

— Nu știu nici eu, dar lacul și nuferii îmi amintesc de povestea lui Emil Gârleanu, *Mărinimie*³.

— Cea în care o broscuță scăpă ca prin minune de ciocul lacom al cocostârcului⁴?

— Da! Nu-i așa că acest peisaj seamănă cu cel descris de scriitor?

— Uite, Teo! Acolo, în stufăriș, cred că este un cocostârc! o întrerupse Dragoș.

Într-adevăr, în stufărișul cu frunze ascuțite ca niște săbii, se întrezărea o vietate care stătea înfiptă pe două picioroaie subțiri. Avea ciocul roșiatic și lung, iar gâtul i se iveau caraghios dintre penele albe. De la marginea lacului se auzi orăcăitul zglobiu al unei broaște: oac-oac! Copiii se uitară îngrijorați către cocostârc, știind că aceste păsări se hrănesc cu broaște și pești. Dar cocostârcului nu-i păsa de broscuță.

— Hai s-o vedem! Poate sunt și mormoloci! spuse Teo cu însuflețire.

Micuțul animal sărea de colo-colo ca și cum ar fi avut arcuri în loc de picioare. Copiii o urmăriră până la un ochi de apă mai retras. Întocmai cum spusese Teo, în băltoacă erau o mulțime de puișori.

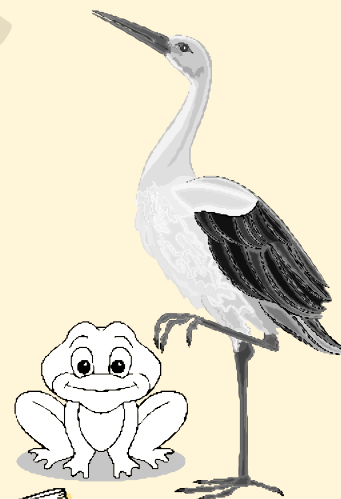
— Mi-am amintit ce am învățat la Științele Naturii, spuse Dragoș. Broasca este un animal amfiban, adică trăiește în apă, dar și pe uscat. Ea trece de-a lungul vieții prin mai multe etape. Depune ouă în apă, apoi din ouă ies niște larve care seamănă cu peștișorii.

— Larvele acelea sunt mormolocii! spuse Teo încântată. Mă bucur că aici i-am putut vedea atât de bine. În balta tulbure⁵ de la marginea drumului abia dacă se puteau zări!

— Este nemaipomenit acest calculator! zise Dragoș.

— Calculatorul fermecat ne poate duce oriunde vrem. Acum hai să ne întoarcem! Vom reveni în zilele următoare, adăugă fetița.

Copiii închiseră calculatorul și se treziră iarăși în camera lor.

Dicționar

(1) *iconița* = (aici) casetă de pe ecranul calculatorului;

(2) *feeric* = minunat, încântător;

(3) *mărinimie* = bunătate, generozitate;

(4) *cocostârc* = barză;

(5) *tulbure* = (lichid) lipsit de limpezime.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Răspunde la întrebări:

➡ Care este surpriza pe care Teodora i-o promite lui Dragoș dacă vor merge acasă?

➡ Care sunt personajele textului *Calculatorul fermecat*?

➡ Ce-ai aflat despre broască din acest text?

---

2 Ce ți-a plăcut cel mai mult în textul citit? Justifică!

---

3 Recitește cele două fragmente subliniate în text. Aceste fragmente conțin descrieri. Completează tabelul de mai jos cu elementele descrise.

	Elementul descris (oferă detalii)	Continuă descrierea, alcătuind 2–3 enunțuri.
Fragmentul 1	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Fragmentul 2	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

- 4** Caută în primul fragment marcat din text diferitele imagini pe care autorul le creează pentru a descrie cât mai bine peisajul.

Imagini vizuale (<i>văz</i>)	Imagini olfactive (<i>miros</i>)	Imagini tactile (<i>atingere</i>)

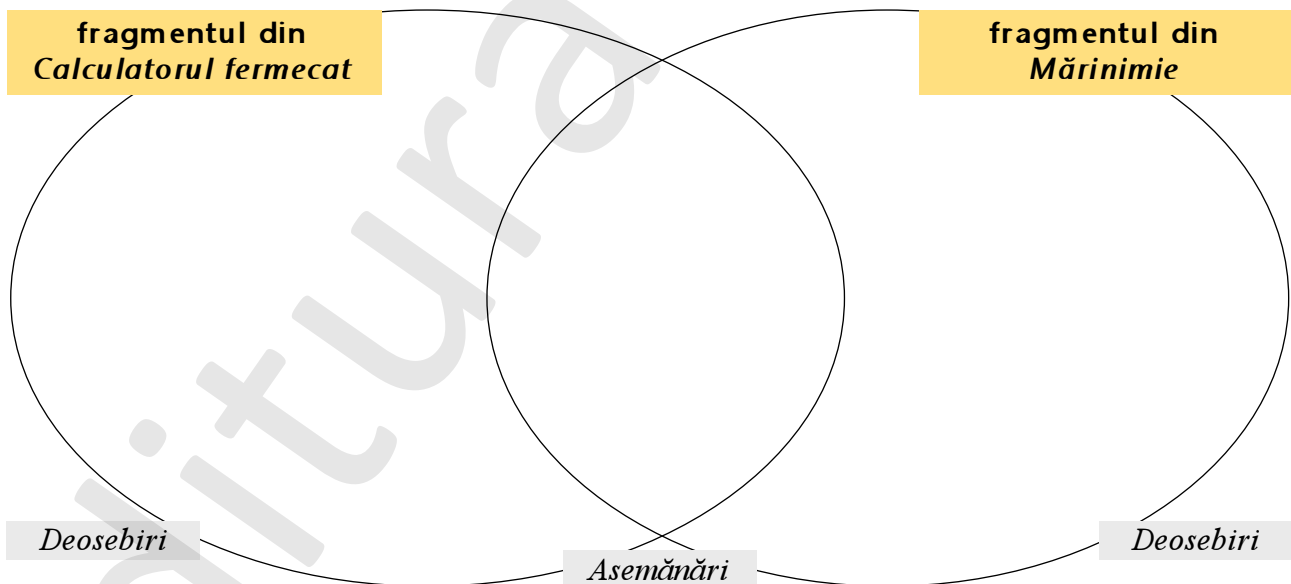
- 5** Citește descrierea pe care Emil Gârleanu o face lacului în textul *Mărinimie*.

„În revărsatul zorilor, pe baltă, lumina face minuni. Pe fața apei sclipesc, ici, sfărâmaturi de oglinzi; colo, plăci de oțel, comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca-n niște potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stufărișului. Peste tot liniște neclintită, de rai.”

- 6** Marchează cu „x” casele corespunzătoare enunțurilor adevărate, comparând cele două descrieri ale lacului.

- Imaginile din textul lui Emil Gârleanu sunt mai poetice.
- În fragmentul din *Mărinimie* avem și o imagine auditivă: „liniște neclintită, de rai”.
- Ambele fragmente conțin imagini olfactive.
- Razele de soare sunt menționate în ambele fragmente.

- 7** Pe baza exercițiului 5, continuând să compari cele două fragmente, completează diagrama Venn pentru a stabili asemănările și deosebirile.

- 8** Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru:

cocostârc = _____ vietate = _____

făptură = _____ mărinimie = _____

feeric = _____ tulbure = _____

9

Citește cele trei descrieri ale cocostârcului de mai jos:

„...se întrezărea o vietate care stătea înfiptă pe două picioaroange subțiri. Avea ciocul roșiatic și lung, iar gâtul i se iveaua caraghios dintre penele albe.”

(Calculatorul fermecat)

„Cocostârcul s-a sculat cu noaptea-n cap... Pe picioarele lungi, subțiri ca niște lujere, trupul lui se leagănă agale (...) Broscuța... îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg...”

(Mărinimie)

„Barza sau cocostârcul este o pasăre acvatică cu gâtul lung care trăiește în regiunile calde ale lumii. Capul este rotunjit, prevăzut cu un cioc lung, conic, drept, care se continuă cu un gât lung și mlădios.”

(Wikipedia)

Texte literare

Text informativ

- Cum sunt descrierile din textele literare față de descrierea din textul informativ?

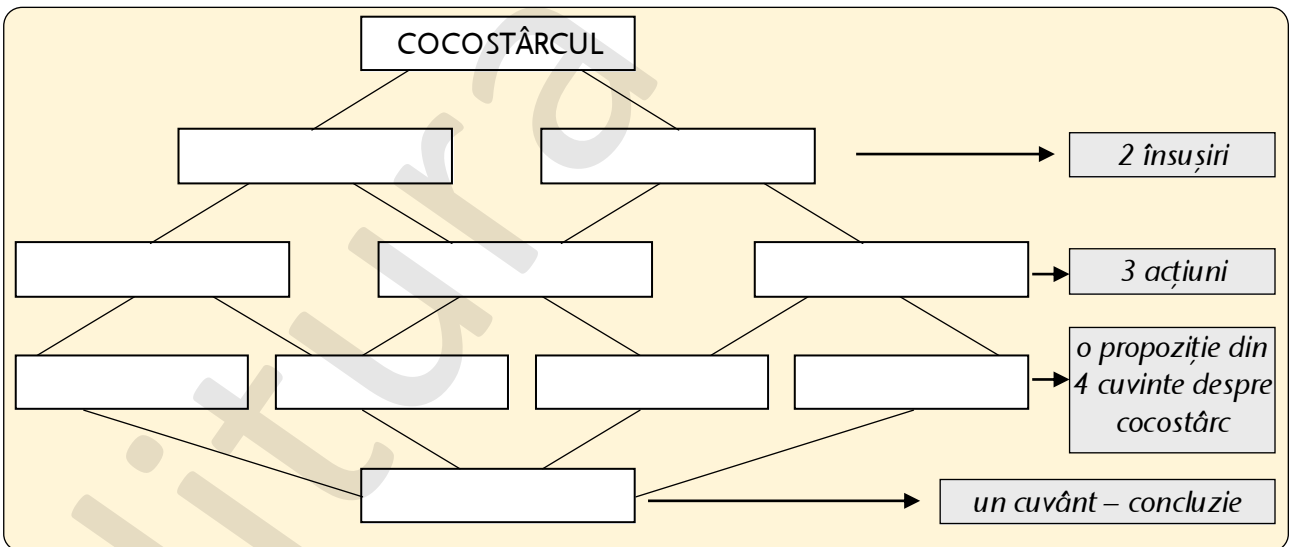

- Discută cu colegii pe baza descrierilor.

10

Pe baza descrierilor realizează un cvintet despre cocostârc, completând casetele conform indicațiilor din dreapta.

11

Selectează și scrie mai jos expresiile frumoase din primul fragment marcat în textul „Calculatorul fermecat”. Reține-le, le poți folosi în compunerile tale!

B. ELEMENTE DE SCRIERE IMAGINATIVĂ

* Descrierea unui peisaj

1

„Citește” fotografia de mai jos, care înfățișează Castelul Corvinilor (cetatea medievală a Hunedoarei, considerată a fi una dintre cele mai frumoase din lume), apoi răspunde la întrebări:

Ce elemente sunt reprezentate în fotografie?

De ce este atrasă privirea mai întâi?

2

Compune un scurt text pentru a descrie fotografia de mai sus. Citește mai întâi pașii care trebuie urmați pentru a realiza o descriere cât mai bună.

ETAPA 1 – REFLECTEZ

1. Unde este situat castelul din fotografie?
2. În câte planuri putem împărți fotografia?
3. Toate planurile sunt la fel? (vegetație, ziduri, drumuri)

ETAPA 2 – MĂ PREGĂTESC SĂ SCRUI

1. Pentru început, explică subiectul central al fotografiei. „Această fotografie reprezintă...”.
2. Descrie apoi primul plan al fotografiei.
3. Descrie al doilea plan:
  - explică unde este situat castelul;
  - oferă informații despre cum arată.
4. Descrie planul de fundal.

ETAPA 3 – RECITESC CE AM SCRIS

1. Am descris toate planurile fotografiei?
2. Am folosit termeni preciși?
3. Am scris corect și îngrijit?

C. ACTE DE VORBIRE

1. Caută și adu la școală diferite fotografii cu peisaje. Roagă-ți colegii să le descrie în fața clasei.
2. JOC!
  - Alege o fotografie cu un peisaj (pe care numai tu o poți vedea).
  - Descrie fotografia și roagă-i pe colegi să deseneze conform descrierii tale. Oare cine va fi cel mai aproape de realitate?

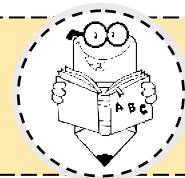

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

■ ■ ■ ■ ■ SUBSTANTIVUL ■ ■ ■ ■ ■

Să ne amintim!

Substantivul este partea de vorbire care denumește: *ființe, lucruri, fenomene ale naturii, însușiri, acțiuni, stări sufletești.*

1 Subliniază substantivele din textul de mai jos.

„Ședeam într-o după-amiază culcat la tulpina unei răchite, crezându-mă că-s Robinson Crusoe și așteptând să apară după copaci o ceată de sălbatici, când zării deodată figura lui Porojan.

— Vasile! am strigat cu bucurie. Vasile!

— Eu, cuconașule, răspunse Porojan. Am adus o scrisoare a boierului.”

(*Vasile Porojan* – Vasile Alecsandri)

2 Scrie câte *cinci* substantive care să denumească:

- *ființe*: cal, _____
- *lucruri*: bancă, _____
- *fenomene ale naturii*: ploaie, _____
- *stări sufletești*: tristețe, _____

3 Alege din coloana din partea dreaptă substantive potrivite pentru a completa versurile:

„Somnoroase _____ Doar _____ suspină,
Pe la _____ se adună, Pe când _____ negru tace;
Se ascund în _____ – Dorm și _____ -n grădină –
_____ bună! Dormi în pace!”

(*Somnoroase păsărele* – Mihai Eminescu)

- noapte
- codrul
- rămurele
- cuiburi
- păsărele
- florile
- izvoarele

4 Găsește substantive cu înțeles / sens asemănător pentru:

omăt – _____
automobil – _____
armată – _____
drum – _____

ogradă – _____
pădure – _____
coală – _____
dormitor – _____

5 Găsește alte trei substantive potrivite pentru șirurile de mai jos.

MODEL

școală - catedră, burete, bănci, catalog, caiet, stilou.

- manual - ilustrații, coperte, pagini, _____
- casă - ziduri, ferestre, ușă, _____
- mamă - dragoste, grijă, atenție, _____

6 Alcătuieste enunțuri în care:

- substantivul „floarea” să fie la începutul propoziției;

_____

- substantivul „pâine” să fie la mijlocul propoziției;

_____

- substantivul „castel” să fie la sfârșitul propoziției.

_____

7

Alcătuiește enunțuri cu substantivele: *înfrigurare, asprime, viforniță, dinozaur, baclava*.

Citește cu atenție cuvintele explicate și folosește-le corect în propoziții.

- *înfrigurare* = stare de încordare nervoasă, de nerăbdare, de emoție;
- *asprime* = atitudine severă față de cineva;
- *viforniță* = furtună, vijelie;
- *baclava* = prăjitură orientală din foi de plăcintă, cu miere și migdale.

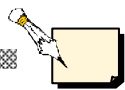

Felul substantivelor

Substantive comune și substantive proprii

1

Subliniază substantivele comune cu o linie și substantivele proprii cu două linii.

„Aici, la locul acesta liniștit, retras, a descălecat acum șase sute de ani primul nostru voievod, Radu Negru, care s-a scoborât din Făgăraș pe matca Dâmboviței și-a venit să întemeieze «țară nouă» dincoace de Carpați.”

(*România pitorească* – Alexandru Vlahuță)

2

Formează substantive proprii pornind de la substantive comune date.

MODEL

narcisă → *Narcisa*

codru → _____

margaretă → _____

mugur → _____

lăcrimioară → _____

dalie → _____

creangă → _____

crin → _____

3

Scrive un substantiv comun în locul substantivelor proprii subliniate.

• Pe Argeș se văd lebede albe și lebede negre.

→

• Vârful Ceahlăului este acoperit de zăpadă și în timpul verii.

→

• Miaunica toarce liniștită lângă soba din bucătărie.

→

• Ochii frumoși ai Mirelei strălucesc de fericire.

→

• Micul Azorel sperie vrăbiile cu lătratul lui.

→

• În Pitești locuiește mătușa mea.

→

• Părinții lui Mircea sunt medici iscusiți.

→

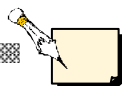
4 Alcătuieste enunțuri în care să se afle:

- 2 substantive proprii și 2 substantive comune

- 3 substantive proprii, nume de țări

- 3 substantive comune

- 1 substantiv propriu, nume de oraș

Numărul substantivelor

1 Subliniază cu o linie substantivele aflate la numărul singular și cu două linii pe cele la numărul plural.

„Însă în grădina din fața școlii, cu straturi de mirositoare rozete și garoafe, a năpădit astăzi pălămida. Vița sălbatică s-a uscat înșirată pe sforile rupte. Cuibul cenușiu al rândunelilor e sfărâmat, sub streșină, de praștiile școlarilor.

Iar lângă treptele de piatră, o floarea-soarelui singuratică și gigantă, crescută la întâmplare, își înclină trist fruntea, în ceasul asfințitului.”

(Doi dascăli – Cezar Petrescu)

2 Trece următoarele substantive:

- de la singular la plural

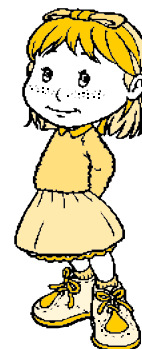
coală –   *coli* _____
muzician – _____
bancă – _____
colind – _____
roată – _____

- de la plural la singular

ziduri –   *zid* _____
ramuri – _____
tractoare – _____
mingi – _____
izvoare – _____

3 Taie forma greșită a substantivelor!

- Membrii / Membri consiliului au fost de acord cu hotărârea luată.
- Toți copiii sunt membri / membri ai clubului „Plăcerea lecturii”.
- M-am întâlnit cu vecinii / vecini de la etajul II.
- Suntem vecinii / vecini cu Andra și Alin.

4 Taie forma de plural scrisă greșit.

chibrituri
chibrite

chitare
chitări

festivaluri
festivale

ciocolăți
ciocolate

5 Grupează în tabel substantivele următoare:

aur   lapte   fier   icre   orez   zori   miere   tăiței   făină   ulei   mălai

substantive numai cu formă de singular	substantive numai cu formă de plural
_____	_____
_____	_____
_____	_____

6 Alcătuieste enunțuri în care să se afle un substantiv comun:

• la numărul singular – la începutul propoziției

_____

• la numărul plural – al patrulea cuvânt al propoziției

_____

7 Încercuiește substantivele de mai jos care au aceeași formă și la singular și la plural, apoi alcătuieste enunțuri cu două dintre ele.

volei; fetiță; Carpați; ochi; nume; fier; pui; învățătoare; aplauze; lucrător.

_____

_____

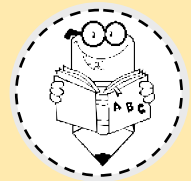

Genul substantivelor

Reține!

Genul substantivelor se află prin numărare:

- un, doi → **genul masculin** (exemplu: **un** băiat, **doi** băieți)
- o, două → **genul feminin** (exemplu: **o** fată, **două** fete)
- un, două → **genul neutru** (exemplu: **un** stilou, **două** stilouri)

1 Grupează în tabel substantivele după gen: parc, frunză, pară, tablou, rege, bărbat, măr, clasă, câine, frumusețe, copac, creion, țară, șervețel, stejar.

genul masculin	genul feminin	genul neutru

2 Găsește corespondentul feminin pentru substantivele aflate la genul masculin.

cocoș – _____
băiat – _____
prinț – _____
lup – _____
urs – _____

țap – _____
berbec – _____
învățător – _____
vânzător – _____
bunic – _____

3 Scrie câte un substantiv pentru fiecare cerință și alcătuește oral enunțuri:

- substantiv comun, genul masculin, numărul singular → _____
- substantiv comun, genul feminin, numărul plural → _____
- substantiv propriu, genul masculin, numărul plural → _____
- substantiv comun, genul neutru, numărul singular → _____
- substantiv comun, genul neutru, numărul plural → _____

4 Completează propozițiile numai cu substantive de genul neutru.

- Pe bancă stau _____ școlarului.
- Un _____ rece suflă dinspre răsărit, aducând nori de furtună.
- Tâmplarul bate cuie cu _____.
- Interpretul mângâie cu dragoste clapele _____.
- Bucătarul a așezat cu grijă vasele, paharele și _____.
- Prințesa se plimbă îngândurată pe coridoarele _____.
- La muzeu am văzut _____ ale unor pictori celebri.

5 Subliniază și analizează substantivele din textul de mai jos, precizând felul, genul și numărul lor.

„Într-o noapte neagră, fără lună și stele, dintr-acelea în care e ușor să-ți bagi mâinile în ochi, înșirați ca mărgelele, Tartarin, Bompard și călăuzele porniseră spre cucerirea vârfului Mont Blanc.”

(*Extraordinarele aventuri ale lui Tartarin din Tarascon* – Alphonse Daudet)

MODEL

noapte = substantiv comun, genul feminin, numărul singular

E. SĂ SCRIEM CORECT!

ortogramele „sar / s-ar”

REȚINE!

→ Scriem **sar** atunci când exprimă o acțiune, făcându-se referire la verbul **a sări**.

Exemplu: Copii **sar** de bucurie.

→ Scriem **s-ar** atunci când după **s-** urmează o acțiune.

Exemplu: Dacă **s-ar** grăbi, Radu ar putea prinde spectacolul.

1 Încercuiește varianta corectă.

• *Sar / s-ar* cuveni să mergem mâine în vizită la el. • Cele două fetițe *s-ar / sar* coarda în fiecare sâmbătă • Tu crezi că *s-ar / sar* bucura dacă ne-ar vedea? • Mi-e frică să *s-ar / sar* peste această groapă!

2 Completează propozițiile cu forma potrivită: sar / s-ar.

• Ioana _____ uita la un film, însă nu se poate decide. • Toți prietenii știu că se pot baza pe mine, pentru că _____ tuturor în ajutor. • Să îți iei umbrela, _____ putea să plouă astăzi!
• De fiecare dată când intru în casă, cei doi cățeluși _____ pe mine. • Am înțeles că ar vrea să se ducă la teatru dacă _____ mai găsi bilete.

3 Rescrie corect enunțurile de mai jos:

• Când credeți că sar putea să trec pe la voi?

• Mi-ar plăcea să s-ar în piscină, însă nu știu să înot.

• Am înțeles că sar organiza o expoziție de pictură în școala noastră.

4 Transformă după model: *se spune* → *s-ar spune*

• se întâlnește → _____

• se gândește → _____

• se potrivește → _____

• se face → _____

5 Scrie un text cu titlul „În vacanță”, folosind ortogramele **sar** și **s-ar**.

_____

_____

_____

_____

_____

Reține!

Se scrie legat:

- **căi** = drumuri, metode

Exemple: Spre București pot să ajung pe două **căi**. ■ S-au construit alte **căi ferate** spre oraș. ■ Sunt diverse **căi** de a-l convinge.

- **căi** = verb cu sensul de „a-i părea rău”

Exemplu: Ionuț **se căi** pentru greșeala făcută.

Se scrie dezlegat:

- **că-i** = că + îi (îi = formă a verbului „a fi”) Cratima leagă două părți de vorbire diferite și face să dispară vocala î.

Exemple: Spune **că-i** pare rău.

- Nu contează **că-i** alb sau roșu!

1 Explică scrierea cuvintelor subliniate:

MODEL

Știu că-i place înghețata. (că îi)

- a) Mihai crede că-i sănătos. (_____)
- b) Alexandru se căi pentru lecția neînvățată. (_____)
- c) Sunt multe căi de rezolvare a problemei. (_____)

2 Alege și scrie forma potrivită: căi / că-i.

- Pe acele _____ am coborât dealul.
- Ioana este mândră _____ cea mai bună.
- Văd _____ iute la mânie.
- Cu ajutorul noilor _____ de acces am ajuns mai ușor în parc.

3 Descoperă greșelile și rescrie corect propozițiile.

- Am înțeles căi mama Alexandrei.
- Mihnea se că-i că a luat creionul lui Vlad.
- În satul bunicii sunt și căi neasfaltate.
- Trenul circulă pe că-i ferate.

_____

_____

_____

_____

_____

4 Scrie un text cu titlul „Cu trenul”, în care să apară și ortogramele: căi / că-i. Subliniază-le!

_____

_____

_____

_____

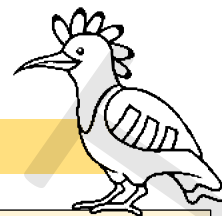
_____

_____

Acasă la Nică

În plopul înalt și stufos din fața blocului își făcuse cuib o pupăză. În fiecare zi se auzea cântecul ei: „Pu-pu-puuu!”. Și, de fiecare dată, Dragoș și Teo se duceau la fereastră, în speranța că vor vedea pasărea, dar aceasta era atât de bine camuflată¹ printre frunze, că niciodată n-o descopereau.

— Oare dacă mă cațăr în plop, cum a făcut Nică din *Amintirile din copilărie* ale lui Creangă, voi reuși s-o prind? întrebă Dragoș.

— Nu mi se pare o idee grozavă! spuse Teodora. N-ai vrea mai bine să călătorim cu ajutorul calculatorului fermecat până acasă la Nică? În felul acesta vom vedea locurile natale ale lui Ion Creangă și poate avem norocul să-l întâlnim.

Fără să mai spună nimic, Dragoș se duse la calculator și-l porni. O așteptă pe Teo să vină lângă el și, entuziasmat, apăsă pe iconița de pe ecran. Cei doi copii se treziră deodată pe o uliță prăfuită și pustie. Doar într-un șanț, la câțiva metri distanță, cotcodăceau leneș câteva găini. În fața lor, printre ulucile² unui gard, se zărea o căsuță din bârne și lut, cu acoperiș din șindrilă³. Frații Trandafir intrară în curtea umbrită de doi copaci falnici. De pe prispa îngustă a casei, un cocoș supraveghea vigilent ograda. Teodora îl luă pe Dragoș de mână, apoi șopti emoționată:

— Suntem la Humulești, satul în care s-a născut Ion Creangă! Asta e casa lui!

Copiii pășiră peste prag și intrară într-o încăpere joasă. În stânga se afla un cuptor cu horn, iar în continuarea lui un pat nu prea mare, deasupra căruia atârnavă la uscat mai multe cămăși frumos brodate.

— Dragoș, camera aceasta arată exact așa cum a descris-o Creangă în *Amintiri din copilărie*... „Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară⁴ cu motoce⁵ la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca⁶, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!” rosti Teodora citatul care îi plăcuse mult și pe care îl învățase pe de rost.

— Ai dreptate! Uite în mijlocul camerei războiul de țesut al mamei lui Nică și lada ei de zestre! Oare ce comori ascunde? întrebă Dragoș curios.

În dreapta, pe o măsuță, stătea deschis ceaslovul⁷ pe care îl folosisese Nică pentru a învăța să citească. Avea paginile îngălbenite și colțurile îndoite de atâta citit.

— Mai știi cum prindea Nică muște? zise Dragoș râzând. „...Țineam ceaslovul deschis și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată – potop era pe capul muștelor!”

În colțul dinspre răsărit, deasupra patului, se aflau câteva icoane și o candelă. Deodată, din camera alăturată se auzi o bufnitură. Copiii tresăriră și întoarseră capul în direcția din care se auzi zgomotul. Traversară un hol mic și

Dicționar

1) *camuflat* = ascuns vederii inamicului;

(2) *ulucă* = scândură groasă, folosită pentru construcția gardurilor;

(3) *șindrilă* = scândurică de brad, îngustă și subțire, folosită la acoperișul caselor;

(4) *șfară* = sfoară;

(5) *motocei* = ciucuri;

(6) *mijoarca* = de-a v-ați ascunselea;

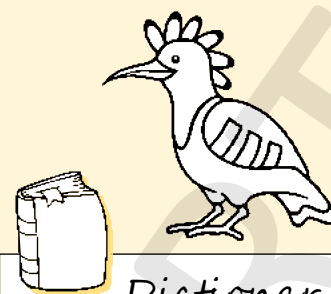
(7) *ceaslov* = carte bisericască care servea cândva și ca abecedar;

într-o cămară văzură o scară lungă de lemn care ducea în podul casei. Fără să stea pe gânduri, Dragoș se cățăra iute pe trepte și, împingând ușa ce acoperea intrarea, se trezi în pod. Printre lăzi și ulcioare vechi zări un băiat ghemuit într-un colț. Era chiar Nică! Arăta „prizărit¹, rușinos și fricos și de umbră” lui, exact așa cum s-a descris el însuși, mai târziu, în *Amintiri din copilărie*. Văzându-l, celor doi frați le-a venit în minte replica mamei lui: „leși, copile cu părul bălan², afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea”. Copilul ținea între palme o pasăre pestriță, cu ciocul ascuțit și cu un smoc³ de pene în vârful capului.

— Vino repede, l-am găsit pe Nică. Chiar acum vrea să ascundă pupăza pe care a prins-o în tei! strigă Dragoș.

— Eu aș propune să cobori și să-l lăsăm în pace! Dacă ne amestecăm în poveste, Nică poate fi prins de mama lui și nu va mai ajunge cu pupăza în târg s-o vândă! spuse Teo.

Copiii părăsiră cu părere de rău căsuța ca din povești a marelui scriitor. Dragoș și-ar fi dorit să fie martor și la alte întâmplări, dar nu voia să strice planurile năzdrăvanului Nică. Întorși acasă, se uitară pe fereastră – în frunzișul copacului din fața blocului, pupăza își continua netulburată cântecul sacadat⁴.

Dictionar

(1) *prizărit* = care a rămas mic; firav; pipernicit;

(2) *bălan* = blond;

(3) *smoc* = mănunchi de păr sau pene pe care îl au unele animale pe cap sau corp;

(4) *sacadat* = cu întreruperi scurte, bruște și dese.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Răspunde la întrebări:

Ce îi determină pe cei doi frați „să călătorească” la Humulești?

Cum arată camera despre care Ion Creangă a vorbit în *Amintiri din copilărie*?

Unde îl „descoperă” cei doi frați pe Nică?

De ce nu doresc copiii să se amestece în poveste?

Dacă ai avea un „calculator fermecat”, așa cum au Dragoș și Teodora, în ce poveste ai vrea să ajungi/să călătorești? De ce?

5

Pentru a realiza portretul lui Nică, scriitorul ar fi putut să adauge și alte trăsături fizice. Completează cum dorești și prezintă-le colegilor.

- ochii → _____
- nasul → _____
- pielea → _____
- statura → _____
- îmbrăcămintea → _____

B. ELEMENTE DE SCRIERE IMAGINATIVĂ

DESCRIEREA UNEI PERSOANE

Ștefan
cel Mare

Mihai
Viteazul

► Pentru a realiza o bună descriere, urmărește elementele următoare:

1. *Înfățișarea generală*: impunător, modest, puternic...
2. *Trăsăturile feței*: ochii (pătrunzători, visători, strălucitori...); nasul (drept, cârn, ascuțit...); bărbia (proeminentă, ascuțită...); părul (lung, scurt, drept, ondulat...)
3. *Statura*: înalt / scund, solid
4. *Îmbrăcămintea + accesorii*

C. ACTE DE VORBIRE

- După modelul prezentat la „Elemente de scriere imaginativă”, realizează portretul unui coleg de clasă.
- Citește-l / Prezintă-l în fața tuturor fără a preciza numele, apoi roagă colegii să ghicească despre cine este vorba.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

■ ■ ■ ■ ■ ADJECTIVUL ■ ■ ■ ■ ■

REȚINE! **Adjectivul** este partea de vorbire care exprimă însușiri ale substantivelor (lucruri, ființe, fenomene ale naturii etc.). Adjectivul se află de obicei după substantiv, dar poate fi poziționat și înaintea lui.

1 Subliniază adjectivele din următorul text:

„Demult, pe vremea când bunicii noștri erau doar niște copii răsfățați, trăia un doctor pe nume John Dolittle. Locuia într-un mic orașel în care îl cunoștea toată lumea, atât cei tineri, cât și cei vârstnici. De câte ori îl vedeau oamenii că trece pe stradă, cu pălăria sa înaltă, spuneau: «Iată, trece Doctorul! El este un om deștept!»”

(Aventurile doctorului Dolittle – Hugh Lofting)

2 Scrie câte două adjective pentru substantivele date:

ape: _____	animale: _____
codru: _____	elev: _____
vreme: _____	glasuri: _____
nori: _____	propoziție: _____

3 Scrie substantivul potrivit pentru adjectivele:

_____	← deasă, înverzită, înfrunzită, tânără
_____	← blândă, leneșă, tărcată, sălbatică
_____	← ordonat, curat, îngrijit, liniat
_____	← înnorat, senin, limpede, negru

4 Scrie câte patru adjective care să exprime:

- mărimea: *mare, uriaș, mic, scund* _____
- gustul: _____
- trăsături fizice: _____
- însușiri sufletești: _____
- culoarea: _____

5 Scrie adjective, folosind dicționarul pentru cuvintele ale căror sens nu-l cunoști:

• cu sens asemănător

viteaz – _____
șiret – _____
triste – _____
hotărât – _____
firav – _____

• cu sens opus

îmbrăcat – _____
impermeabil – _____
reversibil – _____
vorbăreț – _____
tocit – _____

6 Formează adjective pornind de la cuvintele date:

încăpățănare – încăpățânat

sinceritate – _____

splendoare – _____

învățătură – _____

sat – _____

zâmbet – _____

7 Alcătuieste câte un enunț cu fiecare dintre adjectivele date:

singur

îndepărtate

incolor

zgribulită

zgârcit

8 Găsește adjectivul care poate înlocui grupurile de cuvinte date.

(Alege din lista de mai jos adjectivele care pot înlocui grupurile de cuvinte. Încearcă să le reții, folosindu-le mai târziu în compuneri.)

MODEL zgârie-brânză = zgârcit, avar

coate-goale = _____

numai piele și os = _____

pierde-vară = _____

pâinea lui Dumnezeu = _____

ca pana corbului = _____

cu capul în nori = _____

tobă de carte = _____

ca spuma laptelui = _____

bun

aiurit

sărac

alb

slab

negru

învățat

neserios

9 Completează enunțurile cu adjectivele corespunzătoare:

• Vântul _____ al toamnei aduce nori de ploaie.

• În crâng se aude cântecul _____ al păsărilor.

• Prințul _____ a pornit într-o lungă călătorie.

• Bunica își piaptăna părul _____.

• Am găsit în sertarul _____ o carte cu coperte tocite.

vechi

mătășos

aspru

curajos

minunat

Acordul adjectivului cu substantivul

1 Scrie numărul și genul substantivului, dar și al adjectivului care-l însoțește.

frunză arămie

gen feminin feminin
număr singular singular

lună palidă

gen _____
număr _____

copaci scorburoși

gen _____
număr _____

câmpii întinse

gen _____
număr _____

drumuri aglomerate

gen _____
număr _____

scaun înalt

gen _____
număr _____

2 Alege adjectivele potrivite pentru a completa enunțurile:

Pe dealurile _____ se zăresc plantații _____ de viță-de-vie. Ciorchinii _____ , _____ , _____ sau _____ atârnă de coardele _____ . Un parfum _____ ne îmbie să ne apropiem să gustăm boabele _____ .

firave

fermecător

înmiresmate

înalte

gri

întinse

roz

albi

albaștri

3 Analizează adjectivele din textul:

„Câte ore plăcute n-am petrecut studiind împreună! Și cât de mult invidiam soarta acelor pietre neînsuflețite pe care le atingea cu mâinile ei încântătoare! Ne plimbam împreună pe aleile umbroase din Alster și ne duceam până la moara părăsită, așezată pe marginea unui lac cu ape cristaline.”

(O călătorie spre centrul Pământului – Jules Verne)

plăcute = adjectiv, se acordă în gen și număr cu substantivul comun „ore” (feminin, plural)

_____

_____

_____

_____

_____

4 Realizează acordul adjectivului din paranteze cu substantivul pe care-l însoțește și vei obține versurile unei poezii.

„Fumuri (alb) albe se ridică în văzduhul (scânteioasă) scânteios
Ca (înaltă) _____ coloane unui templu (maiestuoși) _____ ,
Și pe ele se așază bolta cerului (senine) _____ ,
Unde luna își aprinde farul (tainici) _____ de lumină.”

(Miezul iernii – fragment – Vasile Alecsandri)

5 Scrie adjective potrivite pentru substantivele de mai jos. Fii atent la număr și gen!

- pahare _____
- furnici _____

- sculptură _____
- oameni _____

6 Scrie enunțuri care să conțină câte un adjectiv la:

• numărul plural,
genul feminin

• numărul singular,
genul masculin

• numărul plural,
genul masculin

---

7 Subliniază cu o linie adjectivele de mai jos și cu două linii substantivele cu care se acordă acestea.

„A fost odată un morar bătrân și sărac. Singura avere era fata sa frumoasă ca zorii zilei. Când ea a mai crescut, morarul a început să se îngrijoreze la gândul că nu-i va găsi un soț potrivit.

La scurtă vreme, a apărut și primul doritor de însurătoare. Într-o zi, la casa morarului a venit un tânăr bogat, cu părul auriu și cu ochii albaștri ca serul senin. Morarul, negăsindu-i niciun cusur, s-a învoit ca fata să se logodească cu el.”

(Mirele hoț, după Frații Grimm)

8 Trece la plural grupurile *adjectiv + substantiv* de mai jos:

MODEL trandafiriul chip → trandafiriile chipuri

cenușii veșmânt – _____

roșia gură – _____

zglobia fată – _____

ruginia frunză – _____

arămia câmpie – _____

azuria mare – _____

9 Alcătuește enunțuri cu 2 grupuri *adjectiv + substantiv* scrise de tine la exercițiul 8.

MODEL Trandafiriile chipuri ale copiilor ne privesc zâmbitoare.

---

10 Alcătuește un scurt text cu titlul „Primăvara, regina miresemelor”. Folosește cât mai multe adjective.

E. SĂ SCRITEM CORECT!

Ortogramele „întruna / într-una”

Reține!

Scriem *într-una* când are sens de „în una”. Scrie *întruna* când are sens de „continuu”, „mereu”.

1) Completează spațiile libere din propozițiile următoare cu „într-una” sau „întruna”:

- Părea că sunt _____ din acele zile în care ploaia curge _____.
- Viscolul s-a întesit _____ din zile.
- Bătrâna vorbea _____, dorind să-i facă să înțeleagă.

2) Scrie cuvintele care se potrivesc cu grupele date, după model:

într-una	din zile	vorbea	întruna

3) Taie forma greșită:

- $\frac{\text{într-una}}{\text{întruna}}$ dintre cărți am găsit o fotografie. • De ce vorbești $\frac{\text{întruna}}{\text{într-una}}$ fără să te mai oprești?
- Voi fi plecată $\frac{\text{întruna}}{\text{într-una}}$ din zilele următoare. • Bate vântul și plouă $\frac{\text{întruna}}{\text{într-una}}$ de vreo trei zile încoace.

4) Bifează propozițiile scrise corect.

- Într-una dintre cutii era o surpriză. Am mers întruna din țările tropicale.
- De ce vrei într-una să mănânci dulciuri? Spui întruna același lucru!

5) Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele subliniate cu „într-una” sau „întruna”, după caz:

- De ce vorbești mereu despre Irina?

- În una din camere era o vază cu flori.

- Ascult încontinuu melodia mea preferată.

- În una din nopțile de vară am ieșit la plimbare.

UNITATEA 4

Textul în versuri

SĂ NE AMINTIM!

Textul în versuri se numește **poezie**. Autorul poeziei este **poetul**. Un rând al unei poezii se numește **vers**, iar mai multe versuri grupate formează o **strofă**. De obicei, cuvintele de la sfârșitul versurilor **rimează**.

O poezie este un text în care autorul „se joacă” cu sunetele, cuvintele, rimele pentru a crea anumite emoții (bucurie, melancolie, teamă, durere) sau pentru a descrie locuri, peisaje, persoane, întâmplări.

LECTURA **1** Citește cu atenție textul de mai jos:

O luptă pe cinste

În sfârșit, era vineri, ultima zi de școală din săptămână! Doamna învățătoare le propusese copiilor ca până luni să lucreze la un proiect: să prezinte în fața clasei un eveniment istoric important, la alegere.

După ce se gândi îndelung, Dragoș îi spuse Teodorei:

— O să prezentăm luni Bătălia de la Călugăreni dintre armata otomană¹ și armata română, care avut loc anul 1595!

— Sună perfect! spuse Teodora. Ce-ar fi să facem o excursie cu ajutorul calculatorului fermecat și să vedem cu ochii noștri acest eveniment?

— Ce idee nemaipomenită! strigă Dragoș bucuros.

Cei doi frați porniră calculatorul și se lăsară purtați în lumea plină de imagini, culori și sunete a Internetului. De undeva, din depărtări, începură să se audă bubuituri repetate de tun. Vuietul² creștea, devenind tot mai clar și mai puternic. Dragoș și Teodora se pomeniră deodată pe malul unui râu care șerpuia³ printre bolovani și copaci. Trunchiurile arborilor, pe jumătate scufundate în apele măloase ale râului, păreau niște străjeri⁴. Pe malul opus, mii de oșteni, pe jos și călare, fugeau mâncând pământul către podul îngust de peste râu. Cădeau în noroi, se ridicau cu greu și apoi își continuau goana îngroziți. Pe urmele lor, venea ca vijelia armata română.

— Teodora, suntem în miezul luptei de la Călugăreni! exclamă Dragoș. Hai mai aproape, poate îl vedem pe Mihai Viteazul!

— Nu te clinti, stai aici ascuns! strigă speriată Teodora.

Dicționar

- 1) *otoman* = turcesc, turc;
- 2) *vuiet* = zgomot puternic, gălăgie, larmă;
- 3) a *șerpui* = a avea forma unei linii unduitoare, ca a șarpelui;
- 4) *străjer* = persoană care avea obligația să păzească granițele; paznic.

— Ai uitat că suntem într-o lume virtuală¹? Nu ni se poate întâmpla nimic, suntem în siguranță! spuse Dragoș și, luând-o de mână pe sora lui, se apropiară de pod. Uite-l pe Mihai Viteazul, e chiar în toiul bătăliei, unde-i lupta mai înverșunată! continuă el, cu vocea găuită de emoție. Este exact așa cum l-a descris George Coșbuc în poezia *Pașa Hassan!* Îți amintești versurile?

„Pe vodă-l zărește călare trecând
Prin șiruri, cu fulgeru-n mână.
În lături s-azvârle mulțimea păgână,
Căci vodă o-mparte, cărare făcând,
Și-n urmă-i se-ndeașă, cu vuiet curgând,
Oștirea română.”

— Ai dreptate, Dragoș! Uite-l și pe Pașa Hassan, comandantul ienicerilor² otomani! Stă departe de bătălia care s-a dezlănțuit! Ce om lipsit de curaj!

În acest timp, Mihai Viteazul, îmbrăcat în armură, își croia drum către comandantul inamic. Dar Pașa Hassan îl văzuse pe domnitorul român apropiindu-se amenințător și o rupse la fugă. În goana teribilă a calului, turbanul³ îi zbură de pe cap și cei doi frați își amintiră iar de versurile lui Coșbuc:

„Și-i dârdâie dinții și-i galben-perit!
Dar Alah din ceruri e mare!
Și-Alah îi scurtează grozava-i cărare
Căci pașa-i de taberi aproape sosit!
Spahiii⁴ din corturi se-ndeașă grăbit,
Să-i deie scăpare.”

Luni dimineața, Dragoș și Teodora au vorbit în fața clasei despre tot ceea ce văzuseră cu ajutorul calculatorului fermecat; le-au povestit colegilor și doamnei învățătoare cum a fost armata otomană pusă pe fugă de oastea română. Pierzându-și capul, ienicerii și spahiii și-au sfâșiat hainele și pielea în scaieți și desigur și au căzut în șanțurile de apărare săpate pe câmpul de bătălie. Au vorbit apoi despre cum însuși Pașa Hassan a luat-o la fugă de frica domnitorului Mihai Viteazul. La finalul prezentării, Dragoș a adăugat:

— Mă bucur că sunt român!

Doamna învățătoare le-a spus celor doi frați:

— Vă felicit pe amândoi! Prezentarea voastră a fost impecabilă. Ați povestit foarte frumos și ați dat atâtea amănunte, de parcă ați fi fost chiar pe câmpul de luptă.

Dragoș și Teodora și-au zâmbit complice: într-un fel, ei chiar „au participat” la bătălia de la Călugăreni!

Dicționar

1) *virtual* = care nu este real; care nu se întâmplă în realitate;

2) *ienicer* = soldat din corpul de elită al armatei turcești;

3) *turban* = a coperământ pentru cap, format dintr-o bandă lungă de stofă, purtat de bărbați;

4) *spahii* = soldați dintr-un corp de cavalerie otomană.

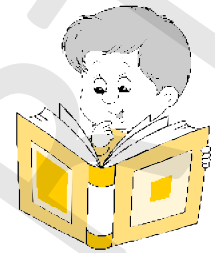

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 În textul citit, încercuiește fragmentele care reprezintă texte în versuri.

2 De ce ai ales acele fragmente? Explică pe spațiul dat, ținând cont de:

- așezarea textului în pagină
- cu ce fel de literă începe fiecare vers
- felul în care versurile rimează

3 Ce prezintă fiecare din cele două strofe? Realizează corespondența:

portretul și atitudinea
lui Mihai Viteazul

STROFA 1

STROFA 2

portretul și atitudinea
lui Pașa Hassan

4 Completează cadranele, referitor la strofele care apar în text.

<p>1. Titlul poeziei din care fac parte strofele este:</p> <p>_____</p> <p>Autorul poeziei este: _____</p> <p>_____</p>	<p>2. Transcrie versul care prezintă înfățișarea lui Pașa Hassan.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>3. Răspunde la întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cum se comportă Mihai Viteazul în luptă? <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce face Pașa Hassan pentru a scăpa cu viață? <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>4. Scrie câte două însușiri ale lui Mihai Viteazul / Pașa Hassan așa cum reies din poezie.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

5 Găsește rimele pentru cuvintele din cele două strofe, apoi adaugă și tu rima ta.

	Rimele autorului	Rima ta
trecând	_____	_____
mână	_____	_____
perit	_____	_____
mare	_____	_____

6 EXPLOZIA STELARĂ. Pornind de la textul poeziei, formulează întrebări legate de cei doi conducători.

Cine...? _____ Cine...? _____

_____ Ce...? _____ Unde...? _____

_____ Ce...? _____ Unde...? _____

_____ De ce...? _____ Cum...? _____

_____ De ce...? _____ Cum...? _____

7 Completează jurnalul cu triplă intrare, alegând una din cele două strofe.

JURNAL CU TRIPLĂ INTRARE

Strofa care mi-a plăcut	Mesajul care se transmite	Am ales această strofă pentru că...
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

8 Caută în cele două strofe câte două:

imagini vizuale

imagini auditive

imagini de mișcare

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

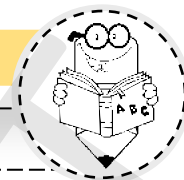
_____

_____

_____

B. ELEMENTE DE SCRIERE IMAGINATIVĂ

PROIECTUL DE DOCUMENTARE – Activitate în pereche / grup

Pentru a concepe un **proiect de documentare**, trebuie să respectăm câteva etape:

1. Alegerea subiectului;
2. Găsirea surselor din care ne vom informa (cărți, reviste, emisiuni TV, Internet);
3. Documentarea;
4. Alegerea doar a informațiilor importante;
5. Organizarea informațiilor;
6. Valorificarea informațiilor extrase din documentare.

Realizează un proiect despre Mihai Viteazul, alegând minimum patru din cele nouă activități propuse.

1. Fișă de prezentare a domnitorului	2. Desen – portretul lui Mihai Viteazul	3. Viața oamenilor în timpul domniei lui Mihai Viteazul
4. Desenează o hartă care să prezinte locul unei bătălii importante a lui Mihai Viteazul	5. Caută un text în versuri sau în proză despre Mihai Viteazul și prezintă-l în maximum o pagină	6. Prezintă (într-un text/desen) uniforma pe care o purta un luptător din armata lui Mihai Viteazul
7. Desenează o cetate a lui Mihai Viteazul	8. Compune două probleme despre armata lui Mihai Viteazul	9. Ce arme aveau oștenii din armata lui Mihai Viteazul? (desen/descriere)

C. ACTE DE VORBIRE

TURUL GALERIEI

- Fiecare pereche/grup afișează proiectul.
- Toți elevii fac turul galeriei.
- Fiecare elev alege proiectul care îi place cel mai mult și completează fișa de mai jos, pe care o prezintă în fața clasei.

FIȘĂ

➤ Cel mai mult mi-a plăcut proiectul _____.

➤ Trei lucruri noi / interesante pe care le-am aflat din acest proiect sunt:

➤ Două întrebări pe care vreau să le adresez autorilor proiectului sunt:

➤ Concluzia mea legată de acest proiect este că:

- Realizatorii proiectului răspund la întrebările adresate.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

PRONUMELE PERSONAL

Reține!

Pronumele personal este partea de vorbire care ține locul unei persoane:

	persoana I	persoana a II-a	persoana a III-a
număr singular	eu	tu	el, ea
număr plural	noi	voi	ei, ele

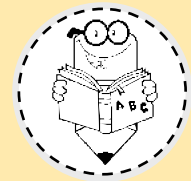
Alte forme ale pronumelui personal:

Numărul singular

persoana I:	(pe) mine, mă, m-, mie, îmi, mi
persoana a II-a:	(pe) tine, te, ție, îți, ți
persoana a III-a:	îl, l-, o, lui, ei, îi, i <u>dânsul, dânsa</u>

Numărul plural

persoana I:	(pe) noi, ne, nouă, ni
persoana a II-a:	(pe) voi, vă, v-, vouă, vi
persoana a III-a:	îi, i, le, lor, li <u>dânșii, dânselle</u>

1 Subliniază pronumele personale din următoarele texte:

„Ea se porni pe râs, ca și cum ar lua totul drept o glumă, îmi aruncă înapoi cravata și îmi făcu un mic semn. Dar până să o ascult, el îmi smulsese cravata cu atâta brutalitate, că mă aruncă înapoi ca un fulg. Apoi, își puse cravata în jurul gâtului și se întoarse către nevasta lui.”

(David Copperfield – Charles Dickens)

„— Noi, frații tăi? răspunse Samson plin de mânie,

Noi, frații tăi, potaie!

O să-ți dăm o bătaie

Care s-o pomenești.

Cunoști tu cine suntem și ți se cade ție,

Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?”

„ — Dar ziceați...” „ — Și ce-ți pasă? Te-ntreb eu ce ziceam?

Adevărat vorbeam...”

(Câinele și cățelul – Grigore Alexandrescu)

2 Alcătuieste enunțuri cu următoarele grupuri de cuvinte:

mi-a plăcut: _____

am observat-o: _____

v-am povestit: _____

te-a chemat: _____

nu-l întrebă: _____

3 Subliniază pronumele din construcțiile:

I-am văzut
ți-am spus

mi-a citit
nu-i ascultă

să-l plimbe
s-o asculte

ne-a adus
v-ar plăcea

4 Completează cu pronumele potrivite:

— Vino să-ți dau cadoul!

___ și Marcel mergeau împreună în parc.

— Citește-___ cu atenție!

— ___-am adus cărțile cerute!

— Nu-___ place cozonacul?

___ plimbăm prin parc pe Azorel în fiecare seară.

5 Scrie între paranteze valoarea cuvântului „i” (pronume sau verb).

MODEL

Ceru-i senin. (verb)

Cerul este senin

Trenu-i duce în stațiune. (pronume personal)

Trenul îi duce în stațiune.

- Pasărea-i în cuib. (_____)
- Mama-i aduce plăcintă cu mere. (_____)
- Soarele-i sus pe cer. (_____)
- Moșu-i dă cadourile dorite. (_____)

6 Construiește două exemple în care „i” să fie: • verb • pronume personal.

_____

_____

7 Rescrie propozițiile, înlocuind pronumele subliniate cu substantive potrivite:

Le-am cerut caietele cu teme. → *Am cerut copiilor caietele de teme.*

L-am zărit în treacăt, pe stradă. → _____

Uite-le în copac! → _____

8 Scrie persoana și numărul verbului și pronumelui din grupurile de mai jos:

mi-au adus

persoana
numărul

I-au certat

persoana
numărul

scrie-mi

persoana
numărul

citește-le

persoana
numărul

adu-o

persoana
numărul

puneți-l

persoana
numărul

9 Rescrie corect enunțurile de mai jos și explică oral scrierea lor.

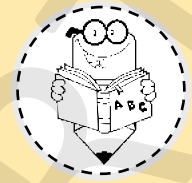
- Lam văzut certându-se cu colegul lui. → _____
- Leam aduso imediat. → _____
- Numi place tema pe care ai realizato! → _____
- Săi aduci cărțile pe care leai citit. → _____
- Săți amintești sfaturile mamei! → _____

Pronumele personal de politețe

Reține!

	Persoana a II-a	Persoana a III-a
singular	dumneata, dumneavoastră Domnia ta, Domnia voastră	dumnealui, dumneaei Domnia sa
plural	dumneavoastră Domniile voastre	dumnealor Domniile lor

1 Subliniază pronumele personale de politețe din enunțurile:

- Dumneavoastră trebuie să mergeți la ghișeul nr. 5, iar dumneaei la ghișeul nr. 2.
- Dumneata ești cel mai atent student. • Domnia Sa, regina, este invitată în sala de bal!
- Copiii dumneavoastră participă la toate activitățile.

2 Alcătuiește patru enunțuri în care să folosești pronume personale de politețe.

---

3 Unește enunțul cu pronumele personal de politețe potrivit.

- Le-am ajutat pe _____ să găsească un loc în sală.
- _____ când credeți că ați putea trece pe la noi?
- Ea a cumpărat pentru _____ o carte cu poezii.
- _____ sosiți astăzi la palat.

dumneavoastră

Domnia voastră

dumneaei

dumnealor

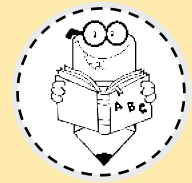
Genul pronumelui personal

Reține!

Au gen numai pronumele personale de **persoana a III-a, singular și plural.**

PERSOANA A III-A

	Genul masculin	Genul feminin
singular	el, dânsul, lui, dânsului dumnealui	ea, dânsa, ei, dânsei dumneaei
plural	ei, dânșii, lor, dânșilor dumnealor	ele, dânsele, lor, dânselor dumnealor

1 Subliniază și analizează pronumele din enunțurile:

MODEL

Ea l-a adus în casă.

Ea = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin

l = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin

- Dânsul și dânsa sunt vecinii noștri.

- A scris-o de mai multe ori.

- Adu-le caietele și spune ce teme au!

- Lor le plac căpșunile și cireșele.

2) Alcătuieste enunțuri în care să se afle forme ale pronumelui personal:

- persoana a II-a, numărul singular

- persoana a III-a, numărul plural, genul masculin

- persoana a III-a, numărul singular, genul feminin

- persoana I, numărul plural

- persoana a II-a, numărul plural

- pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin

- pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin

3) Bifează variantele în care pronumele personal este analizat corect.

Dânsele doresc o cană cu ceai.

→ dânssele = pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul plural, genul feminin

Ei vor să cumpere o carte nouă de povești.

→ ei = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin

I-am ajutat să care bagajele cele grele.

→ i- = pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin

Am crezut că le-am văzut pe stradă.

→ le - = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin

L-am zărit în trecut, când mergea către parc.

→ l- = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin

E. SĂ SCRIEM CORECT!

ortogramele „cel / ce-l; cea / ce-a; cei / ce-i”

Reține!

cel → acela
 folosit într-o apreciere
 (cel mai...)

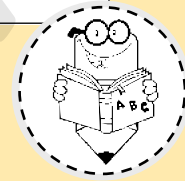
ce-l → ce îl

cei → aceia
 folosit într-o apreciere
 (cei mai...)

ce-i → ce este (i)
 ce îi

cea → aceea
 folosit într-o apreciere
 (cea mai...)
 îndemn adresat animalelor

ce-a → (ce a) în preajma verbelor la
 timpul trecut

1 Subliniază cuvintele: cel, ce-l, cea, ce-a, cei, ce-i. Explică oral folosirea ortogramei.

- Am primit cea mai mare felie de tort.
- Ce-l durea pe Mihnea?
- Ce-a cumpărat din librărie Alexia?
- Cel care a venit astăzi la noi este vărul meu.
- Ca să pornească, nea Vasile îi strigă calului: „Cea! Hăis!”
- Cel mai bun sportiv al clasei este David.
- Ce-i durea cel mai tare pe cei trei?

2 Alcătuieste câte trei propoziții cu ortogramele „cel/ce-l”, „cea/ce-a”, „cei/ce-i”, astfel încât de fiecare dată să semnifice altceva. Fii atent la model.

MODEL

*M-am îndreptat spre cel mai apropiat chioșc.
 Cel din prima bancă este prietenul meu.
 Oare ce-l făcea să se comporte așa?*

---

3 Taie forma greșită!

■ $\frac{\text{Sau}}{\text{S-au}}$ dus la film cu $\frac{\text{cel}}{\text{ce-l}}$ mai bun prieten al nostru.

■ $\frac{\text{La}}{\text{L-a}}$ întrebat $\frac{\text{cea}}{\text{ce-a}}$ învățat pentru astăzi. ■ Ai auzit $\frac{\text{cea}}{\text{ce-a}}$ recitat $\frac{\text{cel}}{\text{ce-l}}$ de pe scenă?

■ Anul $\frac{\text{cea}}{\text{ce-a}}$ trecut a avut cea mai ploioasă lună $\frac{\text{mai}}{\text{m-ai}}$.

■ Pentru $\frac{\text{cei}}{\text{ce-i}}$ doi am adus $\frac{\text{cei}}{\text{ce-i}}$ mai bun.

4 Corectează și transcrie corect!

● Vecina mea este ce-a ma-i harnică. ● Iedul cel mic sa ascuns în cuptor. ● Ovidiu este ce-l m-ai bun la matematică. ● Cea scris Maria la lucrare? ● Cei spun mamei? ● Acum, cei de spus după așa faptă? ● A înțeles tot cea citit. ● Ce-l mai mult î-mi place înghețata.

---

5 Transformă după model:

MODEL

Pe caiet este o pată mare. → Pe caiet este cea mai mare pată.

În cutie sunt cerceii mei dragi.

În vază este un trandafir frumos.

Știu o poveste hazlie.

Pe cer a apărut o stea luminoasă.

Băieții sunt buni la sport.

Ioana este o fată conștiincioasă.

6 Continuă după model: ce îi doare → ce-i doare

ce a cântat → _____

ce a privit → _____

ce îl încântă → _____

ce îl bucură → _____

ce îl sâcăie → _____

ce îi luminează → _____

ce a zis → _____

ce îi cumpără → _____

7

Scrive un text cu titlul „Ce îmi place cel mai mult”, în care să vorbești despre lucrul cel mai drag ție. Folosește și ortogramele „cel/ce-l” sau „cea/ce-a”. În textul tău introdu două pronume personale la persoana a III-a, genul feminin sau genul masculin. Subliniază-le.

LECTURA

2

Citește cu atenție textul de mai jos:

În miezul verii (fragment)

de George Coșbuc

O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniștea-i deplin stăpână
Peste câmpii arși de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; și nu se-ngână
Nicio boare.

Numai zumzetul de-albine
Fără-ncepere și-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Și cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se ivește...
Iată însă, colo-n zare,
Mișcător un punct răsare
Și tot crește.

...
Și e liniște pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstirea arsă;
Dorm și-arinii de pe maluri
Și căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Niciun nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nici o pasăre prin zare,
Nu se mișcă-n lumea mare
Nicio frunză.

CUVINTE EXPLICATE

● *calea* = drumul, poteca; ● *câmpii* = câmpuri, dealuri; ● *repaos* = odihnă, liniște; ● *arinii* = specie de arbore; ● *văzduh* = cer, depărtare; ● *ascunză* = de la verbul a se ascunde; ● *zare* = orizont, depărtare.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1

Completează enunțurile cu informații din fragmentul citit:

- Titlul poeziei este: _____
- Poetul se numește: _____
- Fragmentul prezintă strofe. • Fiecare strofă are câte versuri.

2 Notează enunțurile cu A (adevărat) sau F (fals).

- În fragmentul oferit este descris un peisaj.
- Versurile fiecărei strofe rimează astfel: 1 + 3 + 4 și 2 + 5
- „Numai zumzetul de-albine,/.../ Curge-ntruna” reprezintă o imagine vizuală.
- „Mișcător un punct răsare / Și tot crește” reprezintă o imagine de mișcare.
- „Și e liniște pe dealuri” reprezintă o imagine auditivă.

3 Scrie trei imagini vizuale care apar în fragmentul citit.

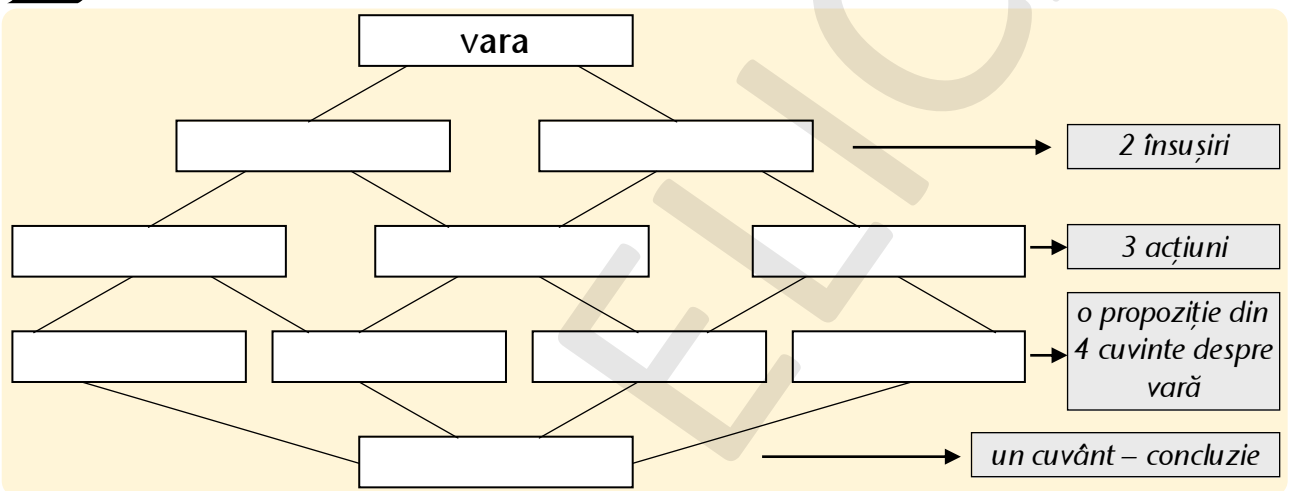

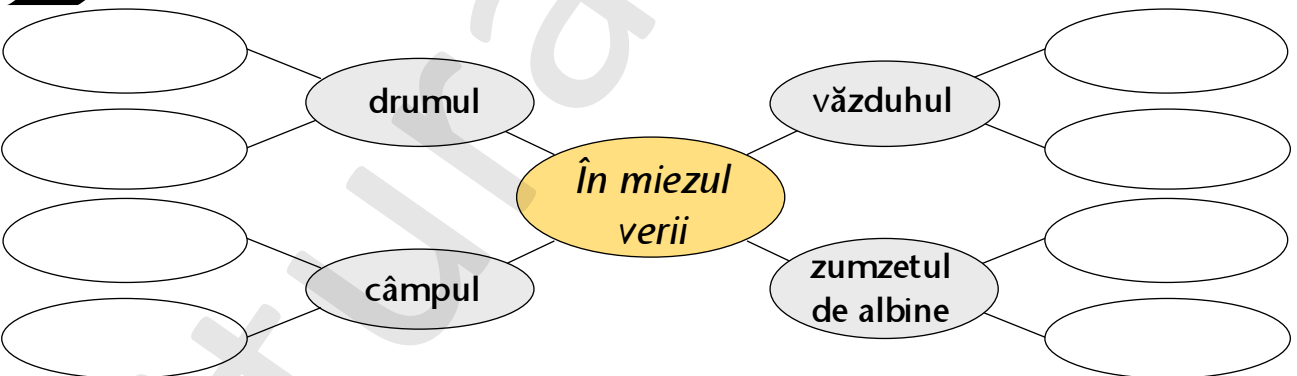

---

4 Pornind de la fragmentul de poezie prezentat, realizează un *cvintet* despre vară:

5 Completează „ciorchinele” cu elemente care apar în fragmentul citit:

6 Completează *JURNALUL CU DUBLĂ INTRARE*.

Strofa care îmi place cel mai mult este...	Am ales această strofă pentru că...
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

7**METODA CUBULUI****(1) DESCRIE** Transcrie versurile care descriu „calea” (drumul).

CUBUL este o metodă de învățare, prin care se explorează o temă din mai multe perspective. Cele șase fețe ale cubului sunt:

1. Descrie;
2. Compară;
3. Analizează;
4. Asociază;
5. Aplică;
6. Argumentează

(2) COMPARĂ. Citește cu atenție a patra strofă a poeziei și compară ce se întâmplă în prima parte a acesteia cu ceea ce se întâmplă în partea a doua, notând cu A (adevărat) sau F (fals) enunțurile următoare.

- La început toată natura se află în nemișcare.
- În primele două versuri, în depărtare, începe să se zărească o ființă.
- În cea de-a doua parte, peisajul nu mai este în totalitate nemișcat.
- În partea a doua, o ființă apare în depărtare și se apropie treptat.

(3) ANALIZEAZĂ sensul versurilor, explicând înțelesul lor:„Toată culmea-i adormită,
Toată valea.”

„... nu se-ngână
Nicio boare”

„Niciun nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză.”

---

(4) ASOCIAZĂ fiecare însușire cu elementul pe care îl descrie.

nesfârșită

arși de soare

plină de repaos

câmpii

firea (natura)

fâșie

(5) APLICĂ Realizează și tu diferite construcții asemănătoare cu cele din poezie, care să sugereze:

• căldura

• cerul senin

• o ființă care se mișcă
în depărtare

---

(6) ARGUMENTEAZĂ

Explică de ce poetul a ales titlul *În miezul verii*, folosind argumente din textul citit.

B. ELEMENTE DE SCRIERE IMAGINATIVĂ

POEZIA. Inspirându-te din poezia scrisă de George Coșbuc, scrie și tu o poezie despre un anotimp.

➔ ETAPA 1 – Reflectez

1. Câte strofe vreau să scriu? (3 strofe sunt suficiente)
Câte versuri va avea fiecare strofă? (o strofă de 4 versuri este echilibrată)
2. Ce versuri vor rima? (1 + 3 / 2 + 4; 1 + 2 / 3 + 4...)
3. Despre ce ai putea vorbi pentru a prezenta anotimpul ales?
4. Cum vei dori să se termine poezia ta?

➔ ETAPA 2 – Mă pregătesc să scriu

1. Alege anotimpul pe care dorești să-l prezinți.
2. Alege nota principală care să caracterizeze anotimpul.

Exemplu: primăvara – veselie, renaștere; vara – căldură, nopți înstelate;
toamna – rodnicie, vreme mohorâtă; iarna – zăpadă, natură amorțită;

3. Găsește 3 elemente care să prezinte nota principală.

Exemplu: veselie – susur de izvoare, zumzet de albine...

4. Caută cuvinte care să rimeze cu aceste elemente.

Exemplu: izvoare – floare, soare, ogoare; albine – pline, coline, suspine

5. Scrie apoi 3 strofe (fiecare corespunzând câte unui element).

6. Găsește un titlul potrivit poeziei.

➔ ETAPA 3 – Recitesc ce am scris

• Am respectat structura unei poezii și așezarea ei în pagină? • Am creat rime și imagini vizuale? • Am găsit un titlul potrivit? • Am scris corect și ordonat?

Reține!

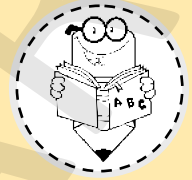
■ **v-ar**: cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două părți de vorbire: „v” (de la *vouă, voi*) = pronume personal și particula „ar” – care se leagă de verbul ce urmează.

Exemple: *v-ar plăcea, v-ar chema, v-ar duce*
V-ar plăcea niște înghețată?

■ **var**: se scrie fără cratimă când este substantiv.

var = substanță folosită în construcții la văruirea pereților.

Exemplu: *A doua zi a dat cu var pe toți pereții.*

1 Încercuiește forma corectă:

- Maria $\frac{\text{var}}{\text{v-ar}}$ ajuta la probleme dacă ar putea.
- Camera era plină de $\frac{\text{var}}{\text{v-ar}}$.
- Ce $\frac{\text{v-ar}}{\text{var}}$ plăcea să mâncați la micul-dejun?
- Te-ai pătat cu $\frac{\text{v-ar}}{\text{var}}$ pe haine!

2 Bifează propozițiile scrise corect.

- De var vedea acum, mama voastră ar fi mândră de voi.
- V-ar putea ajuta cineva să duceți bagajele, dacă doriți!
- Chiar azi am dat cu v-ar în sufragerie.
- De ce v-ar spune ea unde este adresa loanei?

3 Ordonează cuvintele și formează enunțuri. Scrie-le apoi caligrafic.

a) chema, și, joacă, v-ar, Anton, Mihai, la.

---

b) v-ar, mergeți, Vouă, plăcea, să, film, la?

---

c) cărămizi, Toată, var, plină, casa, era, de, și.

---

d) sandviș, V-ar, cald, prinde, bine, un.

---

4 Scrie verbe potrivite pentru ortograma „v-ar”:

v-ar	plăcea		

5 Alcătuieste o propoziție în care să folosești ortogramele „v-ar” și „var”.

UNITATEA 5

Textul informativ

SĂ NE AMINTIM

- **Textul informativ / nonliterar** are rolul de a transmite cititorilor informații, de a oferi explicații în legătură cu diverse elemente.
- Informațiile transmise într-un text informativ trebuie să fie clare, pentru a putea fi înțelese exact de către cititor.
- Texte informative pot fi: știrile, articolele din ziar, textele științifice, reclamele publicitare, buletinele meteo etc.

LECTURA **1** Citește cu atenție textul de mai jos:

Unde trăiesc animalele?

Era o dimineață geroasă de iarnă. Dragoș și Teodora, bine înfodoliți, și-au pus ghiozdanele în spate și au plecat la școală. Chiar atunci când au ieșit din scara blocului, Dragoș a observat pe trotuar ceva care se mișca.

— Teo, vino repede! Am găsit un fel de șoricel cu aripi! Oare este un liliac?

Teodora, prudentă din fire, l-a avertizat:

— Nu pune mâna pe el! Te poate mușca!

Însă Dragoș îl luase deja în palme. Era mititel, acoperit cu blană și avea urechi mari și ascuțite. Copiii se uitau curioși la creatura ce părea lipsită de viață. Cum afară era foarte frig, au intrat înapoi în bloc ca să-l studieze mai bine. Dar, când au încercat să-i desfacă aripile, micuțul animal s-a zbătut puțin în palmele lui Dragoș, apoi și-a luat zborul în sus, pe scări, cu mișcări în zigzag.

— Probabil că era amorțit de frig și acum, încălzindu-se, a putut zbura! a spus Dragoș.

Copiii au urcat scările, uitându-se cu atenție după el la fiecare etaj. L-au descoperit chiar la ultimul nivel. Stătea atârnat de o țevă, aproape de tavan, cu capul în jos. L-au tot privit însă liliacul nu se clintea.

— Hai să mergem la școală, am întârziat deja! spuse Teo, văzând că trecuse de ora 8.

Ajunși în clasă, copiii i-au povestit doamnei învățătoare ce li se întâmplase.

— Pentru că ați văzut cum arată un liliac, vă rog să îl descrieți și colegilor voștri în pauză. Acum, la ora de Științe ale Naturii, vom discuta despre mediile de viață ale animalelor.

Învățătoarea le-a povestit despre tot felul de animale, despre aspectul lor și despre mediul în care trăiesc. Elevii au aflat că unele vietăți trăiesc pe sol, unele sub pământ sau în apă, altele în aer. La final, învățătoarea le-a propus o temă: să construiască un tabel în care să noteze informații despre câte două animale specifice fiecărui tip de mediu de viață.

Imediat ce s-au terminat orele, Dragoș și Teodora au alergat către casă cu gândul la liliac. Când au ajuns însă la ultimul etaj al blocului, au văzut că liliacul dispăruse. Fereastra era larg deschisă și, probabil, zburase afară.

După ce au mâncat, Dragoș s-a dus în camera lui și, luând din bibliotecă Atlasul de Zoologie, a început să citească cu interes despre viața diferitelor animale. Către seară, proiectul era finalizat și băiatul i-l arată mândru surorii lui.

— Al meu este asemănător, doar că am ales alte animale, a spus Teodora.

Iată cum arată PROIECTUL lui Dragoș:

PROIECT

<i>Animale subterane</i>	<i>Animale acvatice</i>	<i>Animale terestre</i>	<i>Animale aeriene</i>
<p>VIEZURELE: mamifer cu botul alungit, cu blana traversată de dungi albe. Are o lungime între 75 cm și 1 m și cântărește aproximativ 18 kg. Vizuina sa subterană este foarte complexă, viezurele construindu-și camere speciale pentru provizii, pentru somn și, separat, „toaleta”. Este un animal foarte curat. Vânează noaptea și iarna hibernează.</p>	<p>DELFINUL: mamifer marin, răspândit în întreaga lume. Deși trăiește în apă, nu depune icre, ci naște pui vii. Nu are branhii ca peștii, el respiră prin plămâni. Bun înotător, delfinul poate sta sub apă și 15 minute. Delfinii comunică între ei prin fluierături, fiecare scoțând sunete distincte.</p>	<p>GHEPARDUL: cel mai rapid mamifer terestru, poate atinge în doar 3 secunde viteza de 120 km pe oră. Coadă lungă de aproape 1 m îl ajută să-și mențină echilibrul. Blana sa este galbenă cu pete negre. Femela este solitară, iar masculii se unesc în grupuri pentru a-și apăra teritoriile. Este animal carnivor și trăiește în Africa și în unele zone din Asia.</p>	<p>LILIACUL: singurul mamifer zburător. Degetele de la membrele superioare sunt unite de o membrană, formând aripi. Când doarme, stă atârnat cu capul în jos. Se orientează cu ajutorul <i>ecolocației</i>. Sunetele emise de el ating obiectele din mediul înconjurător și sunt transmise înapoi, la urechea liliacului. Astfel, își face o imagine de ansamblu despre obiectul „scanat”.</p>
<p>ORBETELE: mamifer rozător, cu urechi foarte mici, cu coada scurtă, răspândit în Europa, Asia și Africa. Trăiește mereu sub pământ și de aceea ochii lui sunt acoperiți cu o membrană. Pleoapele sunt lipite și ochii nu sunt vizibili la exterior. Blana are culoarea cenușiu-închisă.</p>	<p>VIDRA: mamifer cu corpul lung de circa 1 m, acoperit cu blană, cu coadă lungă. Blana lucioasă are rol de protecție, astfel că pielea ei nu se udă niciodată. Când înoată, vidrele marine se țin de lăbuțe, să nu se piardă una de alta.</p>	<p>ELEFANTUL: mamifer care la naștere cântărește 100 kg. Cu ajutorul trompei sale lungi, el mănâncă, bea apă, respiră sau ridică obiecte. Trompa elefantului este formată din aproximativ 100 000 de mușchi. Este o ființă sensibilă, care plânge la moartea unui membru al familiei sale.</p>	<p>CIOARA: pasăre răspândită peste tot în lume. Are pene negre, ciocul ascuțit și puternic. Zboară în stoluri și este una dintre cele mai inteligente păsări. Cioara este unul dintre puținele animale care se folosește de instrumente pentru a-și procura hrana.</p>

* Ce animale crezi că a ales Teodora? Realizează și tu un tabel cu animalele pe care presupui că le-a ales fetița.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Marchează cu „x” caseta corespunzătoare răspunsului corect:

• Ce au găsit copiii pe trotuar?

un șoarece;   o pasăre;   o floare;   un liliac.

• Unde a zburat micul animal?

la primul etaj;   afară;   la ultimul etaj;   la penultimul etaj.

• Despre ce au discutat copiii la școală, la ora de Științe ale Naturii?

hrana animalelor;   clasificarea animalelor;
 înmulțirea animalelor;   mediile de viață ale animalelor.

• Ce fel de texte conține proiectul lui Dragoș?

texte literare;   texte informative;   texte în versuri.

2 Recitește proiectul lui Dragoș și răspunde la întrebări:

➔ Cum este organizat proiectul?

➔ Care sunt rubricile tabelului?

1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____

➔ Despre ce animale vorbește la rubrica „Animale terestre”?

➔ În ce rubrică sunt încadrați viezurele și orbetele?

---

3 Dintre cele opt animale prezentate, șapte au ceva în comun, iar unul este diferit. Poți să spui în ce constă deosebirea?

■ șapte animale sunt → _____ ■ un animal este → _____

4 Dintre animalele prezentate în tabel pe care îl preferi? Justifică!

---

5 Dacă ar fi să adaugi un animal despre care știi mai multe lucruri, care ar fi acela?

6

Pentru fiecare animal prezentat în proiectul lui Dragoș, alege informația care ți s-a părut cea mai interesantă și completează tabelul:

<i>viezurile</i>	_____
<i>delfinul</i>	_____
<i>ghepardul</i>	_____
<i>liliacul</i>	_____
<i>elefantul</i>	_____
<i>cioara</i>	_____
<i>orbetele</i>	_____
<i>vidra</i>	_____

7

Citește fragmentul următor și scrie concluzia ta.

Șopârlele depun ouă în cuiburi construite chiar de ele. Pot depune între un ou și mai multe zeci de ouă, în funcție de specie. Aceste animale au sânge rece. Din acest motiv, sunt nevoite să se încălzească la soare.

- Concluzia mea: Șopârlele este un animal _____

➔ GRUPA 4 – PICTORII

- Realizează un desen în care să reprezinți unul dintre animalele din proiectul lui Dragoș, în mediul lui de viață.

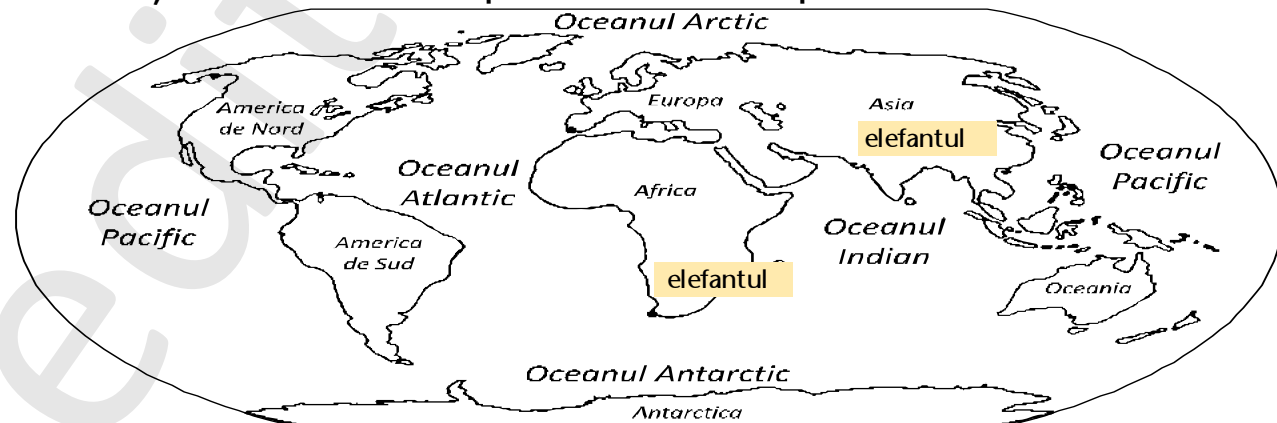
➔ GRUPA 5 – INVENTIVII

- „Cioara este unul dintre puținele animale care se folosește de instrumente pentru a-și procura hrana.” Imaginează-ți diferite modalități în care procedează cioara și prezintă-le sub formă de text / desen.

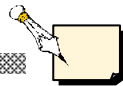
➔ GRUPA 6 – GEOGRAFII

- Identifică, pe hartă, unde trăiesc câteva dintre animalele din proiectul lui Dragoș.
- Poți căuta într-un atlas sau pe Internet locul de răspândire al celorlalte animale.

B. ELEMENTE DE SCRIERE FUNCȚIONALĂ

Organizatori grafici

Reține!

Organizatorii grafici reprezintă o modalitate vizuală de construire a cunoștințelor și de organizare a informațiilor. Acestea devin mai clare și mai ușor de reținut de către elevi.

1. Tabelul

1 Caută într-un atlas sau pe Internet și adaugă câte un animal (plus câteva informații despre el) în tabelul creat de Dragoș.

Animale subterane	Animale acvatice	Animale terestre	Animale aeriene

2 Recitește informațiile despre viezure și cioară și fă notații conform metodei SINELG:

- în dreptul fragmentelor care conțin informații deja cunoscute
- în dreptul fragmentelor care contrazic cunoștințele anterioare
- + – în dreptul fragmentelor care aduc informații noi
- ? – acolo unde se dorește aflarea mai multor informații

Este o metodă de menținere a implicării active a gândirii elevilor în citirea unui text și de observare a gradului de înțelegere a acestuia.

● Organizează apoi informațiile în tabelul de mai jos:

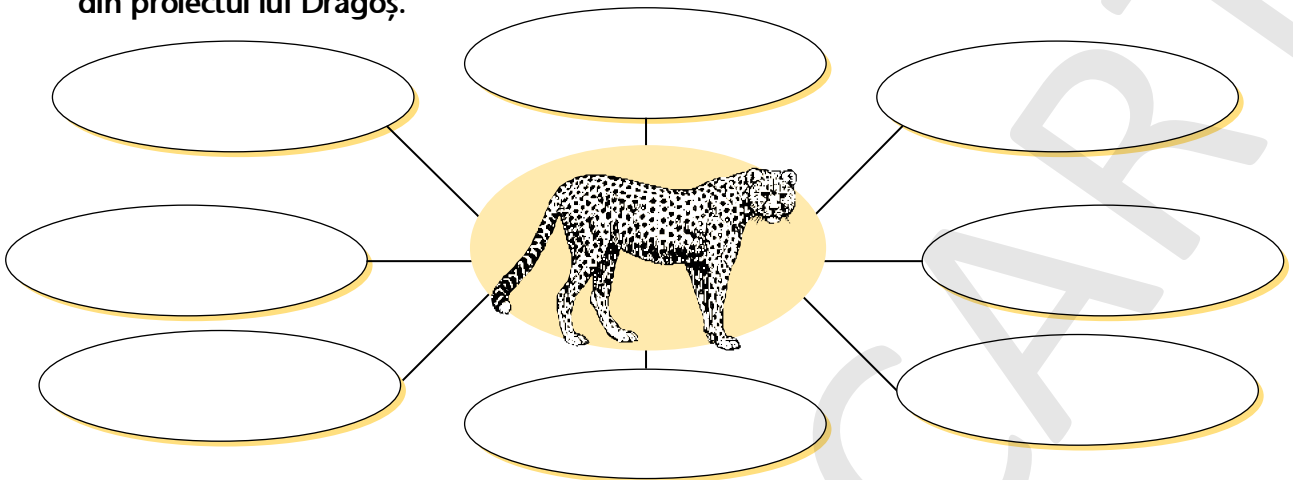
	✓	-	+	?
viezure 				
cioară 				

- Compară însemnările tale cu cele ale colegului de bancă și discută despre text.
- Caută în enciclopedii, în cărți sau pe internet informații suplimentare despre subiectele citite care te interesează.

Lucru în pereche

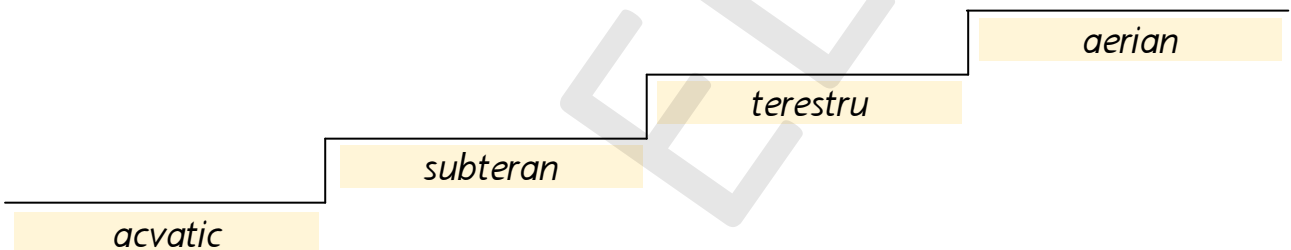
2. CIORCHINELE

Completează „ciorchinele” de mai jos cu cât mai multe informații despre ghepard, aflate din proiectul lui Dragoș.

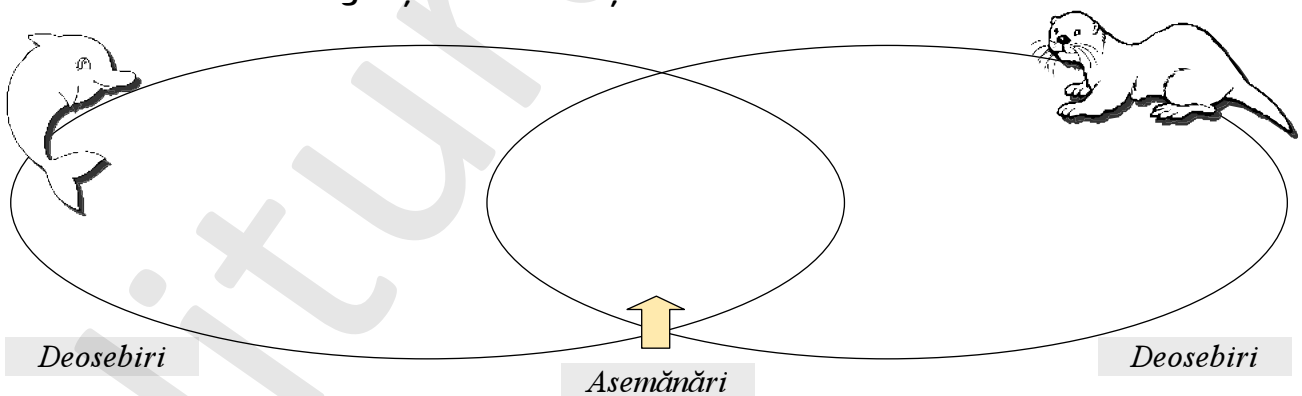
3. TREPTELE

Pentru a vizualiza mai bine animalele și mediile lor de viață, scrie numele animalelor pe treapta potrivită. Poți alege culori diferite pentru fiecare mediu.

4. Diagrama VENN

În rubrica „Animale acvatice” sunt prezentate delfinul și vidra. Completează diagrama Venn încercând să găsești asemănările și deosebirile dintre ele.

C. ACTE DE VORBIRE

Realizează unul dintre tabelele/organizatorii grafici pe o coală A4 și prezintă-l colegilor, explicând de ce crezi că este util să-l folosească.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE

■ ■ ■ ■ ■ PREDICATUL. Predicatul exprimat prin verb ■ ■ ■ ■ ■

Reține!

Predicatul este partea principală de propoziție care arată **ce face** subiectul.

Predicatul exprimat prin verb se numește **predicatul verbal**.

Propoziția are un singur predicat. Predicatul răspunde la întrebarea „*ce face?*” adresată subiectului. Între subiect și predicat există o legătură (un **acord**).

Între subiect și predicat nu se pune virgulă!

1 Subliniază predicatul din textele următoare:

- a)
„Sar deodată Dau cu ciocul Cad alături, Schimbă locul Bat din aripi, Dau din gheare.	Unul cade, Altul sare... Iar s-atacă... Iar se pișcă... Dar deodată nu mai mișcă...” (<i>Un duel</i> – George Topîrceanu)

b) „Au fost odată douăzeci și cinci de soldați de plumb, cu toții frați. Aceștia purtau uniforme minunate, cu roșu și albastru. Un băiețel îi primise în dar de Crăciun. El mai avea și alte jucării prețioase. Pe masă ședea și un castel frumos din hârtie. Acesta atrăgea privirile tuturor. Prin ferestrele mici se vedeau încăperile. În fața castelului, niște copăcei înconjurau o oglinjoară, pe post de lac. Lebede din ceară înotau pe el. O doamnă mititică stătea la ușa deschisă a castelului. Purta o rochie de muselină, cu o panglică albastră pe umeri.”

(*Soldatul de plumb* – Hans Christian Andersen)

2 Marchează cu „x” caseta din dreptul propozițiilor în care cuvintele date îndeplinesc funcția de predicat.

poartă

- Țăranii români poartă costume populare asemănătoare cu ale dacilor.
 A bătut în poartă cu buzduganul de trei ori.
 Un copil politicos se poartă cum se cuvine.

dor

- Poetului Panait Cerna îi este dor de copilăria sa.
 Din cauza vârstei înaintate, pe bunicul îl dor încheieturile.

toc

- Mama poartă rareori pantofi cu toc.
 Își așază cu grijă ochelarii în toc.
 Toc zarzavatul pentru ciorbă.

minte

- Băiatul își minte adesea părinții.
 Nu are multă minte!

3 Alege predicatelor potrivite scrise mai jos și completează textul:

Pe prispa casei _____ bunica. Lângă ea _____ un pui auriu. Bunica îi _____ grăunțe. Ceilalți pui _____ și ei la mâncare. Cloșca îi _____. Puii _____ repede la ea. Numai puiul auriu _____ lângă bunica.

stă

rămâne

vine

cheamă

vin

se duc

dă

4 Taie forma incorectă:

- Maria *citim* / *citește* textul.
- Copiii *au plecat* / *ați plecat* în tabără la mare.
- Florile *răspândești* / *răspândesc* parfumul lor.
- Mircea *meșterești* / *meșterește* o jucărie.
- Colegii *l-ați primit* / *l-au primit* cu multă bucurie.
- Frunzele ruginii *foșnesc* / *foșnim* ușor sub tălpi.
- Toamna *coboară* / *coborâți* turmele de la munte.

5 Caută predicatelor potrivite și completează proverbele:

- Vorba dulce mult _____.
- Mâța blândă _____ rău.
- Cu o floare nu se _____ primăvară.
- La pomul lăudat să nu te _____ cu sacul.
- Paza bună _____ primejdia rea.

6 Numește câte trei verbe ce pot îndeplini funcția de predicat, care să arate acțiuni:

- a) făcute la școală _____
- b) făcute de păsări _____
- c) făcute de un medic _____
- d) făcute de plante _____
- e) făcute de urs _____

7 Caută predicatelor potrivite pentru următoarele substantive, apoi alcătuieste propoziții:

zăpada

Dunărea

vara

copiii

vulpea

vaporul

împăratul

MODEL

zăpada cade → *Zăpada cade cu repeziciune peste satul adormit.*

Blank writing area with horizontal lines for student responses.

8 Alcătuieste propoziții în care predicatul verbal să fie exprimate printr-un verb la diferite forme ale timpului trecut.

EXEMPLU: *a citi* → *timpul trecut: a citit, citise, citea, citi.*

9 Analizează în tabelul dat predicatul din textul de mai jos (vezi model):

Uriașul se uită cu atenție la Degețel. Apoi îl luă pe băiat cu el în pădure. Acasă, îl alăptă vreme de doi ani. Degețel se făcu mare și voinic. După doi ani, Uriașul îi încercă puterile. Băiatul smulse un copac tânăr din rădăcini. Uriașul însă nu se mulțumi cu atâta lucru.

(*Tânărul Uriaș* – Frații Grimm)

Predicatul	Prin ce este exprimat	Forma	Timpul	Persoana	Numărul	Întrebarea
<i>se uită</i>	<i>verb</i>	<i>afirmativă</i>	<i>trecut</i>	<i>a III-a</i>	<i>singular</i>	<i>ce făcu Uriașul?</i>

10 Alcătuieste câte două propoziții ale căror predicatul verbal să fie exprimate, pe rând, prin verbe la timpul *trecut*, timpul *prezent*, timpul *viitor*.

1
2
3
4
5
6

11 Alcătuieste câte o propoziție în care predicatul verbal să fie exprimat prin:

a) verbul „a curge” la timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural

b) verbul „a zbura” la timpul trecut, persoana a II-a, numărul singular

c) verbul „a cânta” la timpul viitor, persoana I, numărul plural

d) verbul „a hoinări” la timpul trecut, persoana I, numărul singular

e) verbul „a ieși” la timpul prezent, persoana a II-a, numărul plural

f) verbul „a viziona” la timpul viitor, persoana a III-a, numărul singular

12

Scrive pentru fiecare expresie verbul corespunzător și alcătuiește propoziții în care expresiile date să fie predicate:

se puseră la sfat → se sfătuiră   îi dă ajutor → _____
 să-mi aduc aminte → _____   vor merge înainte → _____
 înflorea cuvintele → _____   a da din gură → _____
 s-a topit de dor → _____   a luat-o la picior → _____
 l-a tras pe sfoară → _____   a dat buzna → _____
 au luat-o înapoi → _____   au tăiat frunză la câini → _____
 făceau din țânțar armăsar → _____   vor da ocol → _____

MODEL

Cei doi se sfătuiră dis-de-dimineată.

13

Unește expresiile și verbele subliniate cu expresiile sau verbele corespunzătoare din partea dreaptă:

- a) Vlad a călcat cu stângul când s-a dus nepregătit la școală.
L-a călcat mașina dacă a traversat neregulamentar strada.
 Mircea a călcat pe urmele bunicului său.
 Mihaela și-a călcat rochia preferată.
 De câte ori calcă-n străchini își primește pedeapsa.
 Nu i-am lăsat pe turci să ne calce țara.
- b) Alexandra a isprăvit cartea.
 Tabăra s-a isprăvit prea repede.
 David a isprăvit toate fructele din coș.
 Andrei a isprăvit anul trecut clasa a VIII-a.

● a netezit

● face boacăne

● a greșit

● l-a lovit

● a urmat exemplul

● să ne invadeze

● a absolvit

● a terminat

● s-a încheiat

● a consumat

14 Subliniază predicatele. Stabilește numărul propozițiilor.

a) „Fata cea mică plecă tristă și mâhnită. Își luă de la casa părintească un rând de haine proaste și vechi. Pribegi astfel prin tot satul. Într-un final, ajunse la cureaua unui împărat foarte bogat.”

număr propoziții

(Sarea în bucate – Petre Ispirescu)

b) „Păstorul păși cu tot curajul pe holul cel lung și întunecos. La capătul lui, intră într-o sală luminoasă. Pereții sălii erau acoperiți numai de cristal și de pietre prețioase. În mijlocul sălii stătea o femeie. Ea era înfășurată într-o mantie de argint, cu o cingătoare de aur la brâu. Pe cap purta o coroană de diamante sclipitoare.”

număr propoziții

(Legenda inului – legendă populară românească)

c) „Copiii crescură repede: în fiecare zi câte un an, în fiecare noapte câte un an. Ei aveau părul alb ca spicele de grâu și stea în frunte. Pescarul îi îmbrăcă frumos, în straie noi și curate. Pe cap le puse o căciulă din blană de miel. Apoi, feții porniră către curtea împăratului.”

număr propoziții

(Doi feți cu stea în frunte – Ioan Slavici)

15 Notează cu A (adevărat) sau F (fals):

Propoziția este comunicarea cu un singur predicat.

Predicatul este o parte secundară de propoziție.

Predicatul verbal poate fi exprimat printr-un pronume personal.

În propoziția „Plouă cu picuri mari și deși” predicatul se află la începutul propoziției.

Predicatul propoziției „Vom participa la această manifestare.” este exprimat printr-un verb predicativ, aflat la timpul viitor, persoana I, numărul plural.

16 Dezvoltă propozițiile de mai jos, conform modelului.

MODEL

Natura se trezește. → Primăvara, natura întreagă se trezește la viață.

■ Privighetoarea cântă.

■ Ramurile se legănau.

■ Concursul va începe.

■ El citise.

■ Au început ploile.

17) Completează:

Predicatul este partea de propoziție care este exprimată prin _____ și răspunde la întrebarea „_____”. Predicatul nu se desparte niciodată de subiect prin _____.

18) Subliniază predicatele verbale formate doar din verbul „a fi”.

- Matei era acasă ieri după amiază.
- Bunicul a fost la coasă în zorii zilei.
- Ziua este frumoasă și caldă.
- Te-am așteptat o oră în stația de tramvai.
- Vom fi la bunici toată vacanța de vară.
- În vază sunt florile preferate ale mamei.
- Copiii stăteau cuminți pe scaun.
- În dulap erau ceștile de cafea.

19) Alcătuieste propoziții în care predicatele date să se aple, pe rând, la început propoziției, în interiorul propoziției și la sfârșitul propoziției.

aduceam

_____

_____

_____

vom primi

_____

_____

_____

20) Completează propozițiile cu predicale exprimate prin verbul „a fi” la formele cerute:

↪ timpul trecut

- Excursioniștii _____ pe munte întreaga zi.
- _____ dinozauri în vremuri preistorice.
- Tu _____ la concursul de înot, faza națională.

↪ timpul prezent

- _____ încă în lume specii necunoscute de plante și animale.
- Voi _____ în bănci înainte de începerea orei.
- Mihnea _____ la pescuit cu prietenii săi.

↪ timpul viitor

- Măine, Andra _____ la Londra, în vizită la prieteni.
- Pe masă _____ toate materialele necesare activității.
- Vapoarele _____ pe mare două săptămâni.

21

Realizează un text în care verbele de mai jos să fie predicate, apoi subliniază-le.

a răsări

a se trezi

a alerga

a întârzia

a primi

a cerceta

a ajunge

a fi

E. SĂ SCRITEM CORECT!

ortogramele „moi / m-oi; mor / m-or; noi / n-oi”

Reține!**moi** → însușirea unor corpuri de a ceda ușor la apăsare**m-oi** → ~~mă~~ voi, acțiunea verbului este la timpul viitor (forma populară)**mor**

acțiune prin care funcțiile vitale ale organismului, care susțin viața, încetează

cuvânt care imită sunetul scos de urs

m-or→ ~~mă~~ vor, acțiunea verbului este la timpul viitor (forma populară)**noi**

pronume personal, persoana I, plural

adjectiv, numărul plural

n-oi→ ~~nă~~ voi, acțiunea verbului este la timpul viitor, forma negativă**1**

Explică în paranteză scrierea cuvintelor subliniate.

- M-oi hotărî dacă merg în excursie. (_____)
- Astăzi am încălțat pantofi noi. (_____)
- Chiar dacă m-or chema, eu tot nu vin. (_____)
- Măine n-oi câștiga, dar data viitoare... (_____)
- Îmi place să pun capul pe perne moi. (_____)
- „Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării;” (_____)

(Mai am un singur dor – fragment – Mihai Eminescu)

2

Realizează corespondența dintre cuvinte, apoi scrie ce ai obținut.

m-oi	duce	noi	juca	mor	aduce
	pere		potrivi		depăși
	pregăti		aștepta		de dor
	uita		pantofi		ascunde
	saltele		caiete		lua
	gândi		coborî		de poftă

MODEL *m-oi duce, pere moi, ...*

3

Transformă după model:

Forma literară

Mă voi uita la film diseară.

Mă vor lua cu ei la cumpărături.

Nu voi cânta fals la spectacol.

Mă voi duce și pe la bunici.

Forma populară

M-oi uita la film diseară.

← M-or certa părinții pentru notă.

← M-oi înscrie la concursul de limba română.

← N-oi cumpăra prăjiturile care nu-ți plac.

4

Ordonează cuvintele și formează enunțuri. Scrie apoi caligrafic.

a) două, mănânc, dimineața, ouă, moi.

b) mei, mare, m-or, părinții, anul, la, duce, acesta.

c) în, noi, merge, halatele, cu, vom, laborator.

d) duce, la, m-oi, joi, meci.

e) am, spatele, speriat, în, când, auzit, m-am, „mor”, meu.

Minunățiile Munților Bucegi

În urmă cu două săptămâni, domnul Trandafir a intrat în camera lui Dragoș și a Teodorei și le-a spus:

— Am auzit că studiați la școală despre relieful României. M-am gândit că ar fi grozav să vedeți cu ochii voștri formele astea de relief. Propun ca peste două săptămâni să mergem în excursie la munte, într-un loc ales chiar de voi!

— Uraaaaa! strigară în cor cei doi frați.

— N-am terminat! Am și niște condiții! continuă tatăl. În primul rând, trebuie să vă documentați bine în legătură cu locul ales. În al doilea rând, aș vrea să realizați voi traseul pe care îl vom parcurge! Succes! le-a urat domnul Trandafir, închizând ușa camerei.

Zilele treceau, iar copiii nu reușeau să se pună de acord și să aleagă o destinație. Dragoș ar fi vrut să meargă în Munții Apuseni, pentru că acolo se află Peștera Urșilor. Teodora, în schimb, ar fi vrut la Lacul Roșu de la poalele Muntelui Hășmașu Mare.

În final, ca să nu se certe, ajuns la un compromis: să viziteze Babele și Sfinxul din Munții Bucegi. După stabilirea obiectivului, Dragoș a adus o hartă și o busolă, iar Teodora un ghid mare, pe care scria „Munții Bucegi”. În fiecare zi, după școală, cei doi frați se închideau în cameră și studiau cu atenție detaliile, pentru a stabili traseul. Sosi și ziua cea mare, adică vinerea de dinaintea plecării. Tatăl îi chemă în sufragerie și le ceru informații despre destinație și traseu.

— Am ales ca destinație Babele și Sfinxul pentru că aceste monumente ale naturii reprezintă simbolul munților României, începu Teodora.

— Al doilea motiv a fost că Munții Bucegi se află cel mai aproape de casa noastră. Stațiunea Bușteni, de unde vom începe traseul, este la aproximativ 150 km de București, completă Dragoș, arătând pe hartă.

— Vom urca cu telecabina din Bușteni până la cabana Babele, la o altitudine de 2 206 metri, continuă Teo. Acolo, pe platoul Bucegi, se află cele două grupuri de stânci, Babele și Sfinxul. Primul obiectiv – Babele – se află în fața cabanei și este o formațiune stâncoasă modelată de ploaie, ger și vânt. Grupul de roci seamănă cu niște babe gârbovite sau cu niște ciuperci imense, după imaginația fiecăruia.

— Marele Sfinx din Bucegi reprezintă chipul unui zeu, adăugă Dragoș. Cel puțin așa spun legendele. Este un bloc mare de piatră, înalt de 8 m și lat de 12 m. Din profil, stânca pare un bărbat cu trăsături puternice, cu ochii mari, cu buze de om sever și cu bărbia ascuțită.

— După ce vom vizita obiectivele de pe platoul Bucegi, ne putem continua călătoria până la Hotelul Peștera. Acolo putem să înnoptăm, spuse Teodora. În apropiere, pe valea râului Ialomița, se află și peștera Ialomiței. Propun să o vizităm duminică, înainte să ne întoarcem acasă. Am citit că este lungă de vreo jumătate de kilometru și ascunde multe mistere!

— Bravo, copii! Ați adunat foarte multe informații! Și foarte utile! Cred că vom avea o excursie splendidă! exclamă domnul Trandafir.

Familia Trandafir s-a întors acasă duminică seara, târziu. A doua zi, Dragoș și Teodora le-au povestit colegilor cum s-au pregătit și toate aventurile pe care le trăiseră în excursie.

A. ELEMENTE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1 Răspunde la întrebări:

a) Unde ar fi vrut să meargă Teodora?

---

b) Unde ar fi vrut să meargă Dragoș?

---

c) De ce copiii au ales ca destinație pentru excursie Babele și Sfinxul din Munții Bucegi?

---

2 Completează rubricile tabelului de mai jos. În prima rubrică scrie tot ce știi despre „Munții Bucegi” și „minunățiile” lor. În cea de-a doua, notează informațiile noi pe care le-ai aflat din textul citit. În ultima rubrică scrie ce ai dori să mai afli despre acest subiect.

Știu!	Am învățat!	Vreau să știu!
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

3 Compară fragmentele de text informativ pe care le-ai subliniat cu cele identificate de colegii tăi. Amintește-ți și scrie trăsăturile textului nonliterar. Discută apoi cu colegul de bancă.

---

4 Transcrie, din text, descrierea potrivită pentru fiecare dintre elementele de mai jos:

Sfinxul	Babele	peștera Ialomiței
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

5

Realizează și tu o descriere a Sfinxului din Munții Bucegi (ai ca model descrierea lui Dragoș).

B. ELEMENTE DE SCRIERE FUNCȚIONALĂ

HARTA este o reprezentare grafică a suprafeței Pământului (totală sau parțială), micșorată conform unei anumite **scări de proporție**.

O hartă este însoțită de o **legendă**, care explică simbolurile folosite.

Observă harta de mai jos și legenda ei. Formulează trei întrebări legate de simbolurile folosite și adresează-le colegilor. Notează răspunsurile primite.

- Întrebarea 1: *Prin ce oraș trec toate căile ferate din județul Galați?*

Răspuns:

- Întrebarea 2:

Răspuns:

- Întrebarea 3:

Răspuns:

LEGENDĂ

Oraș

Drum rutier

Cale ferată

3 Completează versurile cu subiectele potrivite, alese dintre cuvintele de mai jos:

„Înfloresc _____
_____ -i ca oglinda,
Prin livezi, _____
Și-au pornit colinda.

Cântă _____
Imn de veselie,
_____, cu miile,
Joacă pe câmpie.

Joacă _____ și _____
Hora-n bățătură.
Ah! De ce, n-am zece vieți,
Să te cânt, natură!”

(Înfloresc grădinile – Șt. O. Iosif)

fluturii

grădinile

băieți

ciocârlile

ceru

fete

albinele

4 Subliniază cu o linie subiectele simple și cu două linii subiectele multiple:

- Stoluri de cocori se văd pe cerul senin. • Glasuri de mierle răsună vesele în dumbravă.
- Găini, rațe, curci și găște se înghesuie la boabe. • Eu și Corina avem cele mai bune rezultate.
- Eu mănânc mereu fructe și legume proaspete.

5 Identifică și înlocuiește subiectul simplu cu unul multiplu, fără a schimba restul propoziției.

MODEL

*Noi am urmărit cu atenție explicațiile ghidului.
Eu și colegii am urmărit cu atenție explicațiile ghidului.*

• Florile din grădină și-au scuturat petalele.

• Voi veți participa la concertul aniversar.

• Fructele se coc din livadă.

• Ele își ajutau bunicii la treburile gospodăriei.

6 Realizează acordul dintre subiect și predicat, ținând cont de predicatele din propoziții:

Copacul au înfrunzit doar de o lună. → Copacul a înfrunzit doar de o lună.

Mărul roșu se zăresc printre frunze. → _____

Mamele privește venirea copiilor. → _____

Primii merge la concursul de muzică. → _____

Puiul ciuguleau fărâamele de mălai. → _____

7

Scrive forma corectă a predicatelor pentru a realiza acordul cu subiectele din propoziții. Ține cont de timpul pe care îl are verbul scris.

a) Iedul deschid ochii când simte apropierea mamei.

deschide

b) Să mergeți dumnealui la casierie.

c) Mă duceam să aduc ghiozdanul.

d) Ciocârlia cântați trilul ei deosebit.

e) Alexia și Daria cântam în cor.

8

Subliniază cu o linie subiectele și cu două linii predicatelor și arată prin ce sunt exprimate fiecare:

„Un împărat slab și bătrân trăia într-un castel cu ziduri înalte. Bujor era singurul lui fecior. Băiatul era tânăr și voinic. Împăratul avea pe moșia lui un codru de brazi și molizi. În codru era un lac mare. Iele și stafii stăpâneau lacul în fiecare noapte.” (Povestea bujorului – poveste populară)

MODEL

împărat = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul masculin.

9

Analizează subiectele din textul următor după model:

„Oamenii se întoarseră după botez la palatul regelui. Servitorii pregătiseră acolo un ospăț grozav pentru zâne. O zână bătrână intră în odaie. Ea nu ieșise din turnul ei de mai bine de cincizeci de ani. Regele o văzu de îndată pe zâna cea bătrână. El dădu poruncă slugilor. Ele o duseră la masă. Zânele cele tinere îi făcură tot felul de urări micuței prințese.”

(Frumoasa din Pădurea Adormită – Charles Perrault)

MODEL

oamenii = subiect (S) exprimat prin substantiv comun, numărul plural, gen masculin

10 Alcătuieste câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin:

a) pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul plural

b) substantiv comun, gen masculin, numărul singular

c) substantiv propriu

d) pronume personal, persoana a II-a, numărul singular

e) două substantive comune

11 Subliniază subiectele și predicatul din textul de mai jos. Scrie apoi textul schimbând numărul la care se află subiectele (trece la singular pe cele care sunt la plural și invers).

„Un țăran avea trei feciori mari și voinici și o vie de toată frumusețea. Anii însă trecuseră repede ca vântul și ca gândul. Într-o zi, omul se întristă peste măsură. Bătrânețea venea peste el cu pași repezi.” (Comoara din vie – Lev Tolstoi)

Niște țărani aveau...

12 Încercuiește varianta corectă:

a) Propoziția „Crăciunul a sosit.” este o propoziție { simplă
dezvoltată

b) Propoziția „Băiatul răsfoiește cartea.” este o propoziție { simplă
dezvoltată

c) În propoziția „Păsările se întorc în cârduri.” cuvântul „păsările” este { subiect
predicat
parte secundară de propoziție

d) Propoziția „Tufănelele și crizantemele au înflorit.” este o propoziție { simplă
dezvoltată

e) În propoziția „Cucul își cântă numele.” subiectul este

simplu
multiplu

f) Subiectul propoziției „Culeg copiii toporași și viorele.” este

copiii
toporași și viorele

g) În propoziția „Diana și Alexia vin spre școală.” subiectul este

Diana
vin
școală
Diana și Alexia

13 Subliniază subiectele cu o linie și predicatelor cu două linii, apoi analizează-le:

„Doar izvoarele suspină,
Pe când codru negru tace;
Dorm și florile-n grădină
Dormi în pace!”

(Somnoroase păsărele – Mihai Eminescu)

MODEL

izvoarele = subiect, exprimat prin substantiv comun, gen feminin, numărul plural
suspină = predicat exprimat prin verb, forma pozitivă, timp prezent, persoana a III-a, numărul plural

14 Alcătuieste propoziții conform cerințelor:

a) o propoziție cu predicat verbal și subiect multiplu

b) o propoziție cu predicat verbal și subiectul exprimat prin pronume personal

15 Unește subiectul cu predicatul potrivit și dezvoltă propozițiile simple obținute:

- Colegii am citit _____
- Noi ciugulește _____
- Tu și Florina înțelegeți _____
- Dumneavoastră pășesc _____
- Stelele și luna vor străluci _____
- Primul și al doilea se joacă *dimineața în curtea școlii.* _____
- Pițigoiul veți lua _____

16 Marchează cu „x” caseta corespunzătoare propozițiilor care au subiect multiplu.

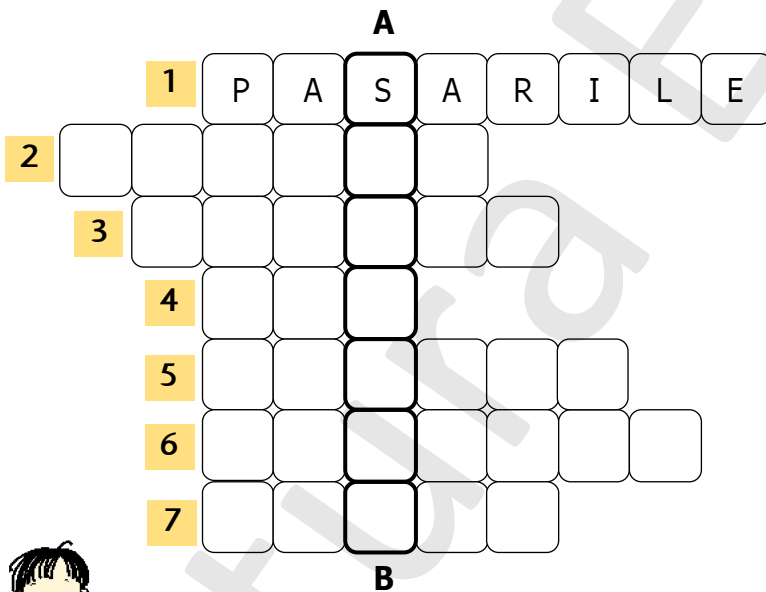
- Hans Christian Andersen este un scriitor îndrăgit de copii.
- Rățușca, soldățelul, sirena, bradul sunt unele dintre personajele poveștilor sale.
- „Hainele cele noi ale împăratului” reprezintă o poveste cu tâlc.
- Karl și Gretchen din „Crăiasa zăpezii” se reîntâlnesc după multe peripeții.

17 Marchează cu „x” caseta corespunzătoare propozițiilor în care cuvintele date îndeplinesc funcția de subiect.

- toc** Un toc de la pantof s-a rupt.
 Toc iarbă pentru rațe.
 Scriu cu un toc vechi de-al bunicului.
- noi** Suntem noi, copiii tăi.
 Hainele împăratului sunt noi.
 Noi avem o casă frumoasă!
- duce** Se duce la școală cu autobuzul.
 În acest castel a locuit un duce.
 Am citit o poveste despre un duce și un conte.

18 Completează rebusul, notând subiectele propozițiilor următoare în căsuța corespunzătoare. Ce cuvânt ai obținut pe verticala AB a rebusului?

1. Primăvara, *păsările* se întorc la vechile lor cuiburi.
2. Printre ramurile înfrunzite se aude vântul.
3. Corbul a fost păcălit de vulpe.
4. Noi suntem urmașii Romei.
5. Prin tunel trece trenul.
6. În fiecare seară, Nicușor merge în parc.
7. Matei a învățat mult pentru concurs.

E. SĂ SCRITEM CORECT

ortogramele „va / v-a”

Retine!

va → se scrie legat când acțiunea verbului se petrece după momentul vorbirii (timpul viitor).

EXEMPLU: Măine *va* povesti întâmplarea.

v-a → se scrie folosind cratima când acțiunea verbului are loc înaintea momentului vorbirii (timpul trecut).

EXEMPLU: Vouă *v-a* povestit întâmplarea?

1 Explică scrierea cuvintelor „va” sau „v-a”:

- Mihnea va învăța să înoate. (_____)
Ioana v-a cântat la vioară. (_____)
Tata va cumpăra o mașină nouă. (_____)
Andrei v-a făcut să râdeți. (_____)

2 Colorează numai casetele care se potrivesc:

v-a	☐ dus	va	☐ cânta
	☐ povestit		☐ spune
	☐ trimite		☐ ascultat
	☐ scrie		☐ merge

3 Transformă după model:

<input type="text" value="azi"/>	→	<input type="text" value="ieri"/>	→	<input type="text" value="mâine"/>
<input type="text" value="Irina cântă."/>	→	<input type="text" value="Irina v-a cântat."/>	→	<input type="text" value="Irina va cânta."/>
Elevul spune.	→	_____	→	_____
Câinele latră.	→	_____	→	_____
Dana ascultă.	→	_____	→	_____
Mihai spune.	→	_____	→	_____

4 Completează propozițiile cu „va” sau „v-a”:

- Bunica _____ spus povestea „Neghiniță”.
- Raluca _____ desenat o livadă înflorită.
- Radu _____ învăța să cânte la flaut.
- Cristian _____ picta la fel ca Anca.

5 Corectează greșelile, apoi transcrie caligrafic enunțurile.

- Dacă va merge în excursie v-a aduce cu el mingea.

_____

_____

- Va spus că nu poate să vină cu voi.

_____

_____

- Când v-a scrie corect, v-a merge la concurs.

_____

_____

6 Scrie un scurt text în care să folosești și ortogramele învățate („va / v-a”). Subliniază-le.

_____

_____

_____

_____

UNITATEA 6

Recapitulare finală

LECTURĂ. Citește cu atenție textul de mai jos:

Despre viața de demult a animalelor

La începutul săptămânii, doamna Trandafir le-a promis copiilor că, în weekendul următor, vor merge în vizită la Grădina Zoologică. În fiecare zi, după ce se întorceau de la școală, Dragoș și Teodora studiau Atlasul de Zoologie și diferite alte cărți pentru a afla cât mai multe lucruri despre viața și comportamentul animalelor sălbatice.

Sosi și ziua mult așteptată. Dragoș își puse în rucsac un carnet și un stilou pentru a-și însemna observațiile, iar Teodora își luă aparatul de fotografiat. Cei doi frați lucrau de ceva vreme la un proiect comun: un album despre animale. Dragoș, care avea o imaginație foarte bogată, trebuia să scrie textele, iar Teodora, cu firea ei artistică, urma să adauge poze cât mai frumoase.

De cum intrară pe poarta Grădinii Zoologice, cei doi frați au început să „lucreze” la proiectul lor: Teodora fotografia tot ce mișca, iar lui Dragoș nu îi mai tăcea gura, povestind tot felul de întâmplări, închipuite sau nu, din lumea animalelor.

Când trecură pe lângă cuștile animalelor din Africa, Dragoș, ca un adevărat ghid, le spuse mamei și surorii lui:

— Vreți să știți mai multe lucruri despre rinocer? Ei bine, aflați că demult, pe vremea când viețuitoarele abia apăruseră pe Pământ, rinocerul avea pielea foarte catifelată. Toate animalele se întrebau cu ce își tratează pielea de este atât de mătăsoasă și delicată. Acesta era însă un secret bine păzit! Indiferent care o fi fost, nimeni nu l-a aflat vreodată! Într-o bună zi, rinocerul, care era cam nepoliticos de felul lui și foarte pofcios, mănca toate prăjiturile unui biet om pe care-l întâlnise în savană. Omul se gândi că va veni și ziua în care rinocerul își va primi răsplata pentru fapta sa urâtă.

— Știu! îl întrerupse Teodora. Este *Povestea rinocerului*, scrisă de Rudyard Kipling, autorul celebrei *Cărți a junglei*.

— Dar mama n-o știe! spuse Dragoș și își continuă povestirea. Într-o zi foarte călduroasă, atât rinocerul, cât și omul au vrut să se răcorească în apa mării. Primul care a ajuns pe țărm a fost rinocerul. S-a dezbrăcat repede de pielea sa netedă și, după ce a agățat-o cu grijă de un arbust, a sărit în apă. Între timp, pe plajă a apărut și omul. Când a găsit pielea rinocerului și-a frecat mâinile de bucurie. A întors-o pe dos și a umplut-o cu mii de firimituri uscate și crocante de la prăjiturile pe care tocmai le măncase. Apoi a atârnat-o în același loc unde o găsisse. Când a ieșit din apă, rinocerul nu și-a dat seama că se întâmplase ceva cu pielea lui. A îmbrăcat-o, s-a încheiat liniștit la toți nasturii și a dat să plece către casă. Deodată, spinarea a început să îl mănânce îngrozitor. S-a trântit pe jos, cu burta în sus, și a început să se frece de nisip. Simțea cum mii și mii de furnicături îi traversează tot corpul. S-a repezit către un palmier și a început să se scarpine de trunchiul aspru al copacului.

Toate eforturile sale erau zadarnice, pielea îl mânca de parcă ar fi avut râie. S-a tăvălit pe cele mai ascuțite pietre, s-a masat cu cele mai țepoase plante, degeaba! Rinocerul nu a reușit decât să-și strice pielea delicată. De atunci, pielea lui este aspră, plină de bătăături și brăzdată de riduri groase. Și, tot de atunci, rinocerii sunt mereu prost dispuși. Asta pesemne din cauza firmiturilor de prăjituri care, în continuare, îi supără teribil.

— Ești un foarte bun povestitor, Dragoș, îl laudă mama sa. Ia uitați, copii, am ajuns la feline!

— Despre feline, mai precis despre leopard, Rudyard Kipling a scris altă poveste extraordinară, spuse Dragoș. În aceasta, scriitorul spune că, demult, blana leopardului era complet galbenă, fără nicio pată. Astăzi, leopardul are pete negre! Dar nu vreau să vă stric surpriza de-a afla cum au ajuns leoparzii să aibă pete. O să vă las pe voi s-o citiți!

— Povestea asta n-o știu! O s-o citesc de îndată ce ne întoarcem acasă, spuse Teodora, îndreptând obiectivul aparatului de fotografiat către leopardul cel pătat.

1) Marchează cu „x” caseta corespunzătoare răspunsului corect:

- Doamna Trandafir le-a promis că vor merge:
  - la Muzeul de Zoologie;   la Grădina Zoologică;   în Munții Bucegi.
- Ce trebuie să realizeze Teodora?
  - povestiri;   articole;   imagini (fotografii)
- Dragoș a început să spună *Povestea rinocerului* când au ajuns la animalele din:
  - Asia;   America;   Africa.
- *Povestea rinocerului* este un text:
  - narativ;   descriptiv;   informativ.
- La început, rinocerul avea:
  - pielea fină și mătăsoasă;   pene;   blană.
- Autorul acestei povești a scris și:
  - Cartea cu jucării*;   *Cartea amintirilor*   *Cartea junglei*.
- Tot el a scris și o poveste despre blana:
  - elefantului;   leului;   leopardului.

2) Completează jurnalul cu triplă intrare:

Idea fragmentului care mi-a plăcut cel mai mult este...	Ilustrație	Acest fragment mi-a plăcut pentru că...
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

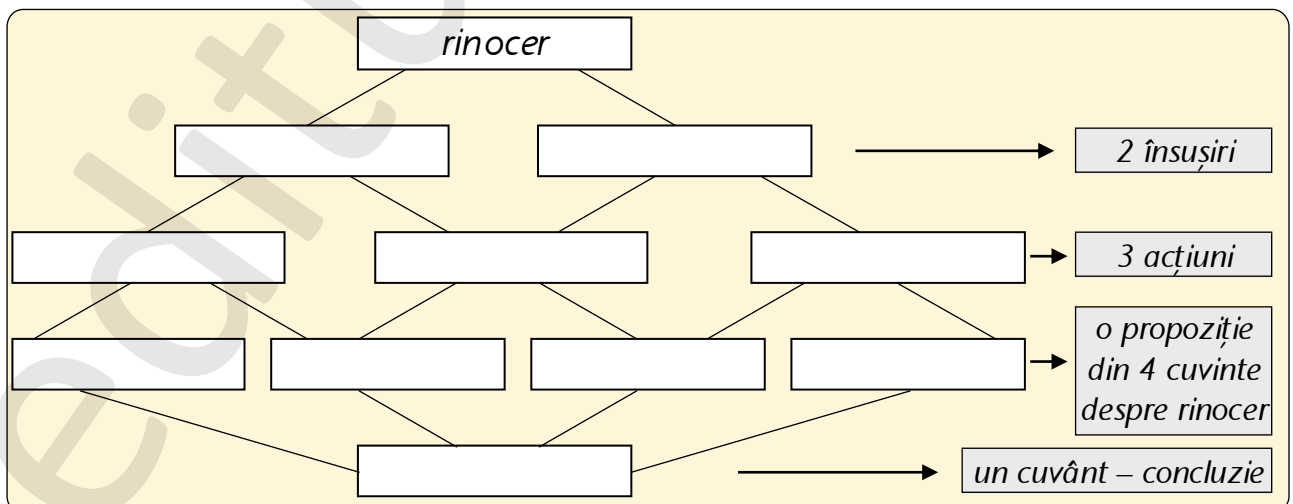
3

Recitește rezumatul *Poveștii rinocerului*, spus de Dragoș, și completează harta textului.

Personajele _____ _____ _____	Titlul _____ _____ _____	Timpul _____ _____ _____
Locul _____ _____	Autorul _____ _____	
Întâmplările La început, _____ _____ Fiind pofticios și nepoliticos, _____ _____ Mai târziu, _____ _____ Apoi, _____ _____		
↓		
Consecința (urmarea) _____ _____		
↓		
Concluzia _____ _____		

4

Realizează un „diamant” legat de rinocer, bazându-te pe elementele care apar în *Povestea rinocerului*.

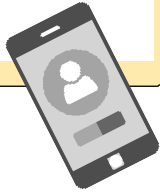
5 Transcrie, din text, expresii care prezintă aspectul pielii rinocerului „înainte” / „după”.

Înainte	După
_____	_____
_____	_____
_____	_____

6 Înainte de a pleca la Zoo, Dragoș i-a trimis un SMS prietenului său, pentru a-l invita să meargă împreună. Scrie răspunsul primit, având în vedere că Dragoș a mers numai cu sora și mama lui.

Către: *Cel mai bun prieten*

Măine merg la Zoo cu mama și Teo. Ți-ar plăcea să vii cu noi?

Către: DRAGOȘ

_____

_____

_____

_____

7 La întoarcere, Teodora i-a trimis un e-mail verișoarei ei, în care i-a povestit ce a văzut în timpul vizitei. Ce crezi că i-a scris?

Mesaj nou

Către verisoara@aaa.com

Subiect Vizită la Grădina Zoologică

Draga mea verișoară,

Ieri am fost la Grădina Zoologică cu mama și Dragoș...

_____

_____

_____

_____

_____

8 Subliniază în primul paragraf al textului citit verbele și analizează-le mai jos. Scrie la fiecare numărul, persoana și timpul.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

9

Din al doilea paragraf al textului extrage câte două substantive de genul:

feminin

masculin

neutru

10

Imaginează-ți că ai dori să-i iei lui Dragoș un interviu despre rinoceri. Ce întrebări i-ai adresa? Roagă un coleg să răspundă la întrebările tale, apoi verifică dacă a răspuns corect citind textul informativ prezentat în continuare.

Interviu cu... un specialist în animale: Dragoș Trandafir

Reporter: Bună ziua! Știu că sunteți pasionat de animale. Aș dori să vă adresez câteva întrebări legate de rinocer.

Dragoș: Bună ziua! Voi răspunde cu mare plăcere!

Reporter:

Dragoș:

Reporter:

Dragoș:

Reporter:

Dragoș:

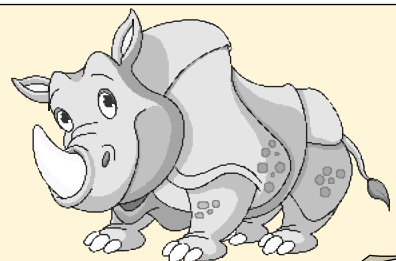

SFAT!

În formularea întrebărilor, poți avea în vedere lungimea / înălțimea, greutatea rinocerului, mediul de viață, modul de hrănire etc.

RINOCERUL

Rinocerul este cel mai mare mamifer terestru, după elefant. Este un animal impresionant, care uimește prin masivitatea sa: poate atinge o lungime cuprinsă între 3 și 4 metri și o înălțime între 1,4 și 1,8 metri! Greutate sa este pe măsură: aproape 3 tone!

Din păcate, acest animal, care trăiește doar în Asia și Africa, are un viitor nesigur, fiind pe cale de dispariție.

Rinocerul este uriaș: capul și corpul sunt extrem de mari, la fel și gâtul. Picioarele sunt puternice și scurte. Impresia generală când vezi pentru prima oară un rinocer este de masivitate; el pare un butoi imens! Pe nas, rinocerul are două coarne curbate în sus, unul mai lung și unul mai scurt. Cu ajutorul lor, rinocerul se poate apăra la nevoie. Se cunosc exemplare ale căror coarne măsurau 1,5 metri!

Rinocerii au fost vânați pentru aceste coarne încă din urmă cu câteva mii de ani, acestea fiind utilizate în medicina chineză. Oamenii credeau, în mod eronat, că ele au proprietăți deosebite. Deși s-a dovedit că nu este așa, rinocerii continuă să fie omorâți.

Viața rinocerului pare simplă: mănâncă ierburi și frunze, se adapă, se odihnește sau interacționează cu ceilalți rinoceri. Rinocerul adoră să se tăvălească în noroi. Corpul lui este în permanență acoperit de noroi, care-l protejează împotriva soarelui puternic și insectelor. El mai are o „metodă” de apărare împotriva insectelor: permite anumitor păsări să stea pe corpul lui și să se hrănească cu micile viețuitoare care vor să-l înțepe.

Rinocerul nu are dușmani în lumea animală. Singurul inamic se pare că este omul. Acest animal uriaș poate deveni extrem de periculos când se simte atacat. Alergând cu o viteză de 50 de kilometri pe oră și având o greutate de peste 3 tone, rinocerul are forța și viteza unui camion! Imaginați-vă doar impactul cu așa ceva!

11 Scrie un alt final al *Poveștii rinocerului*.

---

12 Imaginează-ți o poveste despre un animal, având ca model *Povestea Rinocerului* de Rudyard Kipling.

- Sugestii:
- *Poveste melcului* → cum a ajuns melcul să-și care casa în spinare
  - *Povestea câinelui* → cum a devenit câinele cel mai bun prieten al omului

---

CUPRINS

Unitatea 1

Recapitularea cunoștințelor
din clasa a III-a.....3

Unitatea 2

Textul narativ.....6

Lectura ① „Frații Trandafir” 7

A. Elemente de înțelegere a textului.....8

B. Elemente de scriere funcțională 11

• Afișul 11

• Invitația 12

C. Acte de vorbire 13

• Turul galeriei.....13

D. Elemente de construcție a comunicării..14

• Cuvântul.....14

• Cuvinte cu sens/înțeles
asemănător 15

E. Să scriem corect!.....16

Semne ortografice și de punctuație

• Punctul. Semnul întrebării.

Semnul exclamării. Două puncte.

Virgula. Linia de dialog. Cratima...16

• Ghilimelele.

Punctele de suspensie 18

Lectura ② „O cină cu peripeții” 19

A. Elemente de înțelegere a textului.....20

B. Elemente de scriere funcțională 22

• Mesajul text (SMS-ul) 22

• E-Mailul.....24

C. Acte de vorbire 25

• Joc de rol.....25

D. Elemente de construcție a comunicării..25

• Cuvinte cu sens/înțeles opus 25

• Familia de cuvinte 26

• Cuvinte cu aceeași formă,
dar înțeles diferit 27

E. Să scriem corect!.....28

• Să ne amintim ortogramele

învățate! 28

Lectura ③ „Scriitor în devenire” ...29

A. Elemente de înțelegere a textului.....30

B. Elemente de scriere imaginativă 33

• Vrei să scrii și tu o poveste? 33

C. Acte de vorbire 35

D. Elemente de construcție

a comunicării 35

VERBUL.....35

• Numărul și persoana verbului 35

• Timpurile verbului.....38

E. Să scriem corect!.....40

• Ortogramele „nea/ne-a” 40

• Ortogramele „cam/c-am” 41

Unitatea 3

Textul descriptiv.....42

Lectura ① „Calculatorul

fermecat” 42

A. Elemente de înțelegere a textului.....44

B. Elemente de scriere imaginativă 47

• Descrierea unui peisaj (descriere

tip tablou).....47

C. Acte de vorbire 48

D. Elemente de construcție

a comunicării.....48

SUBSTANTIVUL.....48

• Felul substantivelor 50

• Numărul substantivelor.....51

• Genul substantivelor 52

E. Să scriem corect!.....54

• Ortogramele „sar/s-ar” 54

• Ortogramele „căi/că-i” 55

Lectura ② „Acasă la Nică”	56
A. Elemente de înțelegere a textului.....	57
B. Elemente de scriere imaginativă	59
• Descrierea unei persoane (descriere tip portret)	59
C. Acte de vorbire	60
D. Elemente de construcție a comunicării..	60
ADJECTIVUL	60
• Acordul adjectivului cu substantivul.....	62
E. Să scriem corect!.....	64
• Ortogramele „întruna/într-una” ..	64

Unitatea 4

Textul în versuri 65

Lectura ① „O luptă pe cinste” 65

A. Elemente de înțelegere a textului.....	67
B. Elemente de scriere imaginativă	69
• Proiectul de documentare	69
C. Acte de vorbire	69
D. Elemente de construcție a comunicării..	70
PRONUMELE PERSONAL	70
• Pronumele personal de politețe	72
• Genul pronumelui personal	72
E. Să scriem corect!.....	74
• Ortogramele „cel/ce-l”; „cea/ce-a”; „cei/ce-i”	74

Lectura ② „În miezul verii”

(fragment), de George Coșbuc.....	76
A. Elemente de înțelegere a textului.....	76
B. Elemente de scriere imaginativă	79
• Poezia.....	79
C. Acte de vorbire	80
D. Să scriem corect!.....	80
• Ortogramele „mi-e/mie”	80
• Ortogramele „v-ar/var”	81

Unitatea 5

Textul informativ.....82

Lectura ① „Unde trăiesc animalele” .....

.....	82
A. Elemente de înțelegere a textului.....	84
B. Elemente de scriere funcțională	88
• Organizatorii grafici	88
C. Acte de vorbire	89
D. Elemente de construcție a comunicării	90
PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE	90
• PREDICATUL . Predicatul exprimat prin verb.....	90
E. Să scriem corect!.....	96
• Ortogramele „moi/mo-i”; „mor/m-or”; „noi/no-i”	96

Lectura ② „Minunățiile Munților Bucegi” .....

.....	98
A. Elemente de înțelegere a textului.....	99
B. Elemente de scriere funcțională	100
• Harta	100
• Cartea poștală.....	101
C. Acte de vorbire	102
D. Elemente de construcție a comunicării.....	102
PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE	102
• SUBIECTUL	102
E. Să scriem corect!.....	107
Ortogramele „va/v-a”	107

Unitatea 6

Recapitulare finală 109

Lectură „Despre viața de demult a animalelor” .....

..... 109